

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**İLKOKULLARDA GÖREV YAPAN İDARECİLERİN ve REHBER
ÖĞRETMENLERİN CİNSEL TACİZLERE YÖNELİK TUTUMLARI,
FARKINDALIKLARI, DENEYİMLERİ ve UYGULAMALARI**

Yüksek Lisans Tezi

Harun TÜRK

Danışman:

Doç. Dr. Zeynep ALAT

Samsun, 2016

**ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**İLKOKULLARDA GÖREV YAPAN İDARECİLERİN ve REHBER
ÖĞRETMENLERİN CİNSEL TACİZLERE YÖNELİK TUTUMLARI,
FARKINDALIKLARI, DENEYİMLERİ ve UYGULAMALARI**

Yüksek Lisans Tezi

Harun TÜRK

Danışman:

Doç. Dr. Zeynep ALAT

Samsun,2016

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Hazırladığım Yüksek Lisans Tezimin/Doktora Tezimin/Sanatta Yeterlik çalışmasının bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, yazımda enstitü yazım kılavuzuna uygun davranıldığımı taahhüt ederim.

30 /09 / 2016

Harun TÜRK

TEZ KABUL VE ONAYI

Harun TÜRK tarafından hazırlanan “İlkokullarda görev yapan idarecilerin ve rehber öğretmenlerin cinsel tacizlere yönelik tutumları, farkındalıkları, deneyimleri ve uygulamaları ” başlıklı bu çalışma, 30 / 09 /2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliğiyle/oy çokluğuyla başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi/Doktora Tezi/Sanatta Yeterlik Çalışması olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Kasım KIROĞLU

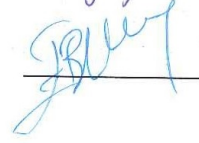
İmza

Üye :Doç. Dr. Zeynep ALAT

Üye :Yrd. Doç. Dr. Eda BÜTÜN

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

__/__/__

Prof. Dr. Önder KABADAYI

(İmza ve Mühür)

TEŞEKKÜR

Bundan yaklaşık 5 yıl önce başladığım yüksek lisans maceramın nihayet sonuna geldim. Özellikle tez için ayrılan son 1 yılda, bana destek olan herkesi burada anmam mümkün olmasa da, bu çalışmanın tamamlanmasında önemli katkısı olanlara burada teşekkür etmek isterim.

Öncelikle “İlkokullarda görev yapan idarecilerin ve rehber öğretmenlerin cinsel tacizlere yönelik tutumları, farkındalıkları, deneyimleri ve uygulamaları” konulu bu araştırmanın danışmanlığını yapan, ancak danışmanlıktan çok daha öte yardımları dokunan, Doç. Dr. Zeynep ALAT’a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatım boyunca sürdürdükleri sevgi ve destek için annem Latife TÜRK’e, babam Mehmet TÜRK’e, kardeşim Meliha TÜRK’e ve kuzenim Tayfun AVCI’ya özel teşekkürlerimi sunuyorum. Böyle mükemmel bir aileye sahip olduğum için gerçekten çok şanslıyım.

Her zaman yanımda olan eşim Büşra’ya sonsuz teşekkürler. Kişisel destekleri ve her zamanki sonsuz sabırları için yakın arkadaşlarım Mahmut Yasir AY, Volkan GÖK, Barış İŞBİLİR, Mehtap TAŞTAN, Esin YILMAZ, Yavuz Emre YAVUZ, Leyla KAYA ve Çağıl POLAT’a teşekkürler.

Ve son olarak öğretmenlik görevini yerine getirirken soba zehirlenmesi sonucu hayatını kaybeden değerli meslektaşım Görkem ŞAHİN’i saygıyla anıyorum.

ÖZET

İLKOKULLARDA GÖREV YAPAN İDARECİLERİN ve REHBER ÖĞRETMENLERİN CİNSEL TACİZLERE YÖNELİK TUTUMLARI, FARKINDALIKLARI, DENEYİMLERİ ve UYGULAMALARI

Harun TÜRK

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Haziran, 2016

Danışman: Doç. Dr. Zeynep ALAT

Öğrenciler okullarda birçok olumsuz olay ile karşılaşır. Cinsel tacizler bu olaylardan bir tanesidir. Cinsel taciz, cinsel içerikli istenmeyen her davranışa denir. Okullarda gerçekleşen cinsel tacizler küresel bir sorundur. Cinsel tacizler, ilkokul yıllarından itibaren, okullarda bir sorun olarak kendini gösterir ve bireyleri birçok açıdan olumsuz etkiler. Cinsel tacizlerin duygusal, fiziksel, psikolojik ve geleceğe yönelik sonuçları bulunmaktadır. Ülkemizde bu konu ile ilgili yapılmış araştırma sayısı oldukça azdır. Uluslar arası literatürde ise yapılan çalışmalar, idareci ve öğretmenlerin cinsel taciz konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığını göstermiştir. Bu çalışmanın amacı okullarda yaşanan cinsel tacizlere yönelik olarak okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin tutum, farkındalık, deneyim ve uygulamalarını postyapısalcı kuram ve ataerkil yapı çerçevesinde incelemektir. Bu amaçla nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda, cinsel tacizlerin okullarda yaygın bir şekilde gerçekleştiği saptanmıştır. Okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin, cinsel taciz olaylarında mağdur ve tacizci öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmaların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin lisansta ve öğretmenlik yaşantıları boyunca cinsel tacizler konusu ile ilgili bir eğitim almadıkları görülmüştür. Okul idarecileri ve rehber öğretmenler, okullarda cinsel tacizlerin önlenmesi için uzmanlarca öğrencilere, ailelere ve öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi gerektiği önerisinde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Çocuklar, İdareciler, Postyapısalcılık

ABSTRACT

SCHOOL ADMINISTRATORS, COUNSELOR, AND TEACHERS ATTITUDES TOWARDS SEXUAL HARASSMENT IN PRIMARY SCHOOLS

Harun TÜRK

Ondokuz Mayıs University, Institute of Education Science

Department of Primary Education, Post Graduate, June, 2016

Advisor: Assistant Professor Doctor Zeynep ALAT

Sexual harassment is not an uncommon experience that students face in schools. In fact, it is a global problem. Sexual harassment is defined as any unwanted behaviour which include sexual intent. It occurs in school environments beginning from elementary school and has many negative consequences for victims including physical, emotional, psychological effects that have a bearing on students' future lives. There are few studies conducted on this subject in Turkey. At the same time, studies conducted in other countries show us that school administrators and teachers have a lack of information about sexual harassments. Therefore, the aim of this study is to study school administrators' and school counselor' awareness of, experiences on, practices and attitudes towards sexual harassment from a poststructuralist perspective and patriarchal structure. School administrators and counselors were invited to participate in the study. Semi-structured interviews were conducted to collect data. As a result of the research, it was detected that sexual harassments were widely occurred in schools. It was determined that the studies of school administrators and school counselors towards victims of sexual harassment and harasser students are insufficient. It is observed that school administrators and school counselors have not trained regarding sexual harassments during their teaching or bachelor degree period. School administrators and school counselors have proposed that experts should educate students, parents and teachers in order to prevent sexual harassment in schools.

Key Words: Sexual harassment, Poststructuralism, School Administrators, Primary School

TABLÖLAR

Tablo 1.1	24
-----------------	----

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TABLolar.....	iv

BÖLÜM 1

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	1
1.3. Araştırmanın Amacı	1
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.5. Sınırlılıklar	2
1.6. Sayılılar	2
1.7. Tanımlar	3

BÖLÜM 2

İLGİLİ KAYNAKLAR

2.1. Postyapısalcılık Nedir?.....	4
2.2. Ataerkil Toplum	5
2.3. Cinsel Taciz Nedir?.....	7
2.3.1. Connell'a göre Cinsel Taciz, Hegemonik Erkek ve Güç ilişkisi	7
2.3.2. Türkiye, Ataerkil Yapı ve Taciz.....	12
2.4. Okul ve Cinsel Taciz.....	14
2.5. Cinsel Tacizin Bireyin Üzerindeki Etkileri	15
2.6. Okullarda Önlem Çalışmaları.....	16
2.6.1. Yasal Önlemler.....	16
2.6.2. Okullarda Yürütülen Önlem Programları	21

2.6.2.1. The Expect Respect School programı.....	21
2.6.2.2. Opening Our Eyes	22
2.6.3.3. Auntie Stella	23
2.6.4.4. Girls' Education Movement (GEM).....	23
2.6.3. Aile Eğitimleri ile Önleme Çalışmaları.....	24
2.6.3.1. Hawaii Healthy Start Program (HSP) ve Healthy Families America(HFA).....	24

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Örneklem	28
3.3. Veri Toplama Aracı.....	29
3.4. Verilerin Toplanması.....	30
3.5. Verilerin Analizi	30

BÖLÜM 4

BULGULAR	32
4.1. Cinsel Tacizler Fiziksel, Sözel, Jest ve Mimiklerle Gerçekleştirilen Davranıştır.....	33
4.2. Cinsel Tacizler Öğrenilmiş Davranışlardır.....	35
4.3. Cinsel Taciz Davranışı Sürekliliği Olan Bir Davranıştır	37
4.4. Cinsellik Toplumda Bir Tabudur.....	37
4.5. Cinsel Tacizler Normal, Şaka Amaçlı Yapılan Davranışlardır.	38
4.6. Okullarda Cinsel Taciz Vakaları Kapatılır.	40
4.7. Taciz Davranışı Anormal, Hasta, Ahlaksız İnsanların Gerçekleştirdiği Davranışlardır.	42
4.8. Taciz Olaylarını Kadın-Erkek Eşitliğinin Sağlanamamasından Kaynaklanır.	47
4.9. Taciz Olayları Toplumun Her Alanında Yaygın Bir Davranış Biçimidir.	51
4.9.1. Öğrencilerin Birbirlerine Uyguladığı Tacizler.....	52
4.9.2. Öğretmenlerin Uyguladığı Cinsel Tacizler.....	54
4.9.3. Okul Çalışanlarının Uyguladığı Tacizler.....	55

4.10. Devletin Yasaları Tacize Uğrayan Bireyleri Koruyamamaktadır.....	56
4.11. Aileler Cinsel Taciz Vakalarını Önemsememektedir.....	57
4.12. Okul İdarecileri, Rehber Öğretmenler ve Öğretmenler Toplumsal Baskı Hisseder.....	60
4.13. Tacize Uğrayan Öğrencilerin Psikolojisi Bozuluyor.....	62
4.14. Tacize Uğrayan Birey Taciz Davranışı ile İlgili Bilgi Sahibi Değil.....	63
4.15. Taciz Olaylarına Yönelik Uygulamalar.....	64
4.15.1. Öğrencilere Yönelik Politikalar.....	64
4.15.2. Ailelere Yönelik Politikalar.....	70
4.16. Öğretmenler Bu Konuda Bilinçli Değildir.....	73
4.16.1. Aile Kurmak Taciz Davranışını Engeller.....	75
4.16.2. Kadın Olmak Tacize Uğramaya Neden Olabilir.....	76
4.17. Milli Eğitim Bakanlığının Okullara Yeterli Derecede Rehber ve Yönlendirici Değildir.....	77
4.18. Okullar Güvenlidir.....	81
4.19. Okullar Güvenli Değildir.....	82
4.20. Cinsel Tacizi Önlemeye Yönelik Öneriler.....	83
BÖLÜM 5	
TARTIŞMA ve YORUM.....	88
BÖLÜM 6	
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	99
KAYNAKÇA.....	102
ÖZGEÇMİŞ.....	108

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, problem cümlesi, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar bulunmaktadır.

Cinsel taciz olayları ülkemizde yaygın şekilde görülmektedir. Buna rağmen ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan çalışma sayısı sınırlıdır. Cinsel tacizler bireyi psikolojik, fizyolojik, duygusal olarak olumsuz etkiler. Tacize uğrayan bireyler toplumsal baskı, aile korkusu gibi nedenlerle bu durumu gizleme yolunu seçmektedir. Devletin ürettiği yasaların mağdur bireyleri korumak için yeterli olmadığı görülmektedir (Koğacıoğlu, 2011, s. 198).

1.1. Problem Durumu

Öğrenciler okullarda geleceğe yönelik deneyimler elde etmekte, sosyalleşmektedirler. Bu deneyimler, onların gelecek ile ilgili beklentilerini de yönlendirmektedir. Bu nedenle eğitimciler öğrencilere, kendilerini güvende hissedecekleri bir okul ortamı sağlamalıdır. Öğrenciler okullarda birçok olumsuz olay ile karşılaşmaktadır (Gruber & Fineran, 2007, s. 7; Land, 2003). Cinsel tacizler bu olaylardan bir tanesidir. Cinsel taciz, cinsel içerikli istenmeyen her davranışa denir (Bolen & Fineran, 2006, s. 1169s. 2; Dunne, Humphreys, & Leach, 2006, s. 2; Grube & Lens, 2003, s. 173, s. 174; Keddie, 2009, s. 2; Land, 2003, s. 147; Murnen & Smolak, 2000, s. 1; Pellegrini, 2002, s. 151; Robinson, 2006, s. 19).

Öğrenciler okullarda, akranları, öğretmenleri, okul personeli tarafından tacize uğramaktadır ([AAUW], 2011, s. 10). Okulların taciz davranışının önlenmesinde belirleyici rol oynaması beklenir. Bu bağlamda cinsel taciz olaylarının önlenmesinde birinci derecede yükümlü olan okul idarecilerinin ve rehber öğretmenlerin düşünceleri önemlidir.

1.2. Problem Cümlesi

İlköğretim kurumlarında görev yapan idarecilerin ve rehber öğretmenlerin cinsel tacizlere yönelik tutumları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Okullarda gerçekleşen cinsel tacizler küresel bir sorundur. Cinsel tacizler, ilkokul yıllarından itibaren, okullarda bir sorun olarak kendini göstermektedir. Cinsel

tacizlerin gerçekleşmesine, ataerkil toplum yapısı, okul ortamı, idareciler, öğretmenler, akran grupları, ailevi nedenler, alkol kullanımı vb. gibi faktörler neden olmakta ya da katkı sağlamaktadır. Cinsel taciz fiziksel, sözel ve sözel olmayan yollarla gerçekleşebilir.

Bu çalışmanın amacı, ilkokullarda görev yapan idareciler ve rehberlik öğretmenlerin cinsel tacizlere karşı tutumlarını, yaklaşım ve uygulamalarını postyapısalcı kuram ve ataerkil yapı çerçevesinde incelemektir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin okullarda gerçekleşen cinsel taciz konusundaki düşünceleri nelerdir?
2. Okul idarecileri ve rehber öğretmenler cinsel tacizlerin önlenmesi konusunda ne gibi tedbirler almaktadırlar?

1.4. Araştırmanın Önemi

Okullar öğrencilerin kendilerini güvende hissettiği bir ortama sahip olmalıdır. Günümüzde okulların bu işlevini tam anlamıyla sağlayamadığı görülmektedir (Robinson, 2006, s. 19). Okullarda birçok cinsel taciz vakası gerçekleşmektedir. Cinsel tacize uğrayan bireyler, bu olaylardan duygusal, fiziksel, psikolojik olarak olumsuz etkilenmektedir. Yapılan çalışmalar okul idarecilerinin ve öğretmenlerin bu konuda bilgi, tutum ve davranış eksikliğinin olduğunu göstermektedir. Ülkemizde bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar sınırlıdır. Bu çalışma, konuyla ilgili ileride yapılacak önleyici müdahale programlarına yol gösterici olacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışma sadece bir ilde görev yapan sınırlı sayıda okul idarecisi ve rehber öğretmenle gerçekleştirilmiştir. Veri toplama amaçlı sadece yarıyapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

1.6. Sayıtlar

1. Görüşmeler sırasında katılımcıları yönlendirici sorular sorulmamıştır.
2. Görüşme sorularının belirlenmesinde literatür taraması yeterlidir.
3. İdareciler ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık öğretmenleri görüşme sorularını içtenlikle cevaplandırmışlardır.
4. Seçilen araştırma yöntemi araştırmanın amacına uygundur.

1.7. Tanımlar

Arastırmada sıkça geçen kavramların hangi anlamda kullanıldığı aşağıda belirtilmiştir.

Cinsel taciz: Cinsel içerikli, istenmeyen her davranışa denir (Bolen & Fineran, 2006, s. 1169; Council of Europe, [CE], 2010, s. 119; Dunne, Humphreys, & Leach, 2006, s. 2; Grube & Lens, 2003, s. 173, s.174; Keddie, 2009, s. 2; Land, 2003, s. 147; Murnen & Smolak, 2000, s. 1; Pellegrini, 2002, s.151; Robinson, 2006, s. 19).

Postyapısalcılık: Toplumsal sorunların nedenlerini dil, tarih ve kültür üzerinden araştıran ve bu sorunlara zm arayan felsefe sistemidir (Barret, 2005, s. 80; Baxter, 2002, s. 829; McLaren, 2009, s. 5; Foucault, 2015, s. 17; Pierre, 2000, s. 479)

Ataerkil toplum: Erkek egemenliğe dayanan ideolojik toplumdur (Bac, 1999, s. 311; Isran & Isran, 2012, s. 836; Ray, 2007, s. 1; Sultana, 2010, s. 2; Tracy, 2007, s. 576; Yahia, 2005, s. 2).

BÖLÜM 2

İLGİLİ KAYNAKLAR

Bu bölümde, ataerkil toplum yapısının postyapısalcı kurama göre değerlendirilmesi, ataerkil toplum yapısının taciz davranışlarının ortaya çıkmasında olan etkisi, dünyada ve ülkemizde cinsel tacizlerle ilgili yapılan uygulamalar özetlenmektedir.

2.1. Postyapısalcılık Nedir?

Postyapısalcılık toplumsal sorunların nedenlerini dil, tarih ve kültür üzerinden araştıran ve bu sorunlara çözüm arayan felsefe sistemidir (Barret, 2005, s. 82; Baxter, 2002, s. 840; Foucault, 2015, s. 17; McLaren, 2009, s. 5; Pierre, 2000, s. 481). Roland Barthes, Jacques Lacan, Jean-François Lyotard, Michel Foucault, Jacques Derrida, Jean Baudrillard, Julia Kristeva, Gilles Deleuze, Félix Guattari, postyapısalcı yaklaşıma katkı sağlayan önemli aydınlardır. Postyapısalcılık dil, söylem, güç, direnç, özgürlük, bilgi, toplumsal baskı, gerçeklik ve nesne gibi kavramlara önem vermiştir (Baxter, 2002, s. 830; Foucault, 2015, s. 18; Pierre, 2000, s. 484). Postyapısal düşünceyi oluşturan aydınlar, bu kavramları disiplinler arası yöntemle incelemiş, nasıl oluştukları ve topluma olan etkileri üzerine çalışmışlardır (Foucault, 2015, s. 19).

Dil toplumun aynası gibidir. Dolayısıyla toplumların dili kullanım şekli, toplum ile ilgili bilgi sahibi olmamızı sağlar. Postyapısalcılığa göre toplumsal sorunların, eşitsizliklerin ve önyargıların temelinde dilin oluşum sürecinden kaynaklanan problemler vardır. Bu nedenle postyapısalcılık toplumu incelemeye dili inceleyerek başlamıştır (Foucault, 2015, s. 21).

Dilin oluşum sürecini inceleyen postyapısalcı düşünür Foucault kelimelerin eski çağlardan günümüze kadar olan süreçte elde ettiği anlamları incelemiştir (Foucault, 2015, s. 22). Foucault kelimelerin anlamlarının tarihsel olaylar, kültürel değişimler, dini öğretiler nedeniyle sürekli değişime uğradığını belirtmiştir (Baxter, 2002, s. 829; Foucault, 2015, s. 23). Foucault'ya göre, toplumlar kelimeleri oluştururken gruplamalar yapmıştır. Bu süreçte her kelimenin bir karşıtı ya da olumsuzu ortaya çıkmıştır. Foucault'ya göre kelimelerin anlamlandırılması sürecinde birbirinin zıttı anlamları içeren kategoriler oluşturulması, toplumda "biz" ve "öteki" kavramlarının oluşmasına, toplumun daha kolay yönetilmesine ve güç ilişkilerine

dayanan hiyerarşik bir sistemin oluşmasına katkı sağlar (Foucault, 2015, s. 27; Pierre, 2000, s. 493).

2.2. Ataerkil Toplum

Dünyanın birçok ülkesine hakim toplum yapısı ataerkil toplum yapısıdır (Bac, 1999, s. 311; Isran & Isran, 2012, s. 853; Ray, 2007, s. 1; Sultana, 2010, s. 12; Yahia, 2005, s. 2) . Ataerkil toplum, erkek egemenliğe dayanan ideolojik toplumdur. Ataerkil toplumlarda kadınların hak ve hürriyetleri erkeklerin isteğine bağlı olarak şekillenmiştir ve erkekler kadınların bedenleri, sosyal hayatları, söylemleri, düşünceleri, ekonomik bağımsızlıkları, eğitim hakları üzerinde hakimiyet kurmuştur (Bac, 1999, s. 312; Isran & Isran, 2012, s. 835; Ray, 2007, s. 2; Sultana, 2010, s. 12; Tracy, 2007, s. 578; Yahia, 2005, s. 3).

Ataerkil toplum yapısı gücünü ve devamlılığını dil aracılığıyla kurduğu hiyerarşik düzenden alır. Yani dil ataerkil sistemin ilk zinciridir. Feminist ve postyapısalcılık, ataerkil toplumun ürettiği söylemler, kelimeler ile kendi içerisinde sistemin yeniden üretimini sağlayan bir toplumsal yapı kurduğunu savunur (Baxter, 2002, s. 830; Pierre, 2000, s. 499). Postyapısalcılığa göre, ataerkil toplumlarda cinsiyet kelimesinin karşıtı olarak toplumsal cinsiyet, kadın kelimesinin karşıtı olarak erkek kelimesi türetilmiştir. Bu anlamlandırma sürecine göre, cinsiyet insan doğasının biyolojik yönünü yansıtırken, toplumsal cinsiyet ise bireyin cinsel kimliğinin tarihi, dini, ve kültürel değerlerle oluşturulmuş anlamlarını yansıtır (Baxter, 2002, s. 831; Pierre, 2000, s.503; Tracy, 2007, s. 584). Toplumsal cinsiyet kelimesinin anlamı ve bu anlamdan yola çıkarak oluşturulan söylemler bireylerin görev ve sorumluluklarını, sınırlarını belirlemiştir. Foucault bu durumu cinsiyetin sosyal bir norm olarak kullanılması şeklinde açıklamaktadır (Foucault, 2015, s. 27).

Ataerkil toplumlarda hiyerarşik düzenin en alt basamağında her zaman kadınlar bulunur. “Kadın” kelimesi anne, soyun devamını sağlayan birey, zayıf, narin, duygusal, korunmaya muhtaç, itaatkar, bağımlı vb. gibi anlamlar içerirken, “erkek” kelimesine ise ailenin lideri, güçlü, sert, otoriter, karar verici, bağımsız vb. gibi anlamlar yüklemiştir (Ray, 2007, s. 2; Sultana, 2010, s. 3; Tracy, 2007, s. 583). Kadın(woman) ve erkek(man) kelimelerine yüklenen bu anlamlar bireyler arası güç hiyerarşisi oluşturmuştur (Pierre, 2000, s. 480; Robinson, 2006, s.21).

Postyapısalcılık, kadın ve erkeğe atfedilen bu anlamların ortak bir toplumsal algı oluşturmak amacıyla söylemlere dönüştürüldüğünü savunur (Baxter, 2002, s. 832). “Kadının yeri erkeğinin yanındır, kız gibi ağlama, erkek adam ağlamaz, erkek gibi davranma, kadın gibi davranma, elinin hamuru ile erkeğin işine karışma” vb. gibi. Bireylerin aile ortamında dil ile ilgili becerileri kazanmalarıyla birlikte, bu söylemler onları baskı altına almaya başlar.

Postyapısalcılık, toplumun dilin üretim ve anlamlandırma sürecinde oluşturduğu karşıtlıkların bir başka olumsuz yönüne daha dikkat çeker. Toplumun bireyleri tek bir norma dayanarak kadın veya erkek olarak gruplandırması, bireysel farklılıkların göz ardı edilmesine neden olur (Pierre, 2000, s. 489). Kadın ve erkek olarak oluşturulan kategoriler homojen olarak lanse edilse de aslında içlerinde cinsel eğilimi, siyasi görüşü, demografik özellikleri farklı olan bireyler içerir. Fakat baskın sistem nedeniyle toplum, farklı özgeçmiş ve kişiliklere sahip bu insanlardan, toplumsal cinsiyet söylemine göre oluşturduğu sınırlar içerisinde hareket etmelerini bekler. Bu durumda bireyin yapabileceği iki seçim vardır: Kabul ya da ret. Baskın cinsiyet rejiminin dayattığı cinsel kimliğe uygun performans sergilemeye çalışan birey sistemin devam etmesi ve yeniden üretilmesinde aktif olarak görev alma yoluna gidebilir.

Postyapısalcılığa göre, toplumsal söylemlerin dayattığı sınırları, sorumlulukları ve görevleri kabul etmeyen bireyler ise yoğun baskı altında kalır (Pierre, 2000, s. 489). Bu baskı cinsiyet rejiminin söylemlerini kabul etmiş bireyler tarafından, sosyal hayatın her alanında, homoseksüel, biseksüel, transeksüel bireylere uygulanır (Keddie, 2009, s. 2). Bireylerin ataerkil yapının dayatmalarını kabul etmeleri oranında baskı azalmaya başlar.

Ataerkil toplum dinamik, kendi içerisinde yeniden üretim sağlayan bir yapıdır (Tracy, 2007, s. 594). Dile kazandırılan anlamlar, söylemler ataerkil yapının devamlılığını ve etkililiğini sağlar. Ataerkil yapının söylemlerini tabiat yasası olarak algılayan erkek ve kadınlar, çocuklarını da bu söyleme uygun yetiştirmeye çabalar. Bangladeş’te yapılan bir çalışmada kadınların, erkek ve kız öğrencilerin aldıkları eğitimin farklı olması gerektiğini savundukları görülmüştür (Sultana, 2010, s. 12). Kadınlar erkek öğrencilerin eğitim sürelerinin uzun olmasını doğal karşılarken, kız öğrencilerin öğrenim sürelerinin uzun olmaması gerektiğini düşünmektedir. Kadınlar kız öğrencilerin ev ile ilgili eğitim almaları gerektiğini düşünürken, erkeklerin ailenin

sorumluluğu almaları gerektiğini düşünmektedir (Sultana, 2010, s. 12). Bu çalışmanın sonuçlarından da anlaşıldığı gibi, ataerkil yapının söylemlerini özümsemiş bireyler, genç neslin de bu söylemlere uygun yetiştirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Başka bir ifadeyle anlatmak gerekirse, geçmişten günümüze kadar olan süreçte oluşturulan anlamları ve söylemleri yaşayan, yansıtan bireyler yetiştirilmektedir.

Kadınların erkeklere olan bağımlılığını sağlayan, onların Bangladeş örneğinde olduğu gibi bu durumu kabullenmelerine neden olan sebepler nelerdir? Bu soruya birçok cevap verilebilir. Kadına karşı uygulanan şiddet, cinsel taciz, medyanın çizdiği kadın-erkek profilleri, hikaye ve masallarda yer alan kadın-erkek karakterleri, kadının ekonomik bağımsızlığını elde edemeyişinin önündeki engeller, dini yargılar, eğitim vb. gibi nedenler kadınların erkelere bağımlı olmasını sağlamaktadır. Hiç şüphesiz ki yukarıda saydığım sebeplerin her birinin toplum üzerinde derin, etkili, kalıcı ve eşitsizliklere sebep olan sonuçları bulunmaktadır. Bu nedenle bir sonraki bölümde, toplumsal bir sorun olan cinsel tacizlerin, eğitim vasıtasıyla ataerkil yapının devamlılığına olan katkılarını, bireylere olan etkilerini incelemek istiyorum.

2.3. Cinsel Taciz Nedir?

Cinsel taciz, cinsel içerikli istenmeyen her davranışa denir. Cinsel tacizler, dünyanın birçok ülkesinde sorun olarak kendini gösterir (Bolen & Fineran, 2006, s. 1172; Council of Europe, [CE], 2010, s. 119; Dunne, Humphreys, & Leach, 2006, s. 2; Grube & Lens, 2003, s. 174; Keddie, 2009, s. 4; Land, 2003, s. 148; Murnen & Smolak, 2000, s. 2; Pellegrini, 2002, s. 151; Robinson, 2006, s. 19). Dolayısıyla cinsel tacizler okullarda da ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkar. Taciz olaylarının basit birer sorun olarak algılanması hatadır. Cinsel tacizlere sebep olan birçok faktör vardır. Bu faktörlerin en önemlisi ataerkil toplum yapısından kaynaklanan düşünce, söylem ve eylemlerdir. (Ray, 2007, s. 16; Robinson, 2006, s. 22).

2.3.1. Connell'in Erkeklik Kavramına Postyapısalcı Bakışı

Okullarda gerçekleşen cinsel tacizleri anlamak için, ataerkil yapıyı, kadın-erkek kelimelerine yüklenen anlamları ve bu anlamlardan yola çıkarak oluşturulmuş güç ilişkilerini anlamak gerekmektedir. Bu nedenle bu bölümde ataerkil yapı içerisinde oluşan hiyerarşik kadın-erkek ilişkisini, bu ilişkiden doğan güç, iktidar

mücadelesini ve bu mücadelede cinsel taciz olaylarının ne kadar etkili olduğunu tartışmak istiyorum.

Her birey toplumsal hayatı aile, okul ve iş yaşamında tecrübe ederek öğrenir. Çocukluktan itibaren başlayan bu süreç yaşamın sonuna kadar devam eder. Birçok olayı algılama, anlamlandırma ve tepki verme sürecimiz, içinde var olduğumuz topluma göre değişir. Dünyanın birçok ülkesinde ataerkil toplum yapısı hakimdir. Dolayısıyla bireylerin toplumsal yaşamı anlamlandırması ataerkil söylemlere göre olur. Fakat ataerkil toplum yapısı içerisinde birçok sorunu barındırır. Kadın-erkek eşitsizliği ise bu sorunlardan bir tanesidir. Bu nedenle toplumun kadın ve erkeğe bakış açısını incelemek, var olan sorunların kaynağına inmek demektir.

Ataerkil toplum yapısını inceleyen Connell, ataerkil yapıyı anlamak için sadece kadın algısını incelemenin yeterli olmayacağını, ataerkil toplumu anlamının yolunun erkeklik kavramını incelemekten geçtiğini düşünür (Connell, 2005, s. 68). Bu nedenle erkek (masculinity) ve erkeklikler (masculinities) kavramlarını ortaya atmıştır. Connell'in ortaya attığı *erkeklik* kavramı, erkeğin biyolojik özelliklerine atıf yapılarak, toplumun tarihi, kültürel, ideolojik temellerine dayandırılarak üretilen kavramdır. Connell'a göre toplumda dört tip erkeklik kavramı vardır: Hegemonik erkeklik, işbirlikçi erkeklik, marjinalleşmiş erkeklik ve bağımlı erkeklik. Bu erkeklik modellerinden baskın olan erkeklik modeline *hegemonik erkeklik* adını vermiştir. Hegemonik erkeklik, toplumsal cinsiyeti sosyal bir norm olarak sahiplenen, ataerkil toplumun varlığını meşrulaştıran ve kadının erkeğe bağımlılığını garanti altına almaya çalışan baskın erkeklik idealini ifade eden bir kavramdır. Hegemonik erkeklik kavramı, erkekler ile kadınlar arasındaki hiyerarşik yapıya açıklık getirdiği kadar erkekler arasındaki hiyerarşik yapıyı da açıklamak için kullanılır. Hegemonik erkeklikle, ataerkil toplumlarda erkeklerin kadınların bedenleri, özgürlük alanları ve sosyal hayatları üzerinde baskı ve karar mekanizması oluşturulmaya çalışılır (Connell, 2005, s. 77; Hearn, 2012, s. 4).

Connell'in belirttiği erkeklik tiplerinden işbirlikçi erkekler, hegemonik erkekler kadar aktif olmasa da, ataerkil toplum yapısının oluşmasına onay vererek erkeklerin kadınlar üzerinde üstünlük kurmasına yardımcı olurlar. İşbirlikçi erkekler, erkek-kadın eşitsizliğine sessiz kalarak ellerini kirletmeden ataerkil paydan yararlanırlar. Connell birçok erkeğin bu grubun içerisinde yer aldığını belirtir. Marjinal erkeklik, ırk, sınıf nedeniyle, hegemonik ve bağımlı erkeklere göre

dezavantajlı grubu ifade eder. Ataerkil toplum yapısında en dezavantajlı grup ise madun erkeklerdir. Madun erkekler heteroseksüellik dışındaki cinsel yönelimlere sahip bireylerden oluşmaktadır. Connell 2005 yılında yaptığı çalışmaya göre, hegemonik erkeklik kavramı vasıtasıyla az sayıdaki bir grup erkeğin bütün güç ve iktidarı elinde tuttuğunu belirtir. Hegemonik erkek grubu elindeki iktidarı ve gücü, diğer erkeklerin onaylamasına ve ses çıkarmamasına borçludur. Connell'ın 2005 yılında yaptığı çalışmaya göre, birçok erkeğin bu durumu onaylamasının sebebi ise ataerkil sistemin kendilerine sağladığı avantajlardır. Connell farklı tip erkeklikler olmasına rağmen, bu grupların ortak noktasının kadınların ikinci plana atılması olduğunu belirtmiştir. Başka bir ifadeyle, hegemonik erkek, kadınların erkeklere bağımlılığı sağlayan bir araçtır (Connell, 2005, s. 76-81).

Ataerkil toplum yapısında hegemonik erkeklik kavramı, kadın-erkek arasında olduğu kadar, erkek bireyler arasında da hiyerarşi oluşturmak için kullanılır. Hegemonik erkeklik kavramı erkeksi ve kadınsı davranışların sınırlarını çizer. Buna göre erkeksi davranışlar, güçlü olma, şiddet yanlısı olma, agresiflik, liderlik, risk alma, rekabet etme ile tanımlanırken, kadınsı davranışlar ise pasif, şefkatli, barışçıl, duygusallık, şefkatli vb. olmak gibi tanımlanır (Connell,2005, s. 164; Hearn, 2012, s. 21). Cinsiyet söylemi, bu davranışların biyolojik olarak insanın genetik kodlarında olduğunu belirtir. Bu nedenle erkeğin ve kadının, biyolojik olarak kendine atfedilen bu davranışları sergilemesi “normal” olarak kabul edilir. Erkeklere evlenme, evi geçindirme, evin reisi olma gibi çeşitli sorumluluklar yüklenir. Hegomonik erkek davranışlarını sergilemeyen erkekler ise baskı altına alınır, dışlanır ve erkeklikleri sorgulanır. Eril birey hegemonik erkek modelini benimsediği oranda toplumda kendini kanıtlamış olur. Bu amaçla hem erkekler hem de kadınlar üzerinde baskı oluşturma yoluna gider, hatta şiddete başvurur. Bu nedenle çeşitli şiddet yollarına başvurmaktadır. Erkeğin argo kelimeler kullanması, kendi otoritesine karşı gelen erkelere şiddet uygulaması, kadınlara çeşitli şekillerde taciz uygulaması erkek olduğunu kanıtlamanın araçlarıdır. Bu nedenle kadına karşı şiddet, taciz; hegemonik erkek davranışının kanıtı ve kadının erkeğe bağımlılığını sağlamanın aracı olarak değerlendirilebilir (Connell, 2005, s. 45; Hearn, 2012, s. 21; Koğacıoğlu, 2011, s. 186).

Peki hegemonik erkek algısı toplumda nasıl varlığını sürdürür? Hearn, toplumsal cinsiyete dayalı bu yapının sürdürülebilirliğinin kadının onayı olmadan

mümkün olmadığını belirtir (Hearn, 2012, s. 14). Dolayısıyla baskın cinsiyet rejiminin ürettiği söylemleri erkekler kadar kadınların da benimsemesi gerekir. Kadınların bu söylemleri kabul etme sürecinde ataerkil yapının uygulamaları önemli bir yer arz eder. Ataerkil toplumlarda, erkek ve kadın biyolojik özelliklerine göre sınıflandırılan sosyal bir normdur. Erkeğin ve kadının nasıl hareket edeceğine doğuştan getirdiği özelliklerin belirlediği söylenir. Connell'a göre erkeklik sadece biyolojik özelliklerle elde edilen bir özellik değildir (Connell, 2005, s. 73). Erkeklik söylemi dini, tarihi, kültürel, kurumsal olarak destek bulan bir söylemdir. Connell hegemonik erkeklik kavramının sürdürülmesine ve yeniden üretilmesini üç kavram ile açıklamıştır. İş bölümü, otorite, kateksis yapısı. Bu üç kavram, bireylerin normal ve doğal kabul ettiği söylemlerin nasıl üretildiğini ve yapılandırıldığını anlatır (Connell,2005, s. 74; Hearn, 2012, s. 21)

İş Bölümü: Toplumsal cinsiyet rollerine göre kadın ve erkeğin yapacağı işlerin kesin bir şekilde belirlenmesidir (Connell, 2005, s. 74). Ataerkil toplumlarda erkeğin ve kadının değişmeyeceği genel kanıdır. Buna göre bazı işler kadınlara özgü, bazı işler ise erkeklere özgüdür. Kadın ev içi işlerden sorumlu iken, erkek evin geçiminden sorumlu bireydir. Kadın sorumluluk alamayan, duygusal, objektif kararlar alamayan, şefkatli bireyler olarak değerlendirilir. Bu nedenle ev işleri kadınların altından kalkabileceği işler olarak değerlendirilmiştir. Erkek ise sorumluluk alan, mücadeleci, objektif, güçlü olarak değerlendirilmiştir. Ataerkil yapının söylemlerine göre, erkek ve kadın biyolojik olarak bu şekilde yaratılmıştır. Bu nedenle erkeğin evin geçiminden sorumlu olması ve ailenin lideri olması doğaldır, normaldir. Bunun yanı sıra kadın ile erkek aynı işi yapsa bile kadına verilen ücretin erkeklerden az olduğu görülmektedir. Bu şekilde cinsiyete dayalı iş bölümü oluşur. Bütün bu algı operasyonları kadının erkeğe bağımlı olduğu görüşünün normalleşmesine katkı sağlar (Connell, 2005, s. 74; Hearn, 2012, s. 20)

Otorite, zorlama ve denetim: Hegemonik erkeklik kendi varlığını sadece kültürel, tarihi değerlere bağlı olarak sürdürmez. Bunu devlet, yasalar, medya, özel kurumların desteği ile sürdürmektedir. Devletin, özel sektörün, ordunun birçok alanında hegemonik erkekler söz sahibidir. Dolayısıyla erkek demek otorite demektir. Kurumsal olarak otoriteyi elinde bulunduran erkek, toplumsal cinsiyet normlarına uygun şekilde hiyerarşik örgütlenmelerin yolunu açar. Devlet tarafından kadın-erkek eşitliğinin yasalar ile sağlanamaması, erkek milletvekili sayısının kadın

milletvekili sayısından fazla olması, kadın cinayetleri, devlet ve iş dünyasında kadınların temsil oranının düşük olması, medya da yer alan kadın ve erkek figürleri gibi örnekler kadın-erkek eşitsizliğinin kurumsal bazda göstergeleridir (Connell, 2005, s. 74; Hearn, 2012, s. 20; Koğacıoğlu, 2011, s. 179).

Kateksis: Kateksis, toplumsal cinsiyet normlarına göre maskülen ve feminen duyguların nasıl yapılandırıldığını açıklar. Baskın cinsiyet rejiminde, erkekler duygularını kontrol eden, sert, agresif ve korkusuz, kadınlar ise şefkatli, duygusal, narin, ürkek duygular geliştirmek üzere yönlendirilirler. Erkek ve kadınların bu duyguları oluşturması ataerkil yapının sonucu olarak ortaya çıkar. Buna göre erkeklerin ağlaması, çocuk bakması, evi temizlemesi maskülen davranışlar olarak kabul edilmez (Connell, 2005, s. 74; Hearn, 2012, s. 20).

Özetlemek gerekirse, ataerkil toplum ile hegemonik erkeklik kavramı arasında güçlü bir ilişki vardır. Hegemonik erkeklik, ataerkil toplumlarda toplumsal cinsiyet rollerinin düzenlenmesi için kullanılan araçtır. Kadının ve erkeğin iş bölümlerinin belirgin sınırlarla çizilmesi, kadının devlet, özel sektör, medya tarafından ikinci plana itilmesi, kadına ve erkeğe ait duygu biçimlerinin belirlenmesi, bütüncül anlamda toplumu kuşatmıştır. Bu şekilde yapay ve üretilmiş toplumun içinde doğan bireyler, topluma egemen olan söylemleri, aile yaşamında, okulda, iş hayatında deneyimlemektedir. Bu süreç kadınların erkeklere bağımlılıklarını garanti altına aldığı gibi, erkek bireyleri de, istemeseler bile, hegemonik erkek davranışlarını yavaş yavaş öğrenen, uygulayan, öğreten piyonlar haline getirmektedir. Bu şekilde hegemonik erkeklik ataerkil yapının sürdürülebilirliğini sağlar ve bu yapının varlığını meşrulaştırır (Connell, 2005, s. 82; Hearn, 2012, s. 20)

Okullarda cinsiyet hegemonisi açık bir şekilde kendini gösterir. Ataerkil yapının hakim olduğu aile ortamlarında çocuklar, okula başlamadan önce, kadın-erkek arasındaki hiyerarşik ilişkiye şahit olur, yaşar ve öğrenir. Kadını öteki olarak kabul eden öğrenen erkek öğrenciler kız öğrencilere şiddet uygular bu davranışı normal görür. Kız öğrenciler ise aile içi şiddete şahit olduğu için zamanla bu durumu kabullenmeye başlar. Okullarda şiddet davranışına zamanla taciz davranışı eklenerek kız öğrencilerin ataerkil yapının dayatması olan erkek hegemonyasını kabullenmeleri sağlanmaya çalışılır (Connell, 2005, s. 37; Robinson, 2006, s. 23; Hearn, 2012, s. 20).

Cinsel taciz davranışı, sapıklık, hastalık, erkeksi hormonlar ya da bireyin sosyal beceri eksikliğinden dolayı ortaya çıkan sorunlar olarak açıklanamaz. Tam aksine cinsel tacizler, şiddet unsuru olmasının ötesinde, kültürel ve tarihsel olarak desteklenen hiyerarşik bir güç, iktidar, sosyal sınıf ilişkisi için kullanılan araçlardır (Hearn, 2012, s. 24). Cinsel tacizler toplumda var olan hegemonik erkek toplumun oluşturulmasına, sürdürülebilirliğine katkı sağlar. Cinsel tacizler erkek öğrencilerin kız öğrenciler üzerinde güç hiyerarşisi oluşturmasının yanı sıra, taciz eden bireyin akran grupları arasında lider konuma gelmesini sağlamaktadır. Avustralya’da yapılan bir çalışma da, okulda kız öğrencilere şiddet uygulayıp, taciz eden, lakap takan erkek öğrencilerin bu davranışları sadece şaka olarak tanımladıkları ya da normal olarak değerlendirdikleri saptanmıştır (Robinson, 2006, s. 25). Yani, erkek öğrenciler cinsiyet rejiminin söylemlerini özümsemiş ve cinsel tacizleri kimlik elde etme aracı olarak kullanmışlardır. Özetlemek gerekirse tacizler, hiyerarşik güç, popülerlik ve kimlik oluşturmanın bir aracı olarak da tanımlanabilir (Baxter, 2002, s. 841; Connell, 2005, s. 82; Hearn, 2012, s. 24; Robinson, 2006, s. 35).

2.3.2. Türkiye, Ataerkil Yapı ve Taciz

Türkiye’de diğer birçok ülke gibi ataerkil toplum yapısına sahip bir ülkedir. Türkiye’de kadınlara karşı uygulanan şiddet, kürtajın yasaklanmaya çalışılması, namus düşüncesi, kadınların okuryazarlık oranlarının düşük olması, kadının erkeğin verdiği kararlara bağlı olarak yaşaması ataerkil yapının varlığının kanıtıdır (Bac, 1999, s. 313; Koğacıoğlu, 2011, s. 177).

Türkiye’de kadına şiddet yaygın şekilde görülmektedir (Koğacıoğlu, 2011, s. 177). Namus adına kadınların öldürülmesi, kadın cinayetleri, taciz hegemonik erkek davranışlarının örnekleridir. Namus cinayetleri devlet tarafından uzun yıllar ciddiye alınmamıştır (Koğacıoğlu, 2011, s. 198). Hatta aşiret geleneği, töre düşüncesi devlet, medya, dini kurumlar tarafından, ülkenin sadece belirli bir bölgesinde yaşayan insanların gelenekleri ile açıklanmıştır. Buna göre kadının namusu erkeğin onurudur. Bu nedenle kadın namusunu korumalıdır. Eğer kadın tecavüze uğramış ya da evlilik dışı bir ilişkiye girmiş ise erkek, kadını öldürmeli ve ailenin namusunu kurtarmalıdır (Koğacıoğlu, 2011, s. 198).

Namus cinayetlerini gelenek kavramı ile açıklamak, sorunu basite indirgemektir. Namus cinayetleri, kültürel, tarihi, kurumsal temellere dayanan

cinsiyetçi yaklaşımın ürünüdür. Bu cinayetlerin altında yatan sebep, ataerkil yapının sınırlarını çizdiği kadın ve erkek rolleridir. Türkiye’de 1990’lı yıllara kadar namus cinayetleri, ailevi ya da aşiret geleneği olarak kabul etmiştir. Bu süreçte devlet, namus nedeniyle cinayet işleyen erkekleri haklı bularak cezai indirim uygulamıştır. Türk Ceza Kanunu 2004 yılında değişmiştir. Bu sayede namus nedeniyle işlenen cinayetlerde cezai indirim kaldırılmıştır. Buna rağmen namus nedeniyle hala kadın cinayetleri işlenmektedir ve devletin yetkili kurumları buna seyirci kalmaktadır (Koğacıoğlu, 2011, s. 213).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının, Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, ataerkil yapının Türkiye’de varlığını kanıtlayan bir başka araştırmadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı [ASPB], 2014, s. 17). Çalışmaya göre kadına karşı şiddet hâlâ yaygın bir şekilde görülmektedir. Bu çalışmaya göre erkekler kendilerini, kadın bireylerin bedenleri, eğitim hakları, sosyal özgürlükleri üzerinde söz sahibi olarak görmektedir. Kadına karşı şiddet uygulayan erkeklerin eğitim düzeyi, refah ve iş durumu ayırt edici bir faktör değildir. Çalışmada kadınların toplumsal cinsiyet rollerini içselleştirdikleri dikkat çekmektedir. Kadınların bir kısmı erkeklerin kadınlara şiddet uygulamalarını, mağdurların kadınlık görevlerini yerine getirmemelerinin bir sonucu olarak görmektedir. Çalışma hala 18 yaşının altında evlenen kadınların olduğunu göstermiştir. Kadınların eğitim hakları üzerinde aile bireylerinin belirleyici olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan kadınların %32’si eğitim haklarının baba, anne ve erkek akrabaları tarafından engellendiğini belirtmiştir. Kadınların birçoğu fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldığında, aile saadetini koruma adına, yardım almak amacıyla herhangi bir kuruma başvurmamayı seçmektedir (ASPB, 2014, s. 34-36).

Siirt’te gerçekleşen iki ayrı taciz olayı ülkemizde ataerkil yapının ne kadar kuvvetli olduğunu bir kere daha göstermektedir. Yatılı bölge ilköğretim okulunda öğrenim gören iki erkek öğrenci, iki öğrenciye taciz etmiş, bir çocuğun ölümüne sebep olmuştur. Siirt’te bir başka okulda iki kız öğrenci tacize uğramıştır. Öğrenciler defalarca okulun müdür yardımcısı ve mahalledeki esnaf tarafından tacize uğradığı belirlenmiştir. Bu konuda TBMM’den bir komisyonun hazırladığı raporda cinsel saldırıların nedeninin ailenin bilinçsiz olması, okul-aile-öğretmen iletişiminin kopuk olması ve ekonomik yetersizlik gibi yüzeysel etmenlere bağlandığı, sorunun

kaynağını oluşturan baskın cinsiyet rejimi temelli sebeplerin göz ardı edildiği dikkati çekmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM], 2010, s. 11).

Kız öğrencilerin okullaşma oranlarının düşük olmasında birçok faktörün etkili olduğu kabul edilmektedir. Bu faktörlerin ekonomik, toplumsal etkenler, erken yaşta evlilik vb. gibi faktörler olduğu savunulurken, ailelerin güvenlik endişeleri göz ardı edilmektedir (Leach, 2006, s. 28). Ailelerin güvenlik endişeleri, kırsal alanlarda belirleyici faktör olabilmektedir. Kızların erkeklere göre okullaşma oranlarının düşük olması, ailelerin güvenlik endişesi ve Türk toplumunun ataerkil yapıya sahip olması ile açıklanabilir. Aileler, namus, taciz vb. gibi nedenlerle çocuklarının evlerinden uzak bir yerde okumasını istememektedir. Bu nedenle kızların okullaşma oranını artırmak için farklı tedbirlere ihtiyaç duyulmaktadır (Cemalcılar, Gökşen ve Gürlesel, 2006, s. 50; Tan & Somel, 2005, s. 16). Milli Eğitim Bakanlığının, ailelerin güvenlik endişelerini giderecek adımları atması çok önemlidir.

2.4. Okul ve Taciz

Cinsel tacizler okullarda yaygın bir şekilde görülür (Bolen & Fineran 2006, s. 1172; Fineran & Gruber, 2007, s. 5; Morgan & Gruber, 2011, s. 75; Keddie, 2009, s. 3; Land, 2003, s. 149; Leach ve Humphreys; 2007, s. 106; Murnen & Smolak, 2000, s. 2; Pellegrini, 2002, s. 151). Cinsel taciz olayları ilkökul yıllarında başlamakta ve sonraki yıllarda giderek artmaktadır (American Association of University Women [AAUW], 2011, s. 10). Bu durum okulların bu konuda uyguladıkları politikaların yetersiz olduğunu, alınan tedbirlerde sorunun kaynağına inilemediğini göstermektedir.

Cinsel tacizler, öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği gibi okul personeli tarafından da uygulanabilmektedir (Dunne, Humphreys, Leach, 2006, s. 5). Cinsel tacizler okul içerisinde herhangi bir yerde ya da ev ile okul arasında da gerçekleşebilmektedir (Bolen & Fineran, 2006, s. 1173; Dunne, Humphreys, Leach, 2006, s. 12). AAUW'nun (AAUW, 2011) yaptığı çalışmalarda öğrencilerin %48'i tacize uğradığını belirtmiştir. (AAUW, 2011, s. 11). Kimi zaman öğretmenler bile cinsel tacizi gerçekleştiren kişiler olarak karşımıza çıkabilmektedirler (Dunne, Humphreys, Leach, 2006, s. 4).

Cinsel tacizlerde cinsiyet ve cinsel yönelim önemli bir faktör olarak dikkat çeker. Erkek öğrenciler akranlarını daha fazla taciz etmektedir (AAUW, 2011, s. 13;

Nalsen, 2001, s. 5). Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla tacize maruz kalmaktadır (Robinson, 2006, s. 26). Ataerkil toplumlarda gey veya lezbiyen olmak yanlıştır, ayıplanacak bir durumdur (Robinson, 2006, s. 35). Bu nedenle ötekileştirilen gey ya da lezbiyen öğrencilerin cinsel saldırılara maruz kalması sistem içinde normalleştirilmektedir (Dunne, Humphreys, Leach, 2006, s.10; Human Rights Watch & International Gey and Lesbian Human Rights Commission [HRW & IGLHRC], 2003, s. 56). Heteroseksüel normativiti baskısı altında erkek öğrenciler, akranları tarafından eşcinsel olarak etiketlenmemek için daha fazla erkeksi, şiddet yanlısı, tacize meyilli olurken, kadınlar ise daha fazla kadınsı olmaya ve durumu kabullenmeye itilmektedir (Robinson, 2006, s. 35).

2.5. Cinsel Tacizin Birey Üzerindeki Etkileri

Cinsel tacizler bireyleri birçok açıdan olumsuz etkiler. Cinsel tacizlerin duygusal, fiziksel, psikolojik ve geleceğe yönelik olumsuz etkileri söz konusudur. Tacize uğrayan bireyler, aşağılanma, şüphe, öfke, güvensizlik, uykusuzluk, akademik başarısızlık, özgüven kaybı, okuldaki etkinliklere katılamama, okulu bırakma, asosyallik gibi sorunlar yaşar (Gruber & Fineran, 2007, s. 7; Land, 2003, s. 149; Murnen & Smolak, 2000, s. 10; Human Rights Watch [HRW], 2001, s. 61). Tacize uğrayan öğrencilerin daha sonraki yıllarda, başka bireyleri taciz etme olasılığı da yüksektir (Bolen, 2006, s. 1774; CE, 2010, s. 120). Tacize uğrayan bireyler taciz davranışını yok sayabilmekte ya da bu yanlısın kendi hatası olduğunu düşünebilmektedir. Türkiye gibi ataerkil yapının hakim olduğu ülkelerde öğrenciler, tacize uğradığını çeşitli kaygılarla, ailesine bile söylememekten kaçınabilmektedir.

Taciz davranışının ne olduğu ile ilgili idareciler ve öğretmenlerde bilgi eksikliği bulunmaktadır (Bolen & Fineran, 2006, s. 1175; Keddie, 2009, s. 10). Çoğu idareci ve öğretmen tacizi fiziksel temas ile tanımlamaktadır ya da sınırlandırmaktadır (Keddie, 2009, s. 10; Robinson, 2006, s. 24). Sözel davranışlar (gey ya da lezbiyen olarak adlandırmak, cinsel şakalar, yorumlar yapmak, aşağılayıcı çeşitli yazılar), göz hapsine almak, ıslık çalmak vb. gibi davranışlarda taciz olarak değerlendirilmelidir. İdareciler ve öğretmenlerde, taciz ile ilgili bilgi eksikliği bulunduğundan dolayı, gerçekleşen davranışı basit birer arkadaş davranışı olarak değerlendirme eğilimi vardır. Taciz davranışı basit bir akran çatışması, akran şakalaşması, ergenlikte olabilecek durumlar şeklinde değerlendirilmemelidir. Okul yönetiminin ve öğretmenlerin bu konudaki alacağı tavır, tacizci bireyin davranışını

yönlendirebildiği gibi, öğrencilerin yaptığı şikayetler dikkate alınmadığında, öğrencinin okul yönetimine ve öğretmenlerine olan inancı yıkılırken, bu durum tacizci bireye pekiştireç olacak ve davranışın devamlılığını sağlayacaktır (Keddie, 2009, s. 10). Bu nedenle okul idarecilerine ve öğretmenlere bu konuda eğitimin verilmesi, onların gerekli duyarlılığa sahip olması önemlidir. Bir sonraki bölümde farklı ülkelerde okullarda cinsel tacizler mücadele amacıyla yapılan çalışmalardan bahsetmek istiyorum.

2.6. Okullardaki Önlem Çalışmaları

Birçok ülke okullarda cinsel tacizlerin gerçekleşmesini engellemek için yasalar çıkarmakta, program, proje, çalıştaylar düzenlemektedir. Yıllardır süren bu çalışmalara rağmen son yapılan çalışmalar sorununun hâlâ devam ettiğini göstermektedir (Pellegrini, 2002, s. 151; Robinson, 2006, s. 19). Cinsel tacizleri önlemek adına yapılan çalışmaları yasal önlemler, okullar vasıtasıyla yapılan çalışmalar, aile eğitimleri olarak gruplandırabiliriz.

2.6.1. Yasal Önlemler

Dünyanın birçok ülkesinde cinsel tacizleri önlemek adına yasal çalışmalar yapılmaktadır. Birçok ülkede uygulamaya konulan yasal değişiklikler her ne kadar toplumun ataerkil yapısında büyük değişiklikler yapamamış olsa da, caydırıcı sebepler nedeniyle toplumda az da olsa davranış değişikliğine yol açmıştır. Yasalar hazırlanırken günü kurtarmaya çalışan maddeler hazırlanmamalıdır. Cinsel tacizlerin arkasında yatan ekonomik, kültürel faktörler de incelenmelidir. Geçmişten günümüze kadar güç kelimesi, erkeklik ve başarı elde etmek ile kadın ise pasif ve zayıflık kelimeleri ile eşleştirilmiştir. Erkek ve kadın olmak belirli kurallara bağlanmıştır. Eğitim, toplumun ataerkil yapısına bağlı oluşmuş cinsiyet kimlikleri yıkmaya çalışırken, adalet kurumu ise her vatandaşa eşit yaklaşmalıdır (Leach, 2006, s. 30).

Amerika Birleşik Devletleri'nde tacizlere karşı uygulanan yasa Title IX'dir. (U. S. Department of Education Office for Civil Rights [USDEOCR], 1999, s. 18). Okulların politikaları 1972 yılında çıkarılan Title IX yasasına dayanmaktadır. Bu yasa eğitimde cinsel ayrımcılığı engellemek için hazırlanmıştır. Title IX'e göre her okulun cinsel tacize karşı politikası bulunmalıdır. Bu yasaya göre, her okulda cinsel tacizlerden sorumlu bir koordinatör bulunması gerekir (The United States Department of Justice [TUSDJ], 1972, s. 1076). Title IX'a göre okulun taciz

durumunda uygulayacağı prosedür, adil ve kısa sürede çözüme ulaştırıcı olmalıdır. Her şikayet tarafsız bir şekilde dinlenmeli ve değerlendirilmelidir. Şikayetler okul tarafından tüm yönleriyle incelenmeli, sonuçları taraflara bildirilmeli ve taraflar isterlerse durumu bir üst mahkemeye taşıma hakkına sahip olmalıdır.

Cinsel taciz olaylarında Title IX yasasını rehber kabul eden Los Angeles Birleşik Okul Bölgesi'nin resmi taciz politikasına göre, taciz olayı okuldan uzaklaştırma ya da okuldan atılmayla sonuçlanabilecek kadar ciddi bir sorundur. Öğrenciler, öğretmenler, aileler için küçük el kitapçıkları bastırılmıştır. Okulda cinsel tacizlerden sorumlu bir personel bulunmaktadır. Bu kişinin görevleri arasında okulun politikasını farklı dillere çevirerek öğrencilerin ulaşabileceği yerlere asmak, olaya hızlı bir şekilde müdahale etmek, tanıklarla görüşmek ve bilgi toplamak vardır (Los Angeles Unifies School District [LAUSD], 2006, s. 17).

Arizona, Minnesota ve Vermont gibi eyaletlerde ise, tacize şahit olan öğrenci, öğretmen, idareci ya da okul personeli hemen durumu tacizler ile ilgili sorumlu olan okul personeline iletmekle yükümlüdür. Taciz şikayeti okulların resmi şikayet formu ile verilebileceği gibi sözel olarak da verilebilir. Sözel olarak iletilen şikayet tacizlerden sorumlu görevli tarafından, okulun tacizler ile ilgili birime 24 saat içinde iletilir. İdareci olayı öğrencilerin aileleri ile paylaşılır. Taciz olayı ile ilgili gerekli bilgi toplanıp araştırma yapıldıktan sonra taraflara sonuç yazılı olarak bildirilir. Soruşturma 14 gün içerisinde sonuçlandırılır (U.S. Department of Education Office for Civil Rights and National Association of Attorneys General, 1999, s. 58).

Amerika Birleşik Devletleri'nde Missouri Bölge Mahkemesi tacizler ile ilgili inceleme sürecini dört başlık altında toplamıştır. a) İstenmeyen taciz, b) Tacizin cinsiyet dayalı olması, c) Tacizin bir eğitim programı sırasında meydana gelmesi, d) Okul yönetiminin bu durumdan haberdar olmasına rağmen bir çözüm üretmemesi (Wood, 1988, s. 702). Missouri Bölge Mahkemesine göre okulun suçlu bulunacağı başlık dördüncü başlıktır. Diğer başlıklarda ise tacizci bireyin suçlu bulunacağı kararını almışlardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan farklı iki olay, okulların bu konudaki sorumluluklarının hangi durumlarda başlayacağı ile ilgili örnek teşkil eder. 1977-1978 ile 1999 yıllarında gerçekleşen iki olayda Amerika Yüksek Mahkemesi, ilgili okulları taciz konusunda suçsuz bulmuş, sadece tacizci bireyleri cezalandırmıştır. Okulun sorumluluk alanının, tacize uğrayan bireyin rapor etmesiyle ya da olaya kasten kayıtsız kalındığı andan itibaren başladığı hükmüne

varmıştır (Zalesne, 2002, s. 174). Bu nedenle okulun taciz konusundaki resmi politikasının, öğrencilerin ulaşabileceği, görebileceği bir yerde bulunması önemlidir. Eğer okulun web sitesi var ise, bu alanda okulun resmi politikası bulunmalı, öğrencilerin ve ailelerin ne zaman, kimlerden, nasıl yardım alacağı ayrıntılı bir şekilde yazılmalıdır. Hangi davranışların taciz olarak adlandırılacağı, taciz durumunda hangi önlemlerin alınacağı, öğrencilerin tacize şahit olduklarında ne yapması gerektiği, taciz eden birey ile ilgili yapılacak çalışmaların neler olduğunu belirtmeli, bu bilgiler bilimsel çalışmalar ile desteklenmelidir. Bu politika öğrencilere yol gösterici olmalı, öğrencilerin akıllarında güvenlik ve gizlilik ile ilgili soru işareti bırakmayacak şekilde hazırlanmalıdır. Okul, program ve projelerini tiyatro oyunları aracılığıyla da tanıtabilir. Okulların, cinsel tacize yönelik uyguladıkları programların etkililiğini belirli aralıklarla değerlendirmeleri beklenmektedir.

Türkiye’de cinsel tacizler ile ilgili gerek Türk Ceza Kanununda, gerekse Milli Eğitim Bakanlığının farklı yönetmeliklerinde çeşitli ifadeler bulunmaktadır. Okullarda cinsel taciz vakası ile karşılaşıldığında bu maddeler temel dayanak alınmaktadır.

Türkiye’de, Türk Ceza Kanununda cinsel tacizlere karşı 102., 103., 104. ve 105. maddelerde şu ifadeler geçmektedir:

Madde 102.-(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlal eden kişi mağdurun şikâyeti üzerine, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle işlenmesi durumunda, yedi yıldan on iki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi halinde, soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

(3) Suçun ;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretinde,

c) Üçüncü derece dâhil kan ve kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

İşlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Suçun işlenmesi sırasında mağdurun direncinin kırılmasını sağlayacak ölçünün ötesinde cebir kullanılması durumunda kişi ayrıca kasten yaralama suçundan dolayı cezalandırılır.

(5) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması halinde, on yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

Madde 103. - (1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismar deyiminden;

a) Onbeş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar,
anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Cinsel istismarın üstsoy, ikinci veya üçüncü derecede kan hısımları, üvey baba, evlat edinen, vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, sağlık hizmeti veren veya koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan diğer kişiler tarafından ya da hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın (a) bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehdit kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru olan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suçun sonucunda mağdurun beden veya ruh sağlığının bozulması hâlinde, on beş yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur.

(7) Suçun mağdurun bitkisel hayata girmesine veya ölümüne neden olması durumunda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur (Türk Ceza Kanunu [TCK], 2004).

Madde 104.-(1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (TCK, 2004).

Madde 105. - (1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına hükmolunur.

(2) Bu fiiller, hiyerarşi veya hizmet ilişkisinden kaynaklanan nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle ya da aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlendiği takdirde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur işi terk etmek mecburiyetinde kalmış ise, verilecek ceza bir yıldan az olamaz (TCK, 2004).

1702 sayılı İlk ve Orta Tedrisat Muallimlerinin Terfî ve Tecziyeleri Hakkındaki kanuna göre; taciz eden öğretmenin meslekten ihraç edileceği belirtilmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 1930). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği Madde 6' si: "Öğrencilerin pornografi, teşhir, cinsel sömürü, istismar, taciz ve her türlü olumsuz davranışlardan korunması" cümlesini içermektedir (MEB, 2007).

Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 109. maddesi, okul değiştirme yaptırımının uygulanacağı durumlar arasında taciz davranışını

göstermiştir: “Sarkıntılık, hakaret, iftira, tehdit ve taciz etmek veya başkalarını bu gibi davranışlara kışkırtmak (MEB, 2005).

Cinsel taciz konusu çok önemli bir problem olmasına rağmen, Türkiye’de eğitim alanında bu konu ile ilgili yapılan çalışma bulunmamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının konu ile ilgili hazırladığı yasalar detaylandırılmamış, yüzeysel yasalardır. Mevcut yasalar okul idarecilerine ve öğretmenlere gereğinden fazla inisiyatif kullanma hakkı vermiştir. Nitekim medyaya yansıyan haberlerde, bazı idareci ve öğretmenlerin taciz şikayetlerini uzun süre gündemlerine almadıkları dikkatleri çekmiştir. Ülkemizde bakanlığın bu konuya yeterli derecede önem vermediği görülmektedir.

2.6.2. Okullarda Yürütülen Önlem Programları

2.6.2.1. The Expect Respect School Programı - Beklenen Saygı Okul Programı

Birçok ülkede, cinsel tacizleri engelleme ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır ve bu konuya olan duyarlılık her geçen gün artmaktadır. The Expect Respect adlı eğitim programı SafePlace tarafından okullarda önlem amacıyla 1988 yılında uygulanmaya başlayan bir programdır. SafePlace, Amerika Birleşik Devletleri’nde cinsel taciz ve istismarın sonlandırılması için çalışan kurumdur. Programın amaçları şunlardır: Lise ve ortaokullarda cinsel şiddetin önüne geçmek, olumsuz yaşantıları tedavi etmek, sağlıklı ve güvenli ilişkinin nasıl kurulacağı ile ilgili çalışmalar yapmak.

1988 yılından 2000 yılına kadar geçen süreçte, program sürekli yenilenerek soruna daha kapsamlı çözüm arayışı devam etmiştir. Program 1988 yılında okullarda tacize uğrayan kadın öğrencilere danışmanlık hizmeti vermek amacıyla başlamıştır. 1991 yılında programa erkek öğrencilerin de katılımı sağlanmıştır. 1995 yılında ise, program cinsel taciz ya da istismar ile ilgili bilgi vermek, öğrencilerin bu konuda duyarlılıklarını artırmak ve davranış değişikliği yapmak amacıyla, danışman eşliğinde, 24 haftalık süre içinde uygulanmak için planlanmıştır. Program uygulandıktan sonra elde edilen verilere göre, öğrencilerin cinsel tacizler ile ilgili duyarlılıklarının artmasına rağmen, tutum ve davranış anlamında farklılık olmadığı görülmüştür. Bu nedenle program kapsamlı bir şekilde uygulanmaya koyulmuştur. Program 2000 yılında 6 ayrı okulda danışma, sınıf içi etkinlikler, öğrenci yaz liderlik programı ve personel eğitimi olmak üzere 4 ayrı alanda uygulamaya koyulmuştur.

Programın başarılı sonuçlar elde etmesi üzerine, programın uygulandığı okul sayısı 50'ye çıkarılmıştır.

Program kapsamında, danışma saatlerinde cinsel tacizler ile ilgili duyarlılık artırıcı çalışmalar yapılmıştır. İletişim becerileri, eşitlik ve saygı kavramları üzerinde durularak, toplumsal cinsiyetin sorgulanması yapılmıştır. Şiddet kavramı, ilişki sırasında yaşanan taciz olaylarını sebepleri ve tacizin bireylerin hayatlarına olan etkileri üzerinde tartışmalar yapılmıştır. Sağlıklı ilişkinin nasıl olduğu ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Cinsiyet ile ilgili konular ve cinsiyet temelli şiddete karşı yapılabilecekler konuşulmuştur. Öğrenciler cinsel taciz durumunda kendi güvenliklerini nasıl sağlayacakları ve kimden nasıl yardım isteyecekleri konusunda bilgilendirilmişlerdir. Öğrencilerin sağlıklı ilişki, güven duyma, birbirlerine yardımcı olma, sağlıklı iletişim kurma becerilerinin arttığı gözlenmiştir.

Ayrıca personel eğitimi kapsamında öğretmenlere, idarecilere ve danışman öğretmenlere, tacizler konusunda duyarlılık ve etkin müdahale becerisi kazandırma çalışmaları yapılmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin taciz, tacize karşı okulun politikası, taciz durumunda kimlerden yardım istenebileceği ile ilgili bilinçlendikleri gözlenmiştir. Programın uygulanmasında birçok kurumla işbirliği yapılmıştır. Program iki danışman öğretmenin katılımı ile başlamış ve bu sayı giderek artmıştır. Programın 12 yıllık süre içinde yenilenerek çözüm üretilmeye çalışılması, sorunun nedenli büyük bir problem olduğunu ve çözüm adına yapılması gereken çalışmaların ne kadar kapsamlı ve işbirlikçi olması gerektiği ile ilgili bilgi vermektedir (National Resource Center on Domestic Violence [NRCDV], 2002, s. 10-13).

2.6.2.2. Opening Our Eyes - Farkındalık Programı

Opening Our Eyes programı, okullarda yer alan şiddetin nedenini cinsiyetçi yaklaşıma bağlamaktadır. Cinsiyetçi yaklaşım, erkeklerin kadınlardan üstün, kadınların varlığının erkeğin varlığına bağlı, erkeklerin karar alıcı, kadınların pasif olduğunu savunan yaklaşımdır. Bu yaklaşımın toplumda birçok soruna neden olduğu bilinmektedir Opening Our Eyes, bu yaklaşımı değiştirmek, eleştirmek amacıyla öğretmenlere, öğrencilere, idarecilere rehber olması için 8 ayrı çalıştay planlamıştır. Program Güney Afrika'da okullarda uygulanmıştır. Çalıştayların süreleri yaklaşık olarak iki saattir. Programın oluşturulma sürecinde Steering Committee, Institute Women's Studies and Gender Studies, University of Toronto ve Free State and

Mpumalanga gibi kurumlar işbirliği yapılmıştır. Çalıştaylarda öğrencilerle şiddet kavramı, şiddetin kalıcılığı, devamlılığı, şiddete karşı neler yapılması gerektiği üzerinde çalışılmıştır. Cinsel taciz kavramının tanımı, taciz ile cinsiyet arasındaki ilişki, cinsel tacizi ortaya çıkaran nedenler, cinsel taciz durumunda yapılması gerekenler üzerinde tartışılır. Çalıştay gay ve lezbiyen öğrencilere yönelik şiddet, toplumda heteroseksüelliğin oluşumu, bu durumun nasıl homofobiye neden olduğu, heteroseksüellik ile cinsel şiddet ilişkisi, heteroseksüellik, homoseksüellik ve suç ve HIV/AIDS üzerinde tartışılır. Çocuk istismarı üzerinde çalışmalar yapılır. Ayrıca, öğretmenlerin tacize uğramış bireylerin iyileşme sürecinde yapması gerekenler ile ilgili yapılan çalışmalara da yer verilir. Son olarak, cinsiyet temelli şiddet ile güvenli okul konusu ile okulların cinsel tacizlerle ilgili politikaları ele alınır (Free vd., 2001, s. 7-12).

2.6.2.3. Auntie Stella - Stella Teyze

Zimbabve’de uygulanan ve gençler ve gençlik ile ilgili kurumlarla olan işbirliğini anlayışını geliştirme, sağlıklı bir eğitim ortamı için deneyimleri paylaşma ve öğrencilere yardımcı olma gibi amaçlar taşıyan bu program 12 yaş ile 19 yaş arasındaki öğrenci grubuna uygulanmıştır. Auntie Stella bir gazetede kendisine gönderilen sorulara cevap veren kişiyi temsil eder. Programda hayat, cinsellik, cinsel taciz, insan ilişkileri ile ilgili problemler olan ya da problem olarak görülen davranışlar ele alınmıştır (TRSC, 2006a, s. 6-7).

2.6.2.4. Girls’ Education Movement (GEM) - Kızların Eğitim Hareketi Programı

Güney Afrika’da kadın-erkek eşitliği sağlamak, dolayısıyla tacizleri azaltmak amacıyla UNICEF ve Güney Afrika Eğitim Bakanlığının katkıları ile Girls’ Education Movement (GEM) uygulamaya koyulmuştur. Tacizlerin nedenlerini cinsiyet eşitliğinin sağlanamamasına bağlayan GEM, bu nedenle etkinliklerde kadın-erkek eşitliğini sağlayacak çalışmalar yapmayı amaçlamıştır. Program okullarda kulüp çalışmaları aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Programa katılan öğrencilerin yaş aralığı 7 ile 19 yaş aralığıdır. Programın temel hedefi kız öğrencilerin hayat kalitelerini yükseltmek, onların bilinç düzeyini artırmak, yapılan etkinlikler ile kız öğrencilerin tacizlere karşı kendilerini savunmalarına yardımcı olmaktır. Öğrenciler okullarda kulüp saatlerinde, toplumda yer alan eşitsizlikleri ve okul müfredatını

tartışma şansı elde etmişlerdir. Öğrenciler kulüplerde birlikte TV ve radyo programları hazırlamışlardır. Kadın erkek eşitliğine vurgu yapan tiyatro oyunları sergilemişler Kadın erkek eşitliğine vurgu yapan şarkılar yazmışlardır. Örneğin tiyatro çalışmalarında erkekler evin temizlenmesinden sorumlu bireyler olarak görev almışlardır. Programı uygulayan bazı okullar, aileleri de programa dahil etmeye çalışmıştır. Aileler bu programın kız öğrencileri yanlış yönlendirdiğini düşünmüş ve programa karşı çıkmışlardır. Ailelere göre GEM, kız öğrencileri saygısız, söz dinlemeyen hale getirecektir. Çünkü GEM, toplumda yüzyıllardır var olan kadın-erkek hiyerarşisinin aksine kadın erkek eşitliğini savunan etkinlikler yapmıştır. (Wilson, 2008, s. 2).

2.6.3. Aile Eğitimleri ile Önleme Çalışmaları

Cinsel tacizlerin ortaya çıkmasındaki faktörlerden bir tanesi de ailevi faktörlerdir. Aile toplumun en küçük birimi olarak toplumun aynasıdır. Aile, çocukların toplumsal ve ahlaki kuralları öğrendiği, kadın-erkek ilişkileriyle dair ilk bilgi sahibi olduğu en küçük toplumsal birimdir. Bu nedenle ailelere bu konuda eğitim verilmesi önemlidir. Taciz edilen bireyin ailesi kadar taciz eden bireylerin ailelerinin de eğitimi önemlidir. Çünkü aile temsil ettiği değerler ve çocukların model olarak algıladığı ilk kurum olarak önemlidir.

2.6.3.1. Hawaii Healthy Start Program (HSP) - Hawaii Sağlık Başlangıç Programı ve Healthy Families America (HFA) - Sağlıklı Aileler Amerika Programı

Hawaii Healthy Start Programı (HSP), 1975 yılında, çocuk istismarını engellemek amacıyla başlatılmıştır. Profesyonel eğitimcilerin ev ziyaretleri yaparak, bu riski taşıyan aileleri erken teşhis edip, eğitmek programın amaçları arasındadır. Cinsel istismar ya da ihmal riski taşıyan aileler programa dahil edilmiştir.

Aile ziyaretleri her hafta bir veya gerekirse birden fazla olarak planlanmıştır. İlk üç ayda aile üyelerine temel bebek bakım eğitimi verilmiştir. Daha sonraki aylarda ailenin sorunlarının dinlenmesi, onlara duygusal destek olunması, aile içi şiddetin önlenmesi amacıyla çalışmalar yürütülmüştür.

Program, başlangıç yıllarında Hawaii şehrinde sadece bir bölgede uygulanmak üzere tasarlanmıştır. Program 2004 yılına kadar olan süreçte 10 bölgeyi kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Program kapsamına alınan ailelerin çocukları

doğum ile 3 yaş arasındadır ve ailelere üç yıl eğitim verilmesi planlanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda, programın çocuk nedeniyle oluşan stresi ve aile içi şiddeti azalttığı, anne ve babalık ile ilgili bilgi birikiminin artmasını sağladığı görülmüştür. Eğitim verilen ailelerin çocuklarının cinsel istismara uğramadığı belirlenmiştir (Buchbinder vd., 1999, s. 66)

Healthy Families America programı, Hawaii Healthy Start Programına göre daha kapsamlı bir programdır. 1992 yılında uygulanmaya başlayan program, çocukları doğmadan ya da doğumdan sonraki dönemden itibaren aileleri eğitime almıştır. Programın temel amacı çocuk doğmadan önce cinsel istismar riskini azaltmaktır. Program 22 eyalet, Colombia bölgesi, San Diego, Alaska ve New York'ta uygulanmıştır. San Diego'da 1999-2000 yılları arasında 489 aileye hizmet verilmiştir. Aileler ile dörder aylık süre ile görüşmeler yapılmıştır. Çocuklar 20, 24 ve 36 aylık iken, yapılan görüşmelerin değerlendirilmesi ile seçilmiştir. Alaska'da 2000-2003 yılları arasında 316 aile hizmet almıştır. Sekizer aylık ara ile görüşmeler yapılmıştır. Alaska'da çocuklar 24 aylık iken yapılan görüşmelerin değerlendirilmesi ile programa dahil edilmiştir. New York'ta 1.000 aile programdan yararlanmıştır. New York'ta uygulanan programda, aileler çocuk doğmadan önce programa dahil edilmiştir. Bu programların amacı cinsel istismarı, çocuk doğmadan önce engellemektir. Healthy Families America'nın 2014 yılı raporuna göre 85.000 aile programdan faydalanmıştır. (New York State Office of Children & Family Services [NYSOCFS], 2005, s. 1-7; Healthy Families America[HFA], 2014, s. 3).

Türkiye'de ilkokullarda cinsel taciz konusunda yapılan çalışma sayısı azdır. Yapılan çalışmalar daha çok 7 ile 18 yaş aralığını kapsamaktadır. Bu çalışmalar istatistiki verilerden öteye geçememektedir. Yapılan çalışmalar cinsel taciz olaylarının nedenlerine ve bu olayları önlemek adına yapılabilecekler odaklanmamıştır. Milli Eğitim Bakanlığının 26 Nisan 2006-20 Mart 2007 tarihleri arasında okul kayıtlarına göre, 4.379 olay arasından 137 olayın cinsel taciz vakasıdır (Sabancı Üniversitesi [SA], 2009, s. 174). Türkiye'de Türk Eğitim-Sen 2005 yılında yaptığı çalışmaya katılan 1.136 öğrenciden 466'sı tacize uğradığını belirtmiştir (Türk- Eğitim Sen [TES], 2005, s. 56). Türkiye'de yapılan bir başka çalışma ise, lise öğrencilerine uygulanmıştır. Çalışmaya 1955 kız öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin %95.7'si çeşitli şekillerde tacize uğradığını belirtmiştir. Taciz eden öğrencilerin %93'ü ise erkek öğrencilerdir (Alikaşifoğlu vd, 2006, s. 253). Taciz eden

öğrencilerin çoğunluğunun erkek olması, ataerkil yapıya işaret etmektedir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun (SHÇEK) 2010 yılında yaptığı çalışmada, 7-18 yaş arası görüşülen çocuklara son bir yıl içinde tanık oldukları istismar türleri ve bunlara nerelerde tanık oldukları sorulmuştur. Çalışmaya katılan 126 öğrenciden %10'u cinsel istismara maruz kaldığını belirtmiştir. Cinsel istismara tanıklık ise, daha çok okul ortamında yine bir çocuğun başka bir çocuğa uyguladığı haliyle karşımıza çıkmaktadır. Yaşanılan çevre, çocukların cinsel istismara tanık olduğu diğer bir ortamdır. Çocuklar bu davranışların nedenini, istismarı yapan kişinin karakteri/huyu olarak göstermektedir (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu [SHÇEK], 2010, s. 30).

Bir problemi çözebilmek için öncelikle problemin kaynağına inmek, ana nedeni veya nedenleri tespit etmek gerekir. Probleme neden olan etmenin doğru tespit edilememesi, uygulanacak çözüm yollarının başarısız olmasına neden olacaktır. Türkiye'de okullarda cinsel taciz konusunda daha önce yapılan çalışmalar, nicel durum tespiti yaparken, cinsel taciz davranışlarının neden ortaya çıktığı, bu olaylara karşı okul idaresinin ve rehber öğretmenlerin ne gibi önlem ve uygulamalar yaptığını odaklanmamıştır (Alikaşifoğlu vd, 2006, s. 253; [SA], 2009, s. 174; Türk-Eğitim Sen [TES], 2005, s. 56). Cinsel taciz olaylarının sadece istatistiki olarak ortaya konması, bu sorunların çözümüne katkı sağlamamaktadır. Bu çalışmanın amacı cinsel tacizler ile ataerkil yapı arasındaki ilişkiyi postyapısalcı kuram çerçevesinde ortaya koymak, okul idarecileri ve rehber öğretmenlerinin cinsel tacizlere karşı tutum, farkındalık, deneyim ve uygulamalarını incelemektir. Bu sayede okullarda gerçekleşen cinsel taciz olaylarının nedenleri tespit etmek, okul idarecilerinin ve rehber öğretmenlerin uyguladığı önlem ve müdahale çalışmalarını incelemek amaçlanmıştır.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın örnekleme, veri toplama teknikleri ve verilerin çözümlenmesinin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgiler bulunmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada ilkokullarda görev yapan okul idarecileri ve rehber öğretmenlerinin okullarda gerçekleşen cinsel tacizlere yönelik tutum, farkındalık, deneyim ve uygulamalarının postyapısalcı kuram ve ataerkil yapı çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi tekniklerin kullanıldığı, olayların doğal ortamlarında ve bütüncül bir yaklaşımla incelenmesini sağlayan araştırma yöntemidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Nitel araştırma, insanların olay ve olgulara yükledikleri anlamların incelenmesinde kullanılır. Nitel araştırma yöntemi, araştırmanın tasarlanması ve gerçekleştirilmesinde araştırmacıya esneklik sağlar. Araştırmanın her aşamasında duruma göre yeni yöntem ve yaklaşımlar geliştirme, araştırmanın kurgusunda değişiklikler yapma nitel araştırmanın özünü oluşturmaktadır. Nitel araştırmaların bir özelliği de keşfedici olmalarıdır. Keşfedici özelliğe sahip araştırmalar, üzerinde az çalışılmış konuları aydınlatmada oldukça kullanışlı ve yararlıdır (Karataş, 2015, s. 64).

Nitel yöntemlerden en sık kullanılanı görüşmedir. Görüşme, insanların bakış açılarını, öznel deneyimlerini, duygularını, değerlerini ve algılarını ortaya koymada kullanılan oldukça güçlü bir yöntemdir. Görüşme yoluyla araştırılan konu hakkında bireyin bilgi, duygu, düşünce, tutum, yorum, tepki gibi gözlenemeyen bilgilere ulaşılması amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 40-41).

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik önemlidir. Geçerlik araştırmanın ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerle karıştırmadan ne derece doğru ölçtüğüyle ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 256). Araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme sorularının hazırlanmasında; soruların kolaylıkla anlaşılması ve çok boyutlu olmaması, irdeleyici olması, yanıtlayıcıyı yönlendirici olmaması gibi ilkelere dikkat edilmiştir. Katılımcılara sorulan soruların irdeleyici ve detaya yönelik

sorular olması verilerin zengin olmasını sağlayacaktır. Bu durum araştırmanın geçerliğini artıracaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 256). Güvenirlik araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği ile ilgilidir. Güvenirliği artırmak için, yapılan çalışmada daha çok kaynak ve görüşe başvurulması, elde edilen verilerin iyi bir şekilde saklanması çalışılan ortamın ve araştırmacının konumunun tam olarak belirtilmesi ve çalışmanın tarafsız bir şekilde değerlendirilmesine çalışılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 274).

3.2. Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 107). Araştırmada, uygulamanın yapılacağı kurumların seçiminde araştırmacı tarafından belirlenen temel ölçüt, ilkokullarda okul müdürü, müdür yardımcısı veya rehber öğretmen olarak çalışmalıdır. Araştırma için belirlenen katılımcılar Karadeniz Bölgesi'ndeki bir ilde istihdam edilmiş okul personeli arasından seçilmiştir.

Katılımcı okul idarecileri ve rehber öğretmenlere ait kişisel bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Genel Bilgiler

İsim	Cinsiyet	Deneyim Yılı	Okuldaki Öğrenci Sayısı	Görevi
Ahmet	Erkek	5	192	Rehber Öğretmen
Ayşe	Kadın	5	356	Rehber Öğretmen
Burak	Erkek	33	370	Okul Müdürü
Filiz	Kadın	4	105	Rehber Öğretmen
Ferhat	Erkek	21	763	Rehber Öğretmen
Görkem	Erkek	30	267	Okul Müdürü
Hakan	Erkek	25	421	Okul Müdürü
Hasan	Erkek	12	196	Okul Müdürü
Hüseyin	Erkek	37	833	Okul Müdürü
Fatma	Kadın	6	314	Rehber Öğretmen
Kazım	Erkek	23	497	Okul Müdürü

Kenan	Erkek	7	248	Rehber Öğretmen
Melek	Kadın	16	978	Rehber Öğretmen
Mustafa	Erkek	15	466	Rehber Öğretmen
Rıfat	Erkek	33	526	Okul Müdürü
Selim	Erkek	5	168	Rehber Öğretmen
Yaşar	Erkek	19	600	Okul Müdürü
Yılmaz	Erkek	21	512	Rehber Öğretmen
Yunus	Erkek	15	192	Okul Müdürü
Yusuf	Erkek	22	326	Okul Müdürü

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırma soruları ve alan yazındaki bilgiler doğrultusunda, okullarda cinsel taciz olayları ile ilgili bilgi elde etmek için oluşturulmuştur. Görüşme formunda, “cinsel taciz olaylarının nedenleri, cinsel taciz davranışlarını önleme yöntemleri” konularını ele alan sorular yer almaktadır.

Görüşme Soruları

1. Demografik bilgiler

1.1. Adınız.

1.2. Cinsiyetiniz.

1.3. Mesleki deneyiminiz.

1.4. Mezun olduğunuz okul.

1.5. Kaç yıldır idarecilik yapıyorsunuz? /Kaç yıldır rehber öğretmenisiniz?

2. Okulunuzda kaç öğrenci var?

2.1. Okulunuzda öğrenim gören kız öğrenci sayısı kaçtır?

2.2. Okulunuzda öğrenim gören erkek öğrenci sayısı kaçtır?

3. Sizce cinsel taciz ne demektir?

4. Cinsel taciz konusuyla ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı? (MEB vasıtasıyla olabilir ya da herhangi bir kurum)

5. Cinsel taciz olayların ortaya çıkmasında sizce ne gibi faktörler etkilidir?

6. Sizce öğrenciler neden taciz davranışı gösterir?

7. Okulunuzda cinsel taciz vakasına hiç şahit oldunuz mu? Bu tür olaylar ne sıklıkta meydana geliyor?

8. Cinsel taciz vakasına rastladığınızda hangi prosedürleri uyguluyorsunuz? Bu uygulamaların başarılı olduğunu düşünüyor musunuz?

Sizce okullarda cinsel tacizle mücadele için ne gibi tedbirler alınmalı?

9. Okulunuzda eğer taciz vakası var ise, taciz eden ve tacize uğrayan bireylerle ilgili yürüttüğünüz çalışmalar var mı?

- Rehabilitasyon, yönlendirme çalışmaları

10. Cinsel tacizleri önlemek için uyguladığınız veya uygulamayı düşündüğünüz projeleriniz var mı? Eğer var ise anlatabilir misiniz?

(Okullarda öğrencilerin güvenliğini artıracak, bu konu ile ilgili öğrencileri bilgilendirilecek çalışmalar)

11. Cinsel tacizleri önlemek adına aileler ile yürüttüğünüz çalışmalar var mı? Eğer var ise anlatabilir misiniz?

12. Okulunuzu değerlendirdiğinizde cinsel tacizlere yönelik yeterli şekilde güvenli olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

13. Bu konuda okulunuzdaki öğretmenlerinizin ne kadar bilinçli olduğu konusunda neler söyleyebilirsiniz? Öğretmenlerle ne gibi çalışmalar yürütüyorsunuz?

14. MEB'in cinsel tacizler konusundaki politikasını nasıl değerlendirirsiniz? MEB'in uyguladığı ders müfredatlarında cinsel tacizlere yönelik eğitici çalışmalar olduğunu düşünüyor musunuz? Bu çalışmaları yeterli görüyor musunuz?

3.4.Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, katılımcıların kendilerini rahat ifade edebileceği ve ses kaydı yapılabilecek ortamlarda, kendilerinin randevu verdikleri zaman dilimlerinde elde edilmiştir. Görüşme soruları her bir katılımcıya, aynı sözcüklerle ve aynı anlamı çağrıştıracak tonlamalarla yöneltilmeye çalışılmıştır. Yapılan görüşmelerde ses kayıt cihazı ve not alma tekniği birlikte kullanılmıştır. Daha sonra yapılan kayıtların çözümlenmesi yapılmıştır.

3.5.Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Betimsel analiz; elde edilen verilerin daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlandığı, görüşülen bireylerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla sık sık doğrudan alıntılarının kullanıldığı ve

elde edilen sonuçların neden sonuç ilişkileri çerçevesinde yorumlandığı analiz tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 224). Betimsel analiz tekniği dört etkinlik basamağı (analiz için çerçeve oluşturulması, verilerin düzenlenmesi, verilerin sunumu, sonuç çıkarma ve doğrulama) çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklamaya yardımcı olacak kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizle özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analiziyle derinlemesine bir işleme tabi tutulur ve yeni kavramlar keşfedilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227).

Görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde öncelikle Office kodlamalar yapılmıştır. Ardından kodlar bir araya getirilerek, araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılarak betimsel ve içerik analizleri yapılmıştır. Görüşme dökümlerinin yazılması işlemleri tamamlandıktan sonra, görüşme soruları temel alınarak görüşme kodlama anahtarı hazırlanmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilmiş bulgular bulunmaktadır. Katılımcılara göre, taciz davranışı fiziksel, sözel, jest ve mimiklerle gerçekleştirilen, öğrenilmiş ve sürekliliği olan davranışlardır. Okullarda cinsel taciz olaylarının nedenlerine yönelik farklı görüşler tespit edilmiştir. Bazı katılımcılar taciz eden bireyleri anormal, hasta, sapık olarak değerlendirirken; bazı katılımcılar tacizci öğrencilerin bu davranışları şaka amaçlı yaptığını; bazı katılımcılar ise taciz olaylarının kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamasına bağlamıştır. Katılımcılar taciz olayının toplumun her alanında yaygın bir davranış biçimi olduğunu iddia ederken; öğrencilerin, öğretmenlerin ve okul personelinin cinsel taciz davranışı gösterdiği belirlenmiştir. Katılımcılar cinselliğin toplumda bir tabu olduğunu düşünmektedir. Okul idarecilerinin ve rehber öğretmenlerin cinsel taciz olaylarını araştırmaktan kaçındıkları, tacizci bireyin ve ailelerin tepkilerinden korktukları ve toplumsal baskı hissettikleri belirlenmiştir. Bu nedenle ilkokullarda cinsel taciz olaylarının kapatıldığı belirlenmiştir. Tacize uğrayan öğrencilerin psikolojilerinin bozulduğu hatta bazı öğrencilerin intihar girişiminde bulunduğu tespit edilmiştir. Katılımcılar öğrencilerin taciz davranışı ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını, tacize uğradıklarının farkında olmadıklarını düşünmektedir. Bazı katılımcılar ilkokullarda öğrencilere ve ailelere cinsel taciz eğitimi verirken; bazı katılımcılar bu konuda çalışma yapmadıklarını ifade etmiştir. Katılımcıların tacize uğrayan öğrenciler ile ilgili bireysel ve grupla görüşme, sorumluluk verme, aile görüşmeleri yaptıkları belirlenirken, tacizci öğrencilerin ise uyarı, sınıf veya okul değiştirme ile cezalandırıldıkları belirlenmiştir. Katılımcılar ailelerin cinsel tacize olaylarına önem vermediğini, devletin tacize uğrayan öğrencileri gerektiği şekilde koruyamadığını, öğretmenlerin bu konuda bilinçli olmadığını, Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullara yeterli derecede rehber ve yönlendirici olmadığını düşünmektedir.

4.1. Cinsel tacizler fiziksel, sözel, jest ve mimiklerle gerçekleştirilen davranıştır.

İlkokullarda görev yapan okul idarecileri ve rehber öğretmenlerinin cinsel taciz davranışını nasıl tanımladıkları önemlidir. Katılımcıların bu konudaki algıları, onların cinsel taciz olaylarına yönelik tutum, farkındalık, deneyim ve uygulamalarını etkileyecektir. Katılımcılar cinsel tacizlerin fiziksel temas, sözel ifadeler, bakış, tavırlar ile gerçekleştirilen davranışlar olduğunu belirtmişlerdir.

Okul müdürü Hakan, cinsel taciz davranışlarını, fiziksel temas ile sınırlandırmıştır. “Birini istemediği bir şekilde onu bedenine fiziksel olarak yapılan her türlü saldırıdır.” Rehber öğretmen Ayşe ise: ”Sözlü, bedensel, psikolojik her davranış olabilir.” Bir başka rehber öğretmen Ahmet de, cinsel tacizin birçok biçimi olduğunu vurgulamıştır.” Cinsel taciz denilince aklıma ilk başta gelen fiziksel anlamda taciz aklıma geliyor. Ama tabii ki bu sadece fiziksel tacizden ibaret değil, bunun yanında sözle ya da bakışlarıyla, beden diliyle, tavırlarıyla başkalarını taciz edebiliyor.”

Okul müdürü Burak da, cinsel tacizlerin fiziksel, sözel ve bakışlarla gerçekleştirilebileceğini söylemiştir:

“Cinsel taciz deyince elle sarkıntılık, cinsel temas, sözle sarkıntılık, gözle sarkıntılık yani sadece dokunma değil gözle de insanlar birbirlerini rahatsız edebilir. Gözle de taciz edebilir.”

Okul müdürü Görkem, cinsel taciz davranışını, ego tatmini olarak yorumlamıştır:

“Kişinin istemediği halde, başkaları tarafından zorla fiziksel olarak veya görsel olarak rahatsız edilmesi. Karşı kişinin üzerinden egoların giderilmesi diyebilirim.”

Okul müdürü Hüseyin, cinsel tacizleri sarkıntılık olarak ifade etmiştir: “Elle, sözle olsun sarkıntılık olarak tanımlarım.”

Okul müdürü Kazım, cinsel taciz davranışını rahatsız edici her davranış olarak görmektedir:

“Ben cinsel tacizi karşı taraftaki kişinin istemediği her türlü davranışı, bakış da dahil olmakta üzere her davranışı taciz olarak görürüm. Kesinlikle elle,

zorla bu boyutta bakmam. Bir kişiyi bakışlarınla da taciz edebilirsin. Sözlerinle de taciz edebilirsin.”

Okul müdürü Kenan, cinsel taciz davranışını istenmeyen fiziki temas olarak tanımlamaktadır:

“Çocuğun istemediği bir davranışı, çocuğa karşı fiziksel, sözel şekilde çocuğu rencide edici şekilde gerçekleşmesi.”

Okul müdürü Rıfat, cinsel taciz davranışını fiziksel temas ve cinsel istek olarak adlandırmıştır:

“Doğru olmayan bir şey. Doğru olmadığını biliyoruz, doğru olmayan bir şey, yanlış bir şey. Cinsel yönden istek duyması gibi. Fiziki, elle birtakım hareketler, temas şeklinde olabilir.”

Okul müdürü Yunus, taciz davranışını şu şekilde tanımlamıştır: “Fiziksel, görselde olabilir, bakışlarla da olabilir. Bir insanı bakarak da taciz edebilirsin. Yani illa ki fiziksel bir şey taşınmasına gerek yok. “

Rehber öğretmen Filiz de, cinsel tacizleri rahatsız edici davranış olarak tanımlamıştır:

“Cinsel taciz kız veya erkek karşındaki kişiye yapılan rahatsız edici elle ya da sözle diyebileceğimiz hareketler, davranışlar olarak tanımlayabiliriz”.

Rehber öğretmen Fatma, cinsel taciz davranışlarının fiziksel ve sözel yollarla gerçekleşebileceğini söylemiştir:

“Özel bölgelerini bilmeyen çocukları arkadaş grubu içerisinde ahlak dışı şekilde davranış biçimi olarak değerlendirebilirim. Yani her türlü şey akla gelebilir. Özel bölgelerini gösterme, fiziki anlamda, ama sadece fiziki anlamda olması da gerekmiyor. Resim çizme, resmetme gibi şeylerde bence istismara giriyor.”

Rehber öğretmen Hasan, cinsel tacizi fiziksel temas olarak tanımlamaktadır: “Cinsel taciz bir öğrenciye yabancı birinin art niyetli olarak dokunması olarak tanımlarım.”

Rehber öğretmen Mustafa, cinsel taciz davranışlarını, kişisel sınırların ihlal edildiği davranış biçimi olarak görmektedir:

“Kişisel sınırların zorlanma noktası. Hani istenmeyerek ya da istenerek, kişinin nasıl algıladığı ile ilgili ama öyle diyebilirim. Bir öte tarafa geçerseniz istismara giriyor.”

Rehber öğretmen Selim, cinsel taciz davranışını, rahatsız edici davranış olarak görmektedir:

“Arkadaşıma istenmeyen şekilde dokunması tacizden başlıyor. Hatta temas olmasa bile karşıdaki kişiyi taciz etmiş olabiliyorsun. Rahatsız edici davranış.”

Rehber öğretmen Yılmaz, taciz davranışının cinsel boyutu dışında, başka formalarda da gerçekleşebileceğini düşünmektedir:

“Sözlü ifadeler olabilir, bunun yanında bakışlar olabilir, ses tonuyla ilgili olabilir, davranışlarla ilgili olabilir, sürekli onu takip etmek gibi başka tür davranışlar olabilir. Bir de taciz denilince veya istismar denilince işin sadece cinsel boyutunu düşünüyoruz. Bunun haricinde baskı, korku oluşturmak çocuk üzerinde bu şekilde istismarlar olabilir.”

Rehber öğretmen Ferhat cinsel tacizleri fiziksel temas ve sözel ifade şeklinde açıklamıştır: “Cinsel taciz olayı kişinin istemediği birtakım sözel ya da dokunma anlamında ki faaliyetlere maruz kalmasıdır.”

4.2. Cinsel tacizler öğrenilmiş davranışlardır.

İlkokullarda görev yapan okul idarecileri ve rehber öğretmenlerinin cinsel taciz davranışının nasıl ve neden ortaya çıktığına yönelik algıları, onların onların cinsel taciz olaylarına yönelik tutum, farkındalık, deneyim ve uygulamalarını etkileyecektir. Yapılan çalışmalar cinsel taciz davranışlarının, hegemonik erkeklik söylemleri ile desteklenen ataerkil toplum yapısından kaynaklı davranışlar olduğunu göstermektedir. Katılımcılar ise cinsel taciz davranışının ortaya çıkmasında aile, arkadaş, televizyon, internet gibi faktörlerin etkili olduğunu düşünmektedir.

Rehber öğretmen Fatma, cinsel tacizlerin aile içinde öğrenildiğini düşünmektedir:

“Ailesel faktörler kesinlikle. Özellikle 0-6 yaş döneminde anne babanın tutumu, anne babanın birbirlerine olan davranışlarının çok etkili olduğunu düşünüyorum. Ayrıca çocuk kendi üstünü giyinmeye başladıktan itibaren, 4

yaşından itibaren, başka bir yerde giyinmeli. Yani bu şekilde anne babanın bilinçlendirmesi gerekiyor çocuğunu. Çocuğu öperken bile izin isteyerek öpmek gerekiyor.”

Rehber öğretmen Kenan, cinsel tacizleri çevreden öğrenilen davranışlar olarak görmektedir:

“Öğrencilerin kendi aralarındaki tacizler cinsel dürtüler değil, sosyal öğrenme babasından, annesinden, çevresinden yani diğer yetişkinlerden gördüğü hareketleri arkadaşlarına uygulama.“

İlkokulda rehber öğretmen olarak çalışan Filiz, bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Bu davranışlar öğrenilmiş de olabiliyor. Aileden ya da televizyonlardan öğrenilmiş davranışlar olabiliyor. Çocuk çevresinden, ailesinden görüyor bu şekilde. Bir şekilde beyinde, bilinç altında yer ediyor, o da o davranışı göstermeye başlıyor, bir kere başlayınca devamı gelen hareket olabiliyor.”

Aynı şekilde okul müdürü Yaşar, bu durumu şu cümlelerle açıkladı:

“Çocuk bunu öğreniyor. Arkadaşlarından öğreniyor. Kulak tacizi diyorum ben buna, çocuk olumsuz öğreniyor. Bu sebeple normal zannediyor böyle şeyleri. Başkasına da uyguluyor. Kendisine uygulandığı zamanda normalmiş gibi geliyor.”

Okul müdürü Hasan, cinsel tacizlerin ortaya çıkmasında televizyonlarda yayımlanan programların etkili olduğunu düşünmektedir:

“Çocuğun bilinçaltındaki şeyler olabilir veya televizyonlardan gördüğü olumsuz etkiler. Şu anda televizyonlarda gündüz yayımlanan programların ahlaki açıdan çok sakıncalı olduğunu düşünüyorum. Onu gören çocuk ister istemez yanlış olduğunu da bilmediği için bunu sınıfta arkadaşlarıyla uygulama hevesine düşüyor.”

Okul müdürü Görkem, öğrencilerin taciz davranışını başka bireylerden öğrendiğini düşünmektedir:

“Olay şu çocuklar, erkek çocuklar birbirlerine tuvalette, annemle babam böyle yapıyor bende sana yapayım. Öğretmen de bunu görüyor: ”Siz ne yapıyorsunuz?” deyip ailelerini çağıyor.”

4.3. Cinsel taciz davranışı sürekliliği olan bir davranıştır.

Yapılan çalışmalar cinsel taciz davranışının süreklilik gösteren bir davranış biçimi olduğunu göstermektedir. Taciz davranışı gösteren bireylerin bu davranışı tekrarlama olasılığı yüksektir. Katılımcılar ilkokullarda taciz davranışı gösteren öğrencilerin ve öğretmenlerin bu davranışı daha önce de gösterdiğini belirtmiştir.

İlkokulda rehber öğretmen olarak görev yapan Filiz bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Bir şekilde beyninde, bilinç altında yer ediyor, o da o davranışı göstermeye başlıyor. Bir kere başlayınca devamı gelen hareket olabiliyor.”

Yine ilkokulda görev yapan rehber öğretmen Selim, tacize uğrayan öğrencinin birçok kere aynı kişi tarafından tacize uğradığını söylemiştir: “Çocuk söyledi bana bunu. Bir kere olan bir olayda değildi. Devamlı, sürekli olan bir olaydı.”

Yine ilkokulda görev yapan rehber öğretmeni Yılmaz, öğrenciyi taciz eden öğretmenin daha önce taciz suçlaması nedeniyle soruşturma geçirdiğini, daha sonra bir başka öğrenciyi taciz ettiğini şu şekilde belirtti: “Daha önceden bu tür bir soruşturma geçirmişti ama ben aile boyutunda devreye girdim. Hem aileyle konuştum.”

Okul müdürü Yusuf ise taciz olayına önlem alınmadığı takdirde süreklilik kazandığına dikkat çekti: “Bunları biz incelemediğimizde, atladığımızda, bir yapıyor, iki yapıyor, üçüncü oluyor derken iş içinden çıkılmaz bir hal alıyor.”

4.4. Cinsellik toplumda bir tabudur.

Katılımcılar cinsel konuların konuşulmasının toplum tarafından ayıp, yanlış olarak kabul edildiğini belirtmişlerdir. Türkiye’de insanların cinsel eğitim almadan hayatlarını sürdürdüklerini belirtmişlerdir.

Uzun yıllar okul müdürü olarak görev yapan Görkem, ilçe milli eğitim müdürü olarak çalıştığı dönemde cinsel eğitim semineri verdiklerini belirtmiştir:

“Hiç unutmuyorum bir köyde verdiğimiz bu seminerde bir adam koluma girdi “Hocam çok güzel anlatıyorsunuz da biz bunları unuturuz bir daha gelin.” demişti. Ailelerin o kadar sorunu var ki çocuklarından çok kendi sorunlarını anlatıyorlar. Bence bu konu bu bölge için ciddi bir konu, bu tabu yırtıp atılmalı, masaya yatırılıp eğitim verilmesi lazım, aksi takdirde ensest ilişkiler oluyor. Belki bizler de bu konuları tabu olarak görüyoruz.”

Okul müdürü Hüseyin, toplumun cinsellik ile ilgili tutucu olduğunu düşünmektedir:

“Bu konular konuşulmalı. Bizim toplum bu konularda tutucu. Ahlaki değerlerimizde buna cevaz vermiyor. Çocuklara gerekli şeyi veremiyorsun, eğitimi. Anne, baba var çekingen. Büyükler var çekingen. Aileleri eğitici bir proje yapılmalı.”

Rehber öğretmen Ayşe cinselliğin bir tabu olduğunu belirtmiştir: “Şimdi cinsellik bizde bir tabu.” Rehber öğretmen Ahmet de aynı yönde bir ifade de bulunmuş ve cinsel konulara toplumun bakış açısını şu şekilde değerlendirmiştir: “Toplum cinselliğe çok farklı bakıyor, bu konuda tabular var. Bu konunun oturulup konuşulması ayıp olarak görülüyor ya da insanlar baskı altına alınıyor.”

4.5. Cinsel tacizler normal, şaka amaçlı yapılan davranışlardır.

Cinsel taciz konusunda yapılan çalışmalar, öğretmenlerin taciz davranışının boyutları ile ilgili bilgi sahibi olmadıklarını göstermiştir (Robinson, 2006, s. 26). Katılımcılar okullarda öğrencilerin birbirlerine fiziksel, sözel tacizler uyguladıklarını belirtmiş ancak bu taciz olaylarını gelişigüzel, şaka amaçlı, bilinçsiz şekilde yapılan davranışlar olarak değerlendirmişlerdir.

Okul müdürü Hakan, erkek öğrencilerin kız öğrencilere uyguladığı tacizi şu cümlelerle açıklamıştır:

“Öğrenciler arasında ne diyeyim, anlatabileceğimiz olay, çocuk merdivenden çıkarken bakmalar, sonra biri eğildiğinde parmakla olan dokunmalar, parmakla ellemeler gibi şikayetler geliyor bize. Bana dokundu diyor, işte bana parmak attı, saldırdı diyor. İlkokul çocuklarında da olabiliyor bunlar.”

Okul müdürü Yunus taciz davranışlarının öğrenciler tarafından şaka olarak adlandırıldığını belirtmiştir: “Okulda el şakaları gerçekleşiyor. Şaka da bence taciz oluyor. Okulda bu tarz olaylara sık sık rastlıyoruz.”

Okul müdürü Hakan, öğrencilerin taciz davranışını ciddi bir davranış olarak algılamadıklarını belirtmiştir:

“Ama bazen çocukların bunun farkında olmuyor. Yapan bunun farkında değil de, algılayan böyle algılayabiliyor. Yapan kişi gelişigüzel bir hareket olarak yapıyor. Taciz olaylarında öğrencilerin birbirlerini anlayışla karşıladıklarını

iddia eden okul müdürü Hakan şöyle devam etmiştir: Oluyor da büyük olaylar değil. Aynı yaş grubunda oldukları için öğrenciler birbirlerini tolere edebiliyorlar. Dokunma şeklinde oluyor.”

Okul müdürü Yaşar, öğrencilerin yaptıkları davranışın ciddiyeti hakkında bilinçli olmadıklarını belirtmiştir:

“Taciz eden bireye bu anlatılmadığı için sonuçlarını tahmin edemiyor çocuk. Sonuçları tahmin edemediği içinde ben yaptım oldu gibi bir anlayış geliyor. Halbuki sonuçları çok pahalıya maal olabilecek bir şey. Hem istismar edilenle, hem edenle ilgili kötü sonuçları olur. Bunun bir suç olduğunu, sonuçlarının neler olduğunu anlatmak lazım.”

Okul müdürü Yusuf, erkek öğrencilerin kız öğrencilere cinsel taciz uyguladıklarını belirtmiştir:

“İlkokul ve ortaokul beraber iken çalıştığım okullarda 8. sınıftaki öğrencilerde fiziksel taciz had safhaya çıkıyordu. Kız erkek öğrenciler arasında çizgiyi aşan davranışlar görünüyordu. Erkek öğrenciler rahatsız edici davranışlarda bulunuyordu. Kıza laf atabiliyor. Ne bileyim peşinden koşabiliyor, kıza vurabiliyor.”

İlkokulda rehber öğretmen olarak çalışan Ayşe, ise erkek öğrencilerin kız öğrencilere uyguladığı tacize şu örneği vermiştir: “Sana para vereceğim deyip erkek öğrencilerin zorla kız öğrencilerle öpüşmeye çalışması vardı.”

İlkokul rehber öğretmeni Filiz, cinsel taciz olaylarıyla karşılaştığını belirtmiştir: “Hukuki boyutu başlatacak olaylar olmadı. Davranışsal hareketler oldu öğrenciler arasında.”

Rehber öğretmen Mustafa, öğrencilerin ergenlikte popüler olma adına taciz davranışı sergileyebildiğini belirtmiştir:

“Taciz ya da istismar denecek şeyler laf, ergenlerin birbirlerine argo tabirler, küfürler, karşı cins duysun diye yapılan. Argo tabirleri kullanmak, utansın diye yapmak biraz egoyu tatmin o yaştaki çocuklar için, ne oldum deliliği var ya.”

4.6. Okullarda cinsel taciz vakaları kapatılır.

Katılımcılar taciz olaylarının birçoğunun kapatıldığını belirtmişlerdir. Cinsel taciz olaylarının kapatılmasına gerekçe olarak, okul idarecilerinin ve öğretmenlerin toplumsal baskıdan korkması veya ailenin olayı kabul etmemesi gibi sebepler ileri sürülmüştür.

Okul müdürü Burak, taciz olayları ile ilgili izlenen politikayı şu şekilde açıklamıştır: “Resmi olarak aslında uygulanan yöntem hasır altı etmek. Olayın duyulmaması yönünde daha çok yapılıyor ama.”

Bir başka okul müdürü de, Görkem, taciz olaylarının bireyler üzerindeki yarattığı baskı nedeniyle kapatıldığını söylemiştir.

“Şimdi resmi prosedür ortaya çıktığı zaman olay ortaya çıkmıyor kapanıyor. Aile korkuyor ben mimleneceğim. Çocuk korkuyor beni dövecekler. Yapan tehditler savuruyor.”

Okul müdürü Yunus, taciz olaylarının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, bakanlığın imajına zarar vereceği kaygısıyla kapatılma yoluna gidildiğini söylemiştir:

“Milli Eğitimin bize herhangi bir çalışması gelmedi istismarla ilgili. Milli Eğitim de bunu şey yapıyor zaten istismar demek cinsel taciz demek, sadece Milli Eğitim için değil, bir kurum için negatif bir portredir. Bunu kimse varsa da yok der. Gizlerler. Gizlediği için yokmuş gibi görünüyor ama perdenin arkasında daha çok şeyler oluyor.”

İlkokulda rehber öğretmen olarak çalışan Ahmet, kırsal bölgede bu tarz olayların hoş karşılanmadığını belirterek taciz olayını kapatmak zorunda kaldıklarını belirtmiştir:

“Okul idaresi bu olayı savcılığa vermek istemedi. Ailesini çağıralım, konuşalım. Burası kırsal bir alan, bu tarz olaylara sıcak bakılmaz dediler. Daha sonra idarenin isteği üzerine aileyle görüştük. Aile böyle bir şey olmaz, olamaz diyerek tepki gösterdi. Aile olayı kabul etmedi. Aile daha sonra çocuğu okuldan nakil alarak başka bir okula kayıt yaptırdı. Biz de bu olayı kapatmak zorunda kaldık.”

Rehber öğretmen Ayşe, ise taciz olaylarının okul idaresi tarafından kapatıldığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Hizmetli kız öğrenciyi alıp spor salonuna götürmüş. Seninle evleneceğim, ciddiym demiş 15 yaşındaki öğrenciye. Başta dokunma temasla başlamış. Devamını getirmiş. Hizmetli devam etti. Olay örtbas edildi. Yazdığım bütün dilekçeleri sakla dediler. Ama ben başıma bir şey gelmesin diye tutanaklarımı tuttum.“

Rehber öğretmen Ayşe, aynı okulda erkek öğrencilerin kız öğrencileri taciz ettiği olayı da şu sözlerle anlatmıştır:

“Onlara da müdür yardımcısı çok sert tepki gösterdi. Tutanak falan yok. Basit vaka olduğu için kapatılıyordu. Tabii iş büyükse savcılığa sevk ediliyor. Onun dışında tacizdi bilmem neydi bunlar hep örtbas edilir.”

Rehber öğretmen Kenan, cinsel taciz vakalarının birçoğunun kapatıldığını belirtmiştir:

“Genelde bu tür olayları hep kapatmaya çalışıyorlar. Hatta biz kantincinin bu olayını müdür beye söylediğimizde, müdür bey: Ya hocam kaç yaşında adam, böyle bir şey yapmaz, diyerek kapatmaya çalıştı. Geçştiriyorlar. Daha üst boyuta gelince gemileri yakıyorlar.“

İlkokulda görev yapan Selim, ise tanık oldukları olayla ilgili şu ifadeleri kullanmıştır: “Basit bir durum olduğu için, daha ileri seviyede olmadığı için hukuki işlem başlatma gerek duymadık.”

Bir ilkokulda rehber öğretmen olarak çalışan Yılmaz, bir öğretmenin öğrencisini taciz ettiği olayın kapatıldığını anlattı: “Kapandı. Şunu söyleyeyim. Çocuğun eniştesi, ailenin damadı, biraz da fiziki darpla kapattılar olayı. Daha fazlası düşünülüyordu ona biz engel olduk.”

İlkokulda rehber öğretmen olarak görev yapan Yılmaz, cinsel taciz vakalarının nasıl kapatıldığını şu şekilde açıklamıştır:

“Mesela daha önceki yıllarda güneyde bir ilimizde bir çalışma yapıldı. Aile içi intihar vakaları artmıştı. Sonucun cinsel istismara bağlı olduğu ortaya çıkmaya başladığı zaman araştırma yarıda kesildi.”

Rehber öğretmen Melek, son bir yılda medyaya yansıyan cinsel olayları nedeniyle, olayların artık incelenmeye başlandığını belirtmiştir:

“Son zamanlarda medyaya yansıyan cinsel taciz olaylarına kadar, aslında okulların, idarenin, kurumsal yapının şeyi kapatma yönündeydi. Şu intihar eden kızımızın olayı, öğretmenin tacizine uğrayıp, o sümen altındaki dosyaları biraz açığa çıkarır bir sürece dönüştürdü. Yoksa genel eğilim kurumumuzun adı lekelenmesin, üstünü kapatalım şeklindeydi.”

4.7. Taciz davranışı anormal, hasta, ahlaksız insanların gerçekleştirdiği davranışlardır.

Katılımcılar çoğu taciz davranışını anormal, hasta, sapık, ahlaksız insanların gerçekleştirdiğini iddia etmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılar dini eğitimin yetersizliği, cinsel dürtüler ve aile ortamının da cinsel tacizlere neden olabileceğini savunmuşlardır.

Okul müdürü Burak ise taciz davranışını bireyin geçmiş yaşantısına ve çevresel etmenlere bağlayıp taciz eden bireyin hasta olabileceğini savunmuştur:

“Çocukluktan kalma etkiler olabilir. Yaşadığı ortam, ahlaki olarak bozuk bir ortamda yaşaması da etkilidir. Belki çevresinden aldığı eğitim yetersiz olabilir. Ama daha çok sanıyorum hastalık olabilir. Kendisinde baş edemediği, istemeyerek yaptığı bir hastalık olabilir. Kırsal yerlerde ortamlar çocuklar için uygun olmayabilir. Yatak odaları ayrı olmayabiliyor. Kırsal kesimde hayvanların birleşmesini gören çocuklar bu ilişkiye özenbiliyor. Bunlarla ilgili etkenler olabilir.”

Okul müdürü Yaşar da cinsel tacizlere bireysel sorunların, eğitim yetersizliğinin ve aile ortamının neden olabileceğini söylemiştir:

“... bireylerin kendilerine özgüveni olmamasından kaynaklanıyor olabilir diye düşünüyorum. Ya da cinsellikle ilgili yeterli eğitim almayışımızdan kaynaklanıyor olabilir diye düşünüyorum. Ben ev ortamını önemsiyorum. Niye önemsiyorum çünkü evde mahremiyet diye bir şey olması gerekiyor. Biz ona inanıyoruz. Çocukların odasının ayrılması, anne babanın odasının ayrı olması. Anne babanın yaptığını çocuklar kendi aralarında da uygulamaya başlıyor.”

Cinsel tacizlerin ailevi ve dini eğitimin yetersiz olmasından kaynaklandığına inanan okul müdürü Görkem fikirlerini şöyle ifade etmiştir:

“Aynı odada yatılması, ailenin eğitimsiz olması ve dini eğitimin olmaması. Çocuk bunun yanlış olduğunu, suç olduğunu ya da günah olduğunu bilmiyor. Bunu da kimse anlatmıyor. Sanki tabu cinsellik bir tabu. Korkuyor herkes bunu anlatmaya.”

Okul müdürü Hakan ise, tacizcilerin hasta olabileceğini savunmuştur:

“Ya bu bir rahatsızlık diyebilirim ben. Cinsel taciz olayı kişinin geçmiş dönemdeki olan yaşantılarıyla alakalı olabilir. Bu araştırılmalıdır. Ama genelde bir rahatsızlık olarak değerlendiriyorum. Normal bir insanın böyle bir şeye girmesi, tevessül etmesi kabul etmiyorum zaten.”

Okul müdürü Hüseyin de, taciz eden bireyleri hasta olarak nitelendirmiş, cinsel taciz olaylarının sebebinin ahlaki çöküş, çocuklara iyi eğitim verilmemesi ve sosyal medya olduğunu iddia etmiştir:

“Bir, ahlaki çöküntü. İki, hem aile hem okullar çocuklara gerekli eğitimi veremiyoruz. Cinsel tacizi genellikle problemlili ailelerin çocukları yapıyor. Yani ben öyle düşünüyorum. Şimdi sıkıntılı ailelerin, problemlili ailelerin çocukları genç yaşta, çocukluk yaşta başlıyor bu sapıklığa. Üç çağımızın internet denen olayı var ya çocukları teşvik ediyor bu hastalığa. Tedavi edilmesi gerekli.”

Tacizcileri sapık olarak niteleyen okul müdürü Kazım, fakirlerin tacize uğrama ihtimalinin daha fazla olabileceğini düşünmektedir:

“Bir defa beyinle ilgili, yani sapkınlıkla ilgili kişide bir hastalık rahatsızlık vardır. Sadece ben beyinle ilgili sapkınlık olduğunu düşünürüm. Tacize uğrama fakirlikle ilgili olabilir.”

Benzer ifadeler okul müdürü Yaşar tarafından da dile getirilmiştir. Yaşar cinsel tacizleri ahlaksız insanların sergilediği bir davranış olarak değerlendirmiştir:

“Taciz ahlaksızlıktır benim için. Dini açıdan baktığımızda ahlaksızlıktır. Güçsüzün bu durumundan yararlanarak ondan yararlanmaktır. Çünkü güçlü bir insana taciz yapamazsınız. Zayıf insana ancak yapabilirsiniz. Ben şunu

diyorum aile, iyi bir aile terbiyesi almayı, dini bir terbiye almayı etkilidir diyorum.”

Okul müdürü Rifat, taciz eden bireyin otokontrol sisteminin zayıf olması, dini eğitim yetersizliği ve aile yapısının bozuk olması nedeniyle taciz davranışı gösterebileceğini düşünmektedir:

“Öncelikle bu tür şeylere baktığımız zaman, bu problemin kaynağında düzgün bir aile yapısı olmadığını görüyoruz. Bölünmüş, parçalanmış ailelerin çocuklarında böyle şeyleri daha çok görüyoruz. Bunun dışında en önemli sebeplerden birisi de öğrencilerin ya da kişilerin yaptıkları işlerin yanlışlığı ile ilgili bir otokontrolleri olmayışı, insanlarda bir otokontrol vardır. İnsan bir işin yanlış, doğru olduğuyla ilgili kendi mantık süzgecinden denetlemeden geçirir. Bunun için bir alt yapı, eğitim, birtakım bilgileri almalı, birtakım inançlar oluşması gerekir. Dini eğitim eksikliğinden diyebiliriz. Bu tür şeyler dindar insanlarda olmuyor mu oluyor, istisna, ama insan şunu bir kere önce düşünmeli, yaptığım iş yanlış ve haram. Ahiret inancı oluşacak ki insanda cehenneme gideceksin, cezası var.”

Okul müdürü Yunus, cinsel tacizleri bastırılmış duygulardan kaynaklı sapıklık olarak nitelendirmiştir:

“Bastırılmış bazı duygular var, hisler var. Bu hislerin bir gün geliyor artık patlama durumuna geliyor. Bu da maalesef insanların üstünde çok olumsuz bir etki bırakıyor ve sapıklığa doğru ortaya çıkan bir kavram oluyor. Bunun da kaynağı okuldan geliyor, aileden geliyor, bastırılmış duygulardan, ”sen yapma, sen etme, sen gitme, sen şununla görüşme, sen buna bakma” gibi insanları böyle kalıplaştırma, insanları bir kalıptan çıkar gibi ahlaki olarak bastırma vb. nedenlerle bir gün ortaya çıkıp patlamasına taciz diyorum.”

Taciz eden bireyin istem dışı olarak bu davranışı gerçekleştirdiğini savunan Yunus şöyle devam etmiştir: “Bu inanın ki istem dışı oluyor. İsteyerek yapmıyor bunu. Artık bu ergenliğin vermiş olduğu duygular itiyor bunu.”

Dini eğitimin yeterince verilmeyişinin cinsel tacizlere yol açtığını iddia eden okul müdürlerinden bir diğeri de Yunus’tur.

“İslam’ın anlatılmasıyla ilgili problemler görüyorum. Yani şöyle bunu anne baba anlatamıyor. Anne babanın anlatamayışındaki sebep ise İslami

bilgilerinin eksik olması, yani bizde hep ataerkil ya babadan ne duyduysak ne gördüysek bu bizim için doğrudur. Bu değişmez. İşte bunları kıramıyoruz. Anne baba bir kitaptan okuyarak bunu çocuğuna anlatmıyor. Babasından duyduğunu anlatıyor.”

İlkokulda görev yapan Ahmet, taciz eden bireylerin bu davranışlarının kişisel problemlerden kaynaklandığını belirtmiştir:

“Mesela kişisel anlamda tacizci bireylerin farklı sorunları olabilir. Asosyal, insanlarla iletişimi kötü olabilir, ailevi sorunları olabilir. Kişi kendini değersiz hissediyordur. Ailesinden, arkadaşlarından yeterli ilgiliyi, değeri göremiyordur, toplumda çok pasiftir. Belki de kendini değerli, farklı göstermek için bu davranışı gösteriyordur. Etrafındaki insanlarla iletişim kuramıyor oluşu onları şiddete yöneltiyor olabilir. Yine şunu da duyuyoruz tabi ki, cinsel tacizde bulunan kimi hastalar da var. Yani bu hastalık olarak nitelendirenlerde oluyor. Bu davranış bilinçli bir şekilde değil de, bilinçsiz şekilde içten gelen bir uyarıcıyla, kendisini engelleyemiyor sürekli bu davranışta bulunuyor.”

Rehber öğretmen Ferhat, cinsel taciz olaylarının psikolojisi bozuk kişiler tarafından gerçekleştirildiğini iddia etmiştir:

“Sonuçta bu bir hastalık. Pedofili. İnsanların herhangi birisine, kendi yaşıtına ya da çocuğa bunu yapması, tabii ki altında bir patalojiyi de gösteriyor. Bu kişilerde bir yetersizlik duygusunun olduğunu görüyoruz. Çünkü bir öğrenci kendi sınıfında başarılı değilse bir alt sınıf da başarılı olur. Çünkü oradaki genel grup o çocuğun düzeyine henüz gelmemiştir. Bir sene sonra gelecektir. Bu sınıfa (alt sınıfa) geldiğinde başarılı görünür, biliyor görünür. Kendi sınıfına geldiğinde arkadaşlarının gerisinde kalır, başarısızdır. Bu olayı cinsel tacize uygularsak, kendi yaşıtlarıyla kurduğu ilişkilerde başarısızsa, asosyallik arz ediyorsa, insanlarla iletişim kurmakta zorlanıyorsa, bu yaşadığı sıkıntıyı fark edemeyeceğini düşündüğü çocuğa, engelliği taciz edecektir.”

İlkokulda görev yapan rehber öğretmen Ayşe, taciz davranışını içsel dürtülerden kaynakladığını iddia etmiştir:

“Baskı altında yetişmişse ailesinde, her türlü kısıtlamayı yaşamışsa görsellik olsun, anlatım olsun, çevresinde herhangi bir şeyi gördüğünde uyarı alıyor tabi ister istemez. Erkek olarak bunları özgür yetiştiriyorlar biliyorsun. Genelde erkeklerde gördüğüm için o yüzden. Şimdi cinsellik bizde bir tabu. Aile hiçbir şekilde hiçbir şey anlatmıyor çocuklara. Bilmeden yetişiyorlar. Televizyonda da en ufak bir şey gördüklerinde uyarılıyorlar.”

İlkokulda görev yapan rehber öğretmen Filiz, taciz davranışının içsel dürtüler ve aile ortamından kaynaklandığını savunmuştur ve benzer ifadeler kullanmıştır:

“İçten gelen dürtüsel hareketlerden kaynaklı şeyler olabiliyor. Bu davranışın altında cinsel dürtüler vardı. Çok kalabalık aileler. Sobalı evler. Aynı ortamda yatma durumları. Çocuğun bilinçaltına işleyen bir durum oluyor bir süre sonra.”

Cinsel tacizlerin çocuklara verilen eğitimin yetersiz olmasından ve aile ortamından kaynaklandığını iddia eden rehber öğretmen Selim ise şunları söylemiştir:

“Çalıştığım yerden hareketle karşılaştığım olaylardan baktığım zaman, bir kere bu eğitim seviyesinden kaynaklanıyor. İkincisi köy yaşamından, aileden, çevresel faktörlerden kaynaklanıyor. Hala burada bir feodalite devam ediyor. Şu anda mesela köyde bir aile tek bir odada soba kurulu. Hepsi bir odada yatıyorlar. O zaman istenmeyen durumlar ortaya çıkabiliyor.”

Deneyimli rehber öğretmen Yılmaz Freud’un psikoseksüel kuramı ile İslam anlayışını birleştirerek cinsel tacizlere bir açıklama getirmiştir:

“İslami açıdan geçmişte aldığımız psikoloji eğitimi açısından her iki parçanın da insan ruhunda bir bütün olarak var olduğunu düşünüyorum. İçimizde hem şeytandan hem ilahi ruhtan bir parça var. Her ikisini de birlikte yaşıyoruz. Hangisi biraz ön plana çıkarsa hangisi öbürüne biraz daha galip gelirse, güçlü olursa onun emirleriyle davranmaya başlıyoruz.

Ama bunları bu şekilde bütünleştiremediğimizde bu sefer hem toplumsal açıdan, hukuk açısından, hem de psiko sosyal açıdan yanlış olan davranışlara doğru gidiyor. İstismar dediğimiz olay buradan çıkıyor.

Burada esas olan ne. Bunun ortaya çıkmasındaki esas suçlu bilinçaltında ki enerji değil aslında. Onu dengede tutması gereken ego ve onu baskılaması gereken üstbenlik. Ahlaki, töre gelişimi. Yani kendi bilinçaltındaki ilkel baskıların, güçlerin, toplumsal değer yargılarıyla çatışması her zaman yaşanıyor. Bunu dengede tutan da kişi bütünlüğü, ego dediğimiz boyut. Kişi bütünlüğü ne zaman ki bilinçaltından yana biraz torpil geçmeye başlarsa tabiri caizse bilinçaltına, bu sefer bilinç üstünü söylemlerini duymuyor.”

Yılmaz ayrıca, kentleşmeyle birlikte sosyal yaşam alanlarında görülen azalmanın da cinsel taciz olaylarına kaynak oluşturduğunu ifade etmiştir:

“Çağdaş yaşamla birlikte kentleşmenin artması ve hızlı kentleşme sonucu ortaya çıkan sosyal yaşam alanlarının azlığı, bireylerin kendilerini rahat ifade edebilecekleri sosyal aktivitelerin sınırlandırılmış olması, dört duvar içinde hayatını geçirebiliyor olması. İletişim araçlarının inanılmaz şekilde gelişmesi ve bunların insan hayatının birer parçası aynı zamanda sosyalleşmenin bir parçası haline gelmesi.”

4.8. Taciz olaylarını kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamasından kaynaklanır.

Dünyanın birçok ülkesinde ataerkil toplum yapısı hakimdir. Ataerkil toplum yapısı ve ürettiği hegemonik erkeklik söylemler, erkek bireylere sınırsız özgürlük tanırken, kadın bireylere ise erkeğin çizdiği sınırlar içerisinde yaşama hakkı sunar. Ataerkil toplumlarda erkekler, kadınların bedeni, sosyal ve iş hayatı üzerinde hakimiyet kurmuştur. Kadının erkeğe bağımlı olduğunu düşünen bireyler, kadınları taciz etmeyi kendilerine verilmiş hak olarak görür. Bu nedenle dünyanın birçok ülkesinde cinsel taciz vakaları görülür. Yapılan çalışmalar cinsel taciz olaylarının kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamasından kaynaklandığını kanıtlamıştır. Çalışmaya katılan bazı katılımcılar, taciz olaylarının kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamasından kaynaklandığı düşünmektedir. Katılımcılar kadınların eğitim seviyelerinin düşük olmasının, toplumda kadın algısının, kadına uygulanan şiddetin, ataerkil yapının tacizlere neden olduğunu belirtmişlerdir.

Kırsal bir bölgede müdürlük görevini sürdüren Görkem, çalıştığı bölgede kadınların eğitim seviyesinin düşük oluşuna işaret etmiştir: “Çünkü bizim bu yöredeki kadınlar çok cahil, ilkokuldaki öğrendikleri bilgilerle 70 seneyi geçiriyor. Neyin ne olduğunu bilmiyor ve böyle gidiyor.”

Cinsel taciz davranışının tanımını ataerkil yapı üzerinden yapan rehber öğretmen Melek, taciz davranışlarının erkek egemenliğinin sağlanmasında kullanılan araçlar olarak görmektedir:

“Cinsel tacizi ben kadınlara yönelmiş bir şey olarak tarif ediyorum. Evet erkek çocuklarda cinsel tacize uğruyor ama somut görünür bir şey var. Valla ben şöyle düşünüyorum erkek tahakkümünün, erkek iktidarının kurulacağı en şiddetli biçim olarak tarif ediyorum. Çünkü bir sürü şiddet biçimi var, bir sürü şey var ama şunu da biliyoruz ki cinsel taciz, mağdurun en çok etkilendiği ve travmayı yaşadığı alan. Klasik bir tanım yapmaya gerek yok herhalde. Cinsel tacizin insanın sınırlarına girmesiyle ilgili bir şey olduğunu biliyoruz. Ama ben bunun ciddi anlamda ataerkil yapıdan beslendiğini düşünüyorum.”

Rehber öğretmen Melek, cinsel taciz uygulayan bireylerin hasta veya sapık olmadığını ifade etmiştir:

“Genel bir yargı oluşturulmaya çalışılıyor. İşte tecavüz eden, taciz uygulayan kişilerin psikolojik bir rahatsızlığı varmış gibi. Ben öyle düşünmüyorum. Bunu psikolojik bir rahatsızlık olarak düşünmüyorum. Hatta şöyle düşünüyorum, sapık, hasta profillerine sahip birileri olsa bunları çok kolay ayırt edebiliriz, fark edebiliriz, eleme yapabiliriz. Çocuklarımızı ya da kadınları bunlardan koruyabiliriz. Ama böyle bir şey yok tam tersi insanların tanıdıkları, bildikleri, güvendikleri insanlar tarafından tacize maruz kalıyor. Ben bunu ciddi anlamda yıllardır birikmiş ataerkil yapının, erkek iktidarı kurmanın araçlarından biri olduğunu düşünüyorum. Hiç birinin de öyle zırdeli olduğunu da düşünmüyorum.”

Cinsel tacizlerin kaynağını egemen cinsiyet rejiminde gören rehber öğretmen Mustafa eleştirel bir bakış açısı getirmiştir:

“İyi dokunma kötü dokunmayı anlatma sürecinde insanların cinselliğe, istismara buna yönelik algılarını görüyorsunuz ve biz bir şeyleri öğrenirken okuyarak, akademik anlamda öğrenmiyoruz. Biraz da birikimin devamı bu. Hani aile kavramı biraz var olan, tartıştığımız kavramların nasıl algılandığının sonucu ortaya çıkıyor. Toplumu oluşturan bireyler var. Bireylerin yaşama bakışını, içinde büyüdükleri aile ve kültür etkiliyor biraz. Eğer kültür, tırnak içinde, insan kişiselliğine uygun gidiyorsa problem yok. Ama uygun gitmiyorsa problem başlıyor. Kültürü oluşturan ya da öğretene baba, anne,

büyük ebeveynler. Tabii bunu oluşturan bizim var olan toplumsal bakış açımız. Ama hani şöyle bir içtenliğimiz var. Sosyal medyada da görmüşsünüzdür bunu. Çok severiz kadınları. Dışarıda öpüşmeyiz ama herkesin ortasında döveriz kadınları. Biraz hani o hassas nokta var ya. Bahsettiğim şey o. Toplum yani.

Böyle şeyler oluyor mu? İnsanın olduğu her yerde böyle şeyler normalmiş. O zamanda bunu normalize etmek de kötü bir şey ama asıl trajik olan tarafı o. Gecenin üçünde o kadının orada ne işi vardı diye sormak çok trajik. O zaman siz kendi ahlak anlayışınızla ilgili sorgulama yapıyorsunuz. Herhangi biri olabilir saat üçte dışarıda bunu sorgulama hakkı yok.”

Mustafa, taciz davranışının yanlış bir davranış olduğunu anlatmak için, toplumsal cinsiyet rollerine uygun bir dil kullanmak zorunda kaldığını ifade etmiştir:

“Daha önce buranın bir ilçesinde çalıştım. Muhafazakar bir ilçe o noktada. Anlattığınız şeyler dikkat etmeniz gereken şeyler. Nasıl anlattığın önemli. Şeye dönüyor iş. Senin annene, bacına olsa olur mu? Böyle bir mantıkla anlatmak zorunda kaldığımız oluyor.”

Mustafa cinsel tacizlerin oluşmasına imkân veren bu baskın cinsiyet ideolojisinin yayılmasında medyanın rolüne de vurgulama yapmıştır:

“Kültüre bakış açımız, kadın erkek rollerine bakış açımız, birazcık bizim, tırnak içinde, erkek olarak karşı cinse yönelik algımız, tabii ki psikopatolojik nokta da hormonlar ve hani ruh sağlığıyla ilgili durumun belirgin olması bunlar tabii ki etken ama, tetikleyici noktalardan birisi de medya. Sizin var olan algınızı yönlendiriyor. Para kazanmak ve baki kalmak için yapıyor bunu. Mankenlerin ön plana çıkarılması, var olan televizyonda ve sinemada kadın-erkek rollerini yönlendirmeye çalışmaları.”

Ders kitaplarının baskın cinsiyet ideolojisini destekleyici nitelikte oluşu da Mustafa'nın dikkatini çekmiştir:

“Müfredat içinde kadın erkek rollerine çok eleştiri geldi daha öncesinde. Hayatı biraz tasarlamak durumu bu çünkü. Kadın rolleri, erkek rolleri var. Çocuk kitaplarında annenin yapması gereken rolleri var ya, asıl belki de dikkat edilmesi gereken noktalardan biri o. Bu anne baba rolleriyle ilgili kadını daha pasif gösteren bir süreçti. Erkek biraz daha ön plandaydı. Şu anda

ki süreç daha da kötüye gidiyor. Eski anne-kadın rolleri daha muhafazakarlaşmaya başladı. Ama bu muhafazakarlaşma yaşam pratiğinde olumlu anlamda dönmüyor. Baştan konuştuk ya kültürle beraber öğreniyoruz biz yaşamı. Anne baba rollerini, kadın erkek ilişkilerindeki süreci, bakış açılarını bu süreçte, çocuklukta öğrenmeye başlıyoruz.”

Mustafa adalet siteminin cinsel saldırılara karşı yaptırıcı olmadığını düşünmektedir:

“Biraz hukuk tarafı var. Kadın cinayetleri işleniyor. Taciz davaları oluyor. Failler adilane şekilde yargılanma süreci bitmediği için, toplumda şöyle bir algı oluşuyor o zaman. Kadına her türlü şey yapılabilir. Bunun karşılığında hiçbir yaptırım olmaz. Topluma böyle bir algı oluşuyor. Birçok faktör var, var olan politikalarınız sağlam olması, topluma verdiğiniz mesaj, bu kadının fitratında var gibi tavırlar, kadının fitratında var saat gecenin 3’ünde ne işi var o zaman. Eski eşim bana dönmedi diye tak tak tak vuruyorsun. Şey yok tahrik indirimi oluyor. Sen şöyle bir mesaj veriyorsun. Var olan kadın algısına ince ince mesaj gidiyor o zaman. Çözüm bulabilir miyiz bilmiyorum.

Ataerkil toplum yapısı birçok sorunu beraberinde getirmektedir. Ataerkil aile yapısında çocukların eğitiminden ve bakımından sorumlu olan kişi annedir. Bu durumdan şikayet eden rehber öğretmen Yılmaz cinsel tacizlere yönelik eğitim verdiği fakat babaların bu eğitime katılmadıklarını belirtmiştir.

Ataerkil yapıda babanın eğitilmediği takdirde cinsel tacizlerin önlenemeyeceğini savunmuştur:

“Genelde bu tür çalışmalara kadınlar katılıyor. Aileden anneler katılıyor. Toplumda çocukların eğitiminde birincil görev annelere ait ama babaları bu işe katmadığınız sürece mümkün değil değişmiyor. Çünkü demokratik yaşam, ancak demokratik insanlarla olur. Özgürlükçü bir hayat, toplum ancak özgürlüğü kendi içine sindirebilen insanlarla, eşitlikçi bir toplum ancak eşitliği kendine sindirebilen insanlarla olur. Şimdi bir aile düşünün. Ailenin babası her şeye hakkı olan vatandaş, televizyonda kumanda elinde istediği kanalı izliyor, akşam eve geldiğinde yemek masasına geliyor, çayı masasına geliyor. Zaten herkes eşittir kraliçe daha eşittir o adam orada. Ciddiyim.

Şimdi bizim ataerkil toplum hayatımızda genelde babalar etkinler aile içinde bu tür etkileşimlerde. Babalar etkin oldukları içinde babalara ulaşmadığınız sürece sağlıklı sonuç alamıyorsunuz. Annenin babaya söyledikleri uzun süre etkili olmuyor. Üç gün adam öyle davranıyor, dördüncü gün yine eskisine dönüyor çünkü bir psikolojik danışmanla birlikte süreç geçirmesi lazım. Bir eğitim programına katılmış olması lazım. Buna gerçekten inanıp, değişikliği içten hissetmesi lazım. Ebeveyn hissetmeyince, baba hissetmeyince, annenin anlattıkları bir noktaya kadar etkili oluyor.

Ataerkil yapısı derken, geleneksel aile yapısı mı? Çağdaş aile yapısı mı? Dağılmış, bozulmuş, anne baba çocuktan oluşan ama sosyal destekten uzak bir aile yapısı mı diye sorduğunuzda her ikisinin de avantajları dezavantajları vardır ama ataerkil aile yapısında şu var. Göremiyorsunuz. İstismarı göremiyorsunuz. Kapalı kalıyor. Mesela bu sefer istismarı yapanda karşılığında bir şey görmediği için, çünkü susuyor karşısındaki kişi. Şimdi bu ataerkil aile yapısı belki o baskıcı, tek kişinin lider olduğu aile yapısının sonucu. Ama geleneksellik adına, kutsallığı da korumak adına maalesef o geleneksel yapının yanlışlarını da korumak zorunda kalıyoruz. Ve bu süreçte de istismarlar kapalı kutu olarak kalmaya devam ediyor.”

Yılmaz Türkiye’de aile içi şiddeti ve okula yansımalarını şu şekilde değerlendirmiştir:

“İşte az önce dediğim gibi aile, toplum bütün bireyler birbirinden bağımsız değil. Antidemokratik, baskıcı, ne bileyim istismar, şiddetin çözüm olarak uygulandığı bir ailede, çocukta şiddeti bir çözüm yöntemi olarak uygulamaya başlıyor. Kendi hayatında okulda, sınıfta arkadaşını rahatsız bir tavrını gördüğü zaman, direkt ona şiddet uygulamaya başlıyor.”

4.9. Taciz olayları toplumun her alanında yaygın bir davranış biçimidir.

Katılımcıların söylemleri, taciz olaylarının sadece okul sınırları içinde sınırlı kalmadığını göstermiştir. Katılımcıların ifadelerine göre cinsel tacizler, okulda öğrenci, öğretmen, okul personeli tarafından uygulandığı gibi, okul dışında enest olarak karşımıza çıkmaktadır.

Okul müdürü Görkem, bir öğrencinin köyünde tacize uğradığını belirtmiştir:

“2003 yılınca buradaki bir okulda öğrencinin bir tanesini hamile kalmıştı. Ortaokul 7. sınıftaydı. Olay araştırıldığında köyde bir vatandaşın çocuğa taciz ettiği ortaya çıktı. Çocuğu ailesi okuldan aldı götürdü. Eğitim hayatı bitti.”

Okul müdürü Hakan, okul dışından bir bireyin öğrencileri taciz ettiğini belirtmiştir:

“Eski çalıştığım kurum YBO’ydu. Dışarıdan birisi erkek öğrencileri akşam çağırıyor. Etüt ile yatak saati arasında. Bira falan içiriyor çocuklara. Cinsel ilişkiye zorluyor çocukları. O da mahkemelik oldu.”

Okul müdürü Kazım, okul dışından bir bireyin öğrencileri taciz etme sürecini şu ifadeler ile açıklamıştır:

“Çalıştığım başka bir okulda 6.sınıfa giden öğrencilerimizi cumartesi-pazar günü mal müdürlüğünden bir görevli çağırıyor. Anne babalarından izin alarak. Benim iznim yok. Bir otele çağırıyor. Çocukların cinsel organlarını elliyor üstlerine elbise veriyorum diye. 3 tane kız öğrenciyi çağırmış. Bu kişi ağır cezada yargılandı ama ceza almadı. o kadar ince ayrıntısına kadar çocuklar anlattılar. Odasında söyledikleri, suç aletlerini, bütün yaptıklarını tek tek tespit ettiler. Tutanak altına aldılar. Zarf açacağı ile çocukları tehdit etmiş zaten. Bu konudan kimseye bahsetmeyin diye.”

4.9.1. Öğrencilerin birbirlerine uyguladığı tacizler

Ataerkil toplum yapısı erkek egemen toplum demektir. Ataerkil söylemler, kadının erkeğe bağımlı olduğu düşüncesini şiddetli şekilde savunur. Buna bağlı olarak ataerkil söylemleri özümsemiş öğrenciler, diğer öğrencilere şiddet uygulamakta, taciz etmektedir. Katılımcılar okullarda cinsel tacizlerin yaygın bir şekilde görüldüğünü belirtmişlerdir. Katılımcılar, erkek öğrencilerin taciz davranışını kız öğrencilere uyguladığı gibi hem cinslerini de uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Bir ilkokulda rehber öğretmen olarak çalışan Yılmaz öğrenciler arasında cinsel taciz davranışlarının yaşandığını söyledi: “Öğrenciler de birbirlerine taciz içeren, baskı ve istismar içeren davranışlarda bulunabiliyorlar.”

Rehber öğretmen Ahmet okullarda görülen taciz davranışını şöyle anlattı: “Cinsel taciz vakaları ile karşılaşılıyor. En yaygın şekilde karşılaştığımız sözel taciz

vakaları. Fiziksel taciz daha az görünüyor. Ya da fiziksel tacize uğrayan birisinin bize gelmesi ya da bunun ortaya çıkarması daha zor oluyor.”

Rehber öğretmen Ayşe, karşılaştığı taciz olaylarını şu şekilde açıklamıştır:

“Gece nöbet esnasında olan şeyler bunlar. Kız öğrenciyi sıkıştırma oluyordu. Erkek erkeğe oluyordu. Bunu oyunlaştırmışlardı. Başta üst sınıflar alt sınıflara, ortaokullar ilkokuldaki sınıflara gelin oyun oynayacağız diye yapmışlardı. İlk başlarda hoşlarına gitmiş ama sonra çocuklar rahatsız olup bu oyundan çıkmış. Sonra çocuklar bana şikayette bulundular öyle ortaya çıktı. Bizi sıkıştırıyorlar, cinsel organımızı elliyorlar, üstünü çıkartıyor korkuyoruz gibi. Sana para vereceğim deyip erkek öğrencilerin zorla kız öğrencilerle öpüşmeye çalışması vardı.”

Rehber öğretmen Fatma, okulundaki bir öğrencinin bir başkası tarafından cinsel taciz davranışına yönlendirildiğini tespit etmiştir:

“Bir öğretmen arkadaşım öğrencisi geçen hafta olan bir olay. Öğrenci özel bölgesini arkadaşlarına göstermeye, resmetme gibi davranışta bulunuyormuş. Öğrenciyi çağırdım yanıma. Birlikte resim çizdik özel bölgeleri anlattım. Sonra bir arkadaşının onu buna zorladığını, teşvik ettiğini söyledi. Göstermelisin gibi. İstismara uğradı mı diye düşündüm. Velisiyle görüşeceğim, daha görüşmedim. Ailesi bilinçsiz bir aile. Zaten öğrencide saldırganlık vardı geçen yıl.”

Rehber öğretmen Filiz, erkek öğrencilerin kız öğrencileri taciz ettiğini belirtmiştir:

“Erkek öğrencilerin kız öğrencilere uyguladığı şeyler oldu. Ergenlik dönemindeki öğrencilerde mesela ilkokul ve ortaokulun birleşik olduğu yerlerde, ortaokul öğrencilerinden ilkokul öğrencilerine karşı davranışsal olarak, rahatsız edici davranışlara şahit oldum.”

Rehber öğretmen Selim, okulda iki ayrı olaya şahit olduğunu belirtmiştir:

“Erkek öğrenci bir başka erkek öğrenciyi dudağından öpüyordu. Öyle bir durum vardı. Çocuğu okuldan uzaklaştırmak durumunda kaldık. Ergenlik dönemine erken giren iki erkek öğrenci sınıftaki 2-3 erkek öğrenciyi istismar

etmiş. Bu çocuklar fiziki anlamda da yapılı. Bu fiziki üstünlüklerini istismar amaçlı kullanmışlar.”

Okul müdürü Hüseyin, okulda iki cinsel taciz olayının gerçekleştiğini ifade etmiştir:

“İki olayda da taciz eden öğrenci erkekti. Birisi işte kız öğrencilerle cinsel içerikli konuşma, cinsel organını gösteriyordu. Birisi de elle taciz ediyordu kız öğrencileri.”

Okul müdürü Yaşar, okulda öğrenciler arasında gerçekleşen olayı anlattı:

“Geçende 3 tane erkek öğrenci birbirlerine dokunmuşlar. Çocuk ailesine söylemiş. Okulun تنها bir yerinde bir öğrenci diğer öğrenciye arkadan fiziksel taciz uygulamış. Ailesine anlatmış çocuklardan biri. Ailesi geldi çocuğun. Çocukları sorguladık. Biz işte mahallede öğrendik, şurada öğrendik. Bu arkadaşım onu bana da yaptı falan. Rehber öğretmenle görüştük bunu.”

4.9.2. Öğretmenlerin uyguladığı cinsel tacizler.

Yapılan çalışmalar bireylerin taciz davranışı göstermesinde, eğitim düzeyi, refah ve iş durumunun ayırt edici bir faktör olmadığını göstermiştir. Bu nedenle herhangi bir bireyin mesleği ya da ekonomik durumu taciz davranışı için belirleyici değildir. Nitekim katılımcılar okullarda öğretmenlerin öğrencilere uyguladığı taciz davranışlarına şahit olduklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar öğretmenlerin öğrencileri taciz etmediğini, şefkat duyguları ile öğrencilere yaklaştığını ifade etmişlerdir.

Okul müdürü Görkem, ilçe milli eğitimde şube müdürü olarak çalıştığı dönemde bir öğretmenin öğrencisini taciz ettiğini ve bunun sonucunda meslekten atıldığını aktardı:

“...yılında ilçede lisede bir okulda bir öğretmenin öğrencisini taciz ettiği olay vardı. Öğrenci 18 yaşındaydı. Öğretmen meslekten atıldı. Zannedersem öğrencinin ailesi olayın farkına varıyor. İlk kez gerçekleştiğinde öğrencinin rızası dışında oluyor. Öğrenciyi korkutuyor. Daha sonra seninle evleneceğim diye öğrenciyi kandırıyor. Daha sonra öğrenci ailesine anlatıyor. Öğretmen meslekten ihraç edildi. Bu olay medyaya yansdı zaten.”

Okul müdürü Hakan, bir öğretmenin öğrencisini taciz etme vakası ile ilgili yaşadıklarını şu şekilde anlatmıştır:

“Veli öğretmen çocuğumu taciz etti diye geldi zamanında. Ama biz tabii araştırdık. Veli geldi öğretmen çocuğuma şunu dedi, yüzmeye götürdü, gezdireyim dedi, yanağından makas aldı, işte şunu elledi, göğsünü elledi gibi şeyler. Rehber öğretmenle görüştük. Çocukla görüştük. Öğretmenle görüştük. Ailesiyle görüştük. Olayın sübuta ermediği kanaati oluştu. Öğretmen biraz önce dedim ya şefkat duygularıyla öğrenciyi sevebiliyor. Sınırlar olmalı tabii.”

Okul müdürü Yaşar, öğretmen tarafından gerçekleştirilen taciz olayını şu şekilde anlatmıştır:

“Arkadaş köyde müdür yetkili öğretmen. Çocuklara ders gösteriyorum, ödev gösteriyorum diye, tek tek de değil, 2-3 öğrenciyi alarak dizine oturtmuş, fiziksel temasta bulunmuş öğrencilere. Buna şahit olan iki öğretmen tutanak tutuyorlar. Müfettişler de bu öğretmenlerin dilekçeleri doğrultusunda rapor tutuyorlar. Rapor tutulduktan sonra yargılama aşamasında açığa alıyorlar öğretmeni. Yargılandı ve meslekten atıldı.”

Rehber öğretmen Yılmaz, öğretmenlerin taciz olaylarını normal gösterme çabalarını şu şekilde ifade etmiştir:

“Ciddi anlamda kız öğrencilerine karşı yakın davranan bir öğretmen arkadaşla ilgiliydi. Genelde bu tür şeylerde öğretmenler durumu idealize ediyorlar. Yani “Ben seviyorum. Öğrencim olarak seviyorum. Bir kız evlat olarak seviyorum” şeklinde”. Şu var belli bir yaştan sonra, belli bir gelişimden sonra karşı cins karşı cinstir. Sınırlarımızı bilmek zorundayız. Daha önceden bu tür bir soruşturma geçirmişti ama biz ben aile boyutunda devreye girdim. Hem aileyle konuştum. Ben diyor masum niyetimle yaklaştım. Bende dedim ki bunun masumiyet sınırını sen koyamazsın. İspatlayamazsan dokunmayacaksın. Yaklaşmayacaksın.”

4.9.3. Okul çalışanlarının uyguladığı tacizler

Okullarda cinsel taciz olayları, öğrenci, öğretmen tarafından gerçekleştirilebildiği gibi, okulun personeli tarafından da gerçekleştirilebilir. Katılımcılar okulda çalışan hizmetli, servis şoförleri, kantin personeli tarafından da öğrencilerin tacize uğrayabildiğini belirtmişlerdir.

Rehber öğretmen Ayşe, okulda çalışan hizmetlinin öğrenciyi taciz ettiği bir olayı anlattı:

“Hizmetli de kız öğrenciyi alıp spor salonuna götürmüş. Seninle evleneceğim, ciddiym demiş 15 yaşındaki öğrenciye. Başta dokunma temasla başlamış. Devamını getirmiş.”

Rehber öğretmen Kenan, okul kantininde çalışan görevliden taciz davranışı nedeniyle şüphelendiklerinden bahsetmiştir:

“Bir öğretmen arkadaşımız bu konula ilgili yanıma geldi. Kantindeki görevli birinci sınıf öğrencisine tatlım, bir tanem diye sürekli yanına çağırırmış. Çocukta daha önceden aileden komşusundan birisi tarafından taciz edilmiş. Kantincinin bu şekilde davranışı öğrenciyi rahatsız etmiş. Ağlayarak öğretmen arkadaşımızın yanına gelmiş. Öğretmene durumu anlatmış. Bana aşkım, bir tanem, tatlım dedi. Bunu kantinciye konuştuğumuzda, zaten 55-60 yaşında bir yetişkin, o sevgi niyetiyle söylediğini belirtti. Yaşı gereği böyle bir şey yapacağını düşünmüyoruz. Bizde ona bu davranışı bir daha yapmaması gerektiğini söyledik. Kendi çocuğu dışında başka çocuklara bu şekilde hitap etmemesi gerektiğini söyledik.”

Rehber öğretmen Yılmaz, okulun servis şoförünün kız öğrencileri taciz ettiğini belirtmiştir:

“Bir grup öğrencimize servis şoförlerimizden bir tanesi tacizde bulunmuş. Boyutu sadece sözlü değil. Dokunmak, hatta öpmeye kadar varan ciddi anlamda işte, daha ileri gitme çabası içerisinde gibi bir durum oluşmuş. Bu şekilde 5-6 öğrencimiz tacize uğramış. Aynı serviste, aynı kişiyle ilgili şikayette bulunmuşlardı.”

4.10. Devletin yasalarının tacize uğrayan bireyleri koruyamamaktadır.

Katılımcılar, adalet sisteminin tacizcilerin cezalandırılmasında yetersiz kaldığını belirtmişlerdir. Tacizcilerin kısa süre içerisinde cezaevinden çıkması katılımcıları kaygılandıran bir durumdur.

Okul müdürü Kazım, öğrencileri taciz eden kişinin bir yılın sonunda hapisneden çıktığını belirtmiştir: “Epey yattı. Bir seneden fazla yattı. Yani yargılama sürecinde yattı hapiste.”

Rehber öğretmen Yılmaz, öğrencileri taciz eden okulun servis şoförünün cezalandırılmadığını, mahkeme sırasında ailelerin taciz eden bireyin akrabaları tarafından sözel tacize uğradığını belirtmiştir:

“Devlet bu işin bir tarafı olacak bir tarafı suçlu olan şahıs olacak ve mahkeme bu şekilde görülecek. Ama hiç öyle olmadı. Maalesef Türkiye’de hukuk sistemi çok af edersiniz “pis” işliyor bu konuda. Suçlu ve mağdurları aynı koridordan mahkeme salonuna toplayıp, suçlunun çevresindeki gençleri, işte salonlarda toplayıp baskı yapmalarına sebep olup, engel olmayıp, arkasından zavallı çocukların psikolojik açıdan da travma yaşamalarına, tekrardan bir tacize uğramalarına sebep oluyor bizim adalet sistemimiz. Koruyamıyor maalesef koruyamıyor. Sonuçta şahsa verilen cezada çok öyle abartılı bir ceza değil. Her şey somut olduğu halde. Yanlış hatırlamıyorsam indirimlerle birlikte 2 yıl ceza verildi. Mahkeme bitinceye kadar zaten 6 ay sonrasında kadar yattığı karşılığında serbest bırakıldı. Bu tür konularda şey yok. Mahkemede düzgün oturdun iyi hal, şu oldu iyi hal, bu oldu iyi hal. Kötü hal yok. Ben daha kötülerine denk geldim. Yani maalesef toplumumuzda ahlak anlayışı bu: her şey kapalı kaldığı sürece, her şey dört dörtlük yerinde. Oysa ahlak, yapılan her şeyin ortaya dökülmesini, yapanların da en ağır şekilde cezalandırılmasını gerektirir. Ancak o zaman gerçekten ahlaklı olabilirsiniz. Yapanları sakladığımız sürece gerçek anlamda ahlaklı olamayız.“

4.11. Aileler cinsel taciz vakalarını önemsememektedir.

Toplumun en önemli birimi ailedir. Bu açıdan bakıldığında ailenin taciz olaylarına bakışı birçok anlamda önemlidir. Katılımcılar ailelerin cinsel taciz vakalarını ciddi bir olay olarak kabul etmediklerini, çocuklarının böyle bir şey yapmayacağını, çocuklar arasında olabilecek şakaşmalar olarak nitelendirdiklerini, hatta bazen ailelerin yaşanan olayları örtbas etmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Okul müdürü Görkem, okulda öğrenciler arasında gerçekleşen cinsel taciz olayı nedeniyle ailelerle görüşen, öğretmenin aileler tarafından darp edildiğini anlattı:

“Olay şu çocuklar, erkek çocuklar birbirlerine tuvalette, annemle babam böyle yapıyor bende sana yapayım. Öğretmende bunu görüyor.”Siz ne yapıyorsunuz?” deyip ailelerini çağıyor. Hiç kimse yanlış kabul eder mi?

Mahalle baskısı diye bir şey var. “Benim çocuğum öyle bir şey yapar mı?” diye bir anlayış var. Mahalleli bunu[öğretmeni] dövmeyle kalkıyor.”

Okul müdürü Hakan, ailelerin cinsel taciz vakalarını ciddiye almadıklarını veya çocuklarını koruma amaçlı olayı kapama yoluna gittiklerini iddia etmiştir:

“Aile tam olayın üzerine gitmiyor. Çocuktur yapar diyor. Böyle bir şey olsa sokakta mahallede duyulacak, bunun kızı böyle yapmış, toplumumuzun yapısı belli.”

Okul müdürü Hüseyin de ailelerin bu konuya olan bakış açısını eleştiriyordu: “Kabul etmiyor yani aile benim çocuğum yapmaz diyor. Zaten sıkıntı oradan başlıyor. Aileler çocuklarını detaylı tanyamıyor.”

Okul müdürü Yunus, ailelerin çocuklarıyla ilgili eleştiri yapmaktan kaçındığını söylüyordu:

“Aile anne baba çocuğuna toz kondurmaz. Çocuğu sapık da olsa tacizde yapsa benim oğlum yapmaz, benim kızım yapmaz. Kabullenmeme anlayışı var.”

Rehber öğretmen Ahmet okulda gerçekleşen taciz vakası ile ilgili ailenin verdiği tepkiyi şu şekilde anlatmıştır:

“Daha sonra idarenin isteği üzerine aileyle görüştük. Aile böyle bir şey olmaz, olamaz diyerek tepki gösterdi. Aile olayı kabul etmedi. Aile daha sonra çocuğu okuldan nakil alarak başka bir okula kayıt yaptırdı. Toplumun cinselliğe çok farklı bakıyor, bu konuda tabular var. Bu konunun oturulup konuşulması ayıp olarak görülüyor ya da insanlar baskı altına almıyor.”

Rehber öğretmen, Ayşe ise ensest mağduru bir öğrencinin ailesinin olayı örtbas etmeye çalıştığını belirtmiştir:

“Aileler olayı örtbas ediyorlar. Herhangi bir tedavi bile uygulanmıyor. Çocuğu hastaneye bile götürmüyorlar. Erkektir yapar oluyor. Annesi birine söylersen seni öldürürüm demiş. Doğuracaksın bunu sonra verirsin birine kurtulursun demiş. Kızın hamile olduğu ortaya çıkınca aile olayı örtbas etmeye çalıştı. Adliyeye sevk edildi. Kız artık hayır dedi. Abisi ceza aldı. Öğrenci sevgi evlerine yerleştirildi ailenin yanından alınıp.”

İlkokulda görev yapan rehber öğretmen Fatma, taciz vakalarının aileler tarafından kapatılmaya çalışıldığını belirtmiştir: “Olayların kapatıldığını düşünmüyorum ama bunu daha çok aileler üstünü kapatmaya çalışıyor. İş adliyeye düştükten sonra gereği yapılıyordur ama.”

Rehber öğretmen Selim, ailelerin tepkileri ile ilgili şunları söylüyordu:

“Veli ilk başta inanmadı. Sadece bu olay için değil genel bütün olaylar içinde benim çocuğum böyle bir şey yapmaz durumu oluyor ilk başlarda. Kız çocukları ikinci planda. Erkek çocuklarına özen gösteriyorlar. Onların hiçbir yanlış yapmayacağını düşünüyorlar. Suçlu erkek çocuğu bile olsa suçu kız çocuğunda bulmaya çalışıyorlar. Hep erkek çocuğu korunmaya çalışılıyor. Burada da böyle bir durum oldu. Çocuğu korumaya çalıştılar.”

Rehber öğretmen Selim bir başka taciz olayında ailenin taciz olayını basite indirgediğini belirtmiştir: “Aileler bu durumu olağan karşıladılar. Çocuk bunlar yaparlar böyle şeyler dediler.”

Uzun yıllardır rehber öğretmenlik görevini sürdüren Yılmaz, okulda servis şoförünün öğrencileri taciz ettiği olayda, taciz eden bireyin eşinin kendisini arayarak, bu olayın üzerine gitmemesi yönünde ricada bulunduğu söyledi:

“İşin kötü tarafı bizim toplumumuzda maalesef çok bu tür konularla ilgili ciddi bir duyarlılık yok. Yani ve maalesef suçlu olmak sanki özellikli olmak anlamına geliyor. Mesela mahkeme sürecine taşındık. Anlatmış olduğum öğrencilerimle ilgili olayla şoförün eşi aradı beni telefonla. Konuştuk dedim ki empati kurun sizin kızınız olduğunu ve servis şoförünün bu şekilde davranışlar sergilediğini düşünün kızınıza karşı.”

Yılmaz ailelerin taciz olayına farklı farklı tepkiler gösterdiğini belirtmiştir:

“Genel olarak aileler tepki gösterdiler. Mesela bir tanesinin ailesi ciddi anlamda şey de yaptı. Bu konuda kadın derneklerini harekete geçirip eylem de yaptırdı. Mahkemenin önünde eylem de yaptı. Ve doğru da yaptılar. Eksik yapıldı hatta. Bu konuda ki dediğim gibi toplumun duyarlılığını daha fazla kullanmak gerekir. Ama mesela bir aile, bir veli şunu söyledi. Hocam dedi işte servis şoförü bu tür bir şeyi yapmış olabilir ama bizim kızımızda pek masum değil gibi şeyler söyledi. Kendi çocuğu için.”

Yılmaz aile içi tacize uğrayan bir öğrencinin mahkeme sürecinde yaşadıklarını şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Babası gelmiyor çünkü utanıyor. Annesi geliyor. Annesine muhtar diyor ki niye geldin buraya? Baskı yapıyor. Bunu niye her yere yayıyorsun diyor. Biz bunu hallederdik. Konuşurduk. Şunu yapardık. Bunu yapardık diyor.”

4.12. Okul idarecileri, rehber öğretmenler ve öğretmenler toplumsal baskı hisseder.

Cinsel taciz konusu çalışması zor bir konudur. Okullarda gerçekleşen taciz olayının incelenmesi gereken birçok yönü bulunmaktadır. Okul idarecileri ve rehber öğretmenler cinsel taciz olayını incelerken detaylı bir araştırma yapmalıdır. Katılımcılar cinsel taciz konusunun hassas oluşu ve ailelerin vereceği tepkileri tahmin edemedikleri için toplumsal baskı hissettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar bu konuda ilgili resmi kuruluşlarca gerekli yasal, cezai ve önlemsel olarak gerekli işlemler yapılmadı için için yalnız bırakıldıklarını düşünmektedirler. Hatta bazı katılımcılar bu nedenle yasal işlem başlatmadıklarını belirtmişlerdir.

Okul müdürü Görkem, toplumsal baskı nedeniyle, okul idaresinin bu olayları kapattığını belirtmiştir:

“Şimdi yaşadığımız bu bölgede cinsel istismarlarla karşılaşıyoruz. Tabi bunlar duyulmuyor. Neden mahalle baskısı oluyor. İşte aman duyulmasın yıpranırız deniyor.”

Görkem şube müdürü olarak çalıştığı dönemde, kendisini cinsel taciz olayını bildirmek üzere arayan öğretmenin yaşadıklarını şu şekilde açıklamıştır:

“İlçe milli eğitim müdürlüğünde şube müdürü olarak çalışırken, okulun birinden bayan öğretmen arkadaş saat 10:00 sularında telefon etti, ağlıyor. Diyor ki hocam burada mahalleli okulu bastı beni dövecekler, beni kurtarın diye. Olay şu çocuklar, erkek çocuklar birbirlerine tuvalette, annemle babam böyle yapıyor bende sana yapayım. Öğretmen de bunu görüyor:”Siz ne yapıyorsunuz?” deyip ailelerini çağıyor.”

Okul müdürü Görkem, cinsel taciz vakalarını toplumsal baskı nedeniyle resmi prosedürü uygulamayacağını belirtmiştir:

“Böyle bir şey olsa bende resmiyete dökmem. Çünkü benim başımda sıkıntıya girebilir. Bu tür şeyleri yani cinsel istismara uğrayan çocuk hayır öyle bir şey yok diyebilir. Sen bunu ortaya çıkarttın deyip aile sana cephe alabilir.”

Okul müdürü Hakan, okulun vizyonunun yıpranacağı düşüncesiyle cinsel taciz vakalarını incelemekten çekindiğini belirtmiştir:

“Biz direkt olayın içine kendimiz gidemiyoruz zaten. Bizim içinde tehlike oluşturabiliyor zaman zaman. Onun için direkt uzmanlara yönlendiriyoruz. Böyle bir şeyin okulumuzda olması hem öğretmenlerimiz hem okulumuzun vizyonu için iyi olmaz.”

Okul müdürü Hüseyin ise ailelerin tepkilerinden çekindiği için, cinsel taciz konusunda ailelerle ilgili bir çalışma yapmadığını belirtmiştir:

“Yapmadım. Yaptım dersem yalan olur. Niye diye sorarsan bu konuda çalışma yaptığın zaman, olmayan bir şeyi de oldu diye dedikodusunu çıkarıyorlar. Mahalle baskısı, toplum baskısı denen olay bu.”

Okul müdürü Kazım, cinsel taciz olaylarında, taciz eden kişinin öğretmeni hedef alabileceğini düşünmektedir. Okul müdürü Kazım tacizci bireyin kendisine ve rehber öğretmene şiddet uygulayabileceğinden korktuğu için sorumluluk almaktan kaçındığını anlatmıştır:

“Şimdi kız üvey babasından taciz görüyor geliyor rehber öğretmene anlatıyor. Evini bilmez rehber öğretmen kişiyi tanımaz. Öğrenciyi tanır. Öğrencinin dediğine göre hareket ediyor. Okulun buna ortak olması da çok kötü bir şey. Adam hapse giriyor çıkıyor rehber öğretmeni vurmaya kalkıyor. Şimdi bunlar sıkıntılı. Bunlar bize düşmemeli. Yani bunu nasıl ki sığınma evleri yapmış direk bunu nokta atışı ilgili mercie bildirmesi gerekir. Okulu bu işe karıştırdığın zaman sıkıntı oluyor.”

Rehber öğretmen Ahmet, okul idarecilerinin taciz eden bireyin tepkilerinden korktuklarını bu nedenle yasal işlem başlatmadıklarını söylemiştir:

“Bu konuyla ilgili hem bilinçsizlik var, bildiklerini de uygulamak istemiyorlar. Yasal süreçten korkuyorlar. Kendi başlarına bir şey gelmesinden korkuyorlar. Böyle bir şey yaptığımızda karşınıza bir kişiyi almış

oluyorsunuz. Bu kişi de sizin düşmanınız olabiliyor. Bu kişi öğretmen ya da idareciyi hedef alabilir.”

Rehber öğretmen Filiz, kırsal bölgelerde cinsel taciz vakalarını ilgili yerlere bildirmenin problem yaratacağını düşünmektedir:

“Köylerde bu gibi durumları bildirmek sorun oluyor. Bu nedenle öğrencilerle görüşmeleri yaptıktan sonra, onları gözlem altına aldık. Daha sonra böyle bir olay gerçekleşmedi.”

Rehber öğretmen Yılmaz, cinsel taciz vakalarına şahit olarak gitmenin kendisinde tedirginlik yarattığını söylemiştir:

“Şimdi şöyle, vicdanen çok şey değilim. Vicdani olarak rahatım ama bunun yanında sosyal açıdan şöyle düşünelim. Hocam emniyete kadar gelir misiniz? Emniyete gitmekten her Türk vatandaşı rahatsız olur. Ben o konuda defalarca mahkemede, emniyette çalıştığım için sıkıntı yok. Ama yinede böyle bir tedirginlik oluyor.

Okullarda öğretmenler ile öğrenciler arasında sevgi bağı kurulmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin sevgi ile cinsel taciz arasındaki ayrımı bilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin cinsel taciz ile sevgi arasındaki ayrımı bilmediği durumlarda birtakım sorunlar ortaya çıkar. Bu nokta da Okul müdürü Hakan cinsel taciz, cinsel taciz ile öğretmenin gösterdiği sevginin ayırt edilememesinden kaynaklanan problemler yaşanabileceğinden bahsetmiştir:

Kızım oğlum diye dokunabilir. Hemen çocuk dokundu diye taciz diye algılamaması gerekir. Bu da ayrı bir sıkıntı. Öğrencimizi sevemiyoruz. O da sıkıntı. Bu sefer çocuğun yanağından şöyle elinle şey alıyorsun, içten gelir, şefkat duygusuyla yapıyor. Neyin cinsel taciz olduğunu anlatmalıyız yani. Cinsel taciz diye diye de. İyi bir dokunma vardır. Kızım oğlum diye dokunabilir. Hemen çocuk dokundu diye taciz diye algılamaması gerekir.”

4.13. Tacize uğrayan öğrencilerin psikoloji bozuluyor.

Yapılan çalışmalar cinsel tacize uğrayan bireylerin ruh sağlıklarının bozulduğunu göstermiştir. Cinsel tacize uğrayan bireyler depresyona girme, asosyallik, intihar etme gibi sağlık sorunlarıyla karşılaşmaktadır. Nitekim katılımcılar cinsel tacize uğrayan öğrencilerin intihar girişiminde bulduklarını

belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra tacize uğrayan öğrencilerin korku, utanma, geleceğe yönelik belirsizlik duyguları geliştirdiklerini gözlemlemişlerdir.

Okul müdürü Görkem, cinsel tacize uğrayan bireylerin psikolojik sağlıklarının bozulduğunu ve hatta intihar girişiminde dahi bulunabildiklerini gözlemlemiştir:

“Öyle konularla ilgilenmiyoruz. Sonuçta cezasını bu genç bireyler çekiyor. Sonradan da bu kişiler topluma küsüyor, etkilerini üzerinden atamıyor. İntihar teşebbüsleri oluyor.”

Rehber öğretmen Ahmet cinsel tacize uğrayan bir öğrencinin hissettiklerini şu kelimelerle ifade etmiştir:

“Görüşme sırasında çocuğun gözleri yaşarıyordu, olayı anlatmak istemiyordu, ani kendini ifade ederken zorlanıyordu. Çocuk üzgündü ve korkuyordu. Çünkü ne olacağını bilmiyordu.”

Rehber öğretmen Filiz, tacize uğrayan öğrencinin ailesinin tepkisinden korktuğunu söylemiştir: “Küçük çocukla da baya ilgilenmek zorunda kaldık. Çünkü böyle bir şey yaşadığı için ailesine karşı korku hissetmeye başladı.”

Rehber öğretmen Selim, abisi tarafından tacize uğrayan bir öğrencinin intihar girişiminde bulunduğu bir anısını anlattı:

“Mesela geçen sene buradaki diğer bir okulda bir olay oldu. Ben o okulda görevlendirme olarak çalışıyordum. Kız öğrenci okulun içinde intihar etmeye kalkıştı. Çocuğun durumu ilk zamanlarda iyi değildi. Yaklaşık bir yıl boyunca çocukla görüşmeler yaptılar. Velisiyle de görüşmeler yaptı. Bu durumun onun hatası olmadığı anlatılmaya çalışıldı. Ama hep bir korkusu vardı abim eve döner mi diye.”

4.14. Tacize uğrayan birey taciz davranışı ile ilgili bilgi sahibi değil.

Okullarda öğrencilere cinsel taciz eğitimi verilmelidir. Öğrenciler taciz davranışının ne olduğunu, kimden nasıl yardım isteyebileceğini bilmelidir. Öğrenciler cinsel taciz konusunda gerekli eğitimi almadıysa, cinsel tacize uğradığının farkında olmayabilirler. Nitekim bazı katılımcılar öğrencilerin cinsel taciz davranışı ile ilgili bilgi sahibi olmadığını düşünmektedir.

Rehber öğretmen Ahmet, öğrencilerin cinsel tacizin ne olduğunu bilmediklerini düşünmektedir:

“Çocuklar cinsel tacizin ne olduğunu bilmediği için, cinselliği de tam anlamıyla bilmedikleri için bu davranışları cinsel taciz olarak nitelendirip şikayette bulunmuyorlar. Sadece yaşadığı olayı anlatıyor. Ya da çocuğun davranışlarında değişiklik oluyor, akademik başarısında düşüş oluyor.”

İlkokul rehber öğretmeni Selim, Öğrencilerin cinsel taciz konusunda bilgi eksikliği olduğunu belirtmiştir: “Daha gelişmiş bir yerde olsa, mesela burada liseye gelmiş çocuk bile cinsel istismarın ne olduğunu bilmiyor.”

Rehber öğretmen Yılmaz çocukların cinsel tacize uğradığının farkında olmadığını iddia etti:

“Şöyle bunun çocuk farkında olmayabilir. Ama çocuğun hem ruhsal, psikolojik sağlığını hem fizyolojik sağlığını tehdit eden her türlü yaklaşma taciz suçu olarak değerlendirilir.”

4.15. Taciz olaylarına yönelik uygulamalar.

Katılımcı okul idarecisi ve rehber öğretmenler, taciz davranışı gösteren öğrenciler ile görüşme yaptıklarını, sınıflarının değiştirildiğini ya da başka bir okula nakil gönderildiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar taciz konusuna ailelerin ilgisiz kaldığını, bu konuyla ilgili okulda düzenlenen aile eğitim çalışmalarına katılmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar ailelerin aşırı alıngan davranacaklarını düşündükleri için, ailelere yönelik çalışmalar yapmadıklarını belirtmişlerdir.

4.15.1. Öğrencilere yönelik politikalar

Çalışmaya katılan okul müdürleri ile rehber öğretmenlerin cinsel tacizlere yönelik uygulamaları arasında farklılık görülmektedir. Birçok okul müdürü cinsel tacizler konusundaki çalışmaların rehber öğretmenin gerçekleştirdiğini ifade ederken, bazı okul müdürleri ise konuyla ilgili bilgi sahibi olmadığı için okulda herhangi bir çalışma yapılmadığını belirtmiştir.

Okul müdürü Görkem, cinsel taciz konusunda rehber öğretmenin görüşmeler yaptığını belirtmiştir:

“Rehber öğretmenimiz yapıyor. Bire bir öğrencilerle görüşmeler yapıyor. Sorunlu öğrenciler varsa, bu sorunun altında cinsel istismar var mı yok mu bunu araştırıyor.”

Okul müdürü Hakan ise cinsel taciz konusunda öğrencileri bilgilendirmek amacıyla okula uzman davet ettiklerini belirtmiştir:

“Okulumuzda rehber öğretmenin ve CİM’ den [Cinsel İstismar Merkezi] gelen psikologlar, sosyologlar aracılığıyla seminer verdik öğrencilerimize. Vücutlarını tanıma konusunda. Biz davet ettik. Okulumuzda çocukların bu mahallede, bu çevrede, biliyorsunuz mahallemiz Roman bölgesi. Her şubeye bir seans olmak üzere 40 dakikalık eğitim verdiler. İyi dokunma, kötü dokunma şeklinde. Slaytlarla kızlara ayrı, erkeklere ayrı.”

Okul müdürü Hasan, cinsel taciz davranışları önlemeye yönelik rehber öğretmenin yaptığı çalışmalardan bahsetmiştir:

“Öğrencinin bilgilendirilmesi ile başlar. Bizim elimizdeki malzeme öğrenci. Rehberlik servisi ile çok iyi bir çalışma, disiplinli ve düzenli bir çalışma ile öğrencilerimizi bilgilendirebiliriz. Bu konuda rehber öğretmenimizin bir çalışması var. Değişik zaman aralıklarında, değişik sınıf gruplarında öğrencileri alıyor. İşte iyi dokunma, kötü dokunmanın ayırt edilebilmesi için onları bilgilendiriyor. Bir de hani çok fazla öğrencileri kendileri ile yakınlığı olmayan kişilerle konuşmaması gerektiğini belirtiyor. Tabi bunun ikinci ayağı olarak da veliler ile bir çalışma düşünüyoruz. Onları da yine bilgilendirsek, evde izledikleri programlardan çocuk ister istemez etkileniyor.”

Okul müdürü Kazım, taciz konusunda rehber öğretmenin gerekli çalışmaları yürüttüğünü söylemiştir:

“Bu konuyla ilgili [personelimiz] var. Bire bir gizli, kapalı toplantılar, grup rehberliği yapılıyor. Yapmalarını ben söyledim. Çocuklarla bu konularla ilgili, zararlı alışkanlıklar, taciz olayı ile ilgili rehber öğretmenlerimiz bilgi verecek. Öğretmenlere de siz bu şekilde risk altında düşündüğünüz öğrencilerle ilgili gerekirse bizle temas kurun. Alanın içinde öğretmen var. Öğrencileri onlar daha iyi tanıyor. Dünden bugüne ne değişti onlar biliyor”.

Okul müdürü Yaşar, taciz konusunda rehber öğretmenin yaptığı çalışmalardan bahsetmiştir:

“Rehber öğretmenler öğrencilerimize bununla ilgili eğitim veriyor. Mesela mahrem alanım neresi vb gibi. Erkek ve kız öğrencilere ayrı ayrı bunun eğitimi verilmesi gerekiyor. Ben bazen çocukları gözlemliyorum. Mesela kız öğrenci saçını okşadığında, bunun eğitimini almışsa, neresi mahrem alanı, neresi dokunulması gereken yerler diye eğitimini almışsa çocuk başını bile okşarken okşattırıyor.”

Okul müdürü Burak, cinsel taciz ile ilgili okulda bir çalışma yapmadıklarını belirtmiştir:

“Okulda öyle bir sorun olmadığı için herhangi bir eğitim vermedik. Zaman zaman şöyle veriliyor. Rehber öğretmenlerimiz öğrencilerin durumlarıyla ilgili görüşmeler yapıyorlar. Toplu görüşmelerde yapabiliyorlar.”

Okul müdürü Yunus, taciz eden bireyleri rehberlik servisine yönlendirdiklerini ve rehber öğretmenin bilgilendirici çalışmalar yaptığını belirtmiştir:

“Rehberlik hizmetleri yürütme kurulunun maddesi bu. Bu şiddete karşı eylem, bu taciz, istismar, ergenlik, bunlar bizim rehberlik hizmetleri çerçevemizin içinde ve öğrencimize bizzat uyguladığımız konular. Rehber öğretmenimiz bu konuda bilgilendirme çalışmaları yapıyor. İstismar nedir, ergenlik dönemi özellikleri, istismar durumunda kimden nasıl yardım isteriz gibi. Sınıf bazlı bir kereye mahsus yapılıyor. Okulda bu tarz olaylara sık sık rastlıyoruz. Öğrencimizi rehberlik servisimize yönlendiriyoruz. Bu huylarından vazgeçmesini sağlıyoruz.”

Okul müdürü Yusuf, arkadaşlarını taciz eden bireylerle ilgili görüşme yöntemini kullandığını belirtmiştir:

“Bizim uyguladığımız prosedür öncelikli olarak öğrenciyle bire bir konuşma. Erkek öğrencilerden zaten şiddet veya rahatsız edici davranış gözlemliyorduk. Bu öğrenciler belli oluyordu zaten. Her şubede bir öğrenci bu tarz davranışlar gösteriyordu. Bu öğrencileri göz altında bulunduruyorduk ve bire bir görüşme, uyarı.”

Okul müdürü Rıfat, çalıştığı kurumda böyle bir olayla karşılaşmadığını, cinsel taciz olayı ile karşılaşırca ne yapacağı hakkında öngörüsü olmadığını belirtmiştir:

“Ben 16 yıldır idareciyim. Önceki yıllarda öğretmenlik yaptım. Değişik kurumlarda görev yaptım. Önceki çalıştığım kurumlarda ve bu kurumda böyle bir olayda karşılaşmadım. Duyduk ama başka okullardan veya basından duyuyoruz. Karşılaşırsam da nasıl bir tavır takınacağımla ilgili de bir öngörüm yok yani. Ne yapabileceğimle ilgili öncelikle bu işin resmi boyutu var, bunun vicdani boyutu var. Benden mi kaynaklanıyor, nereden kaynaklanıyor. Bu işin sorumlularının hesap vermesi gerekiyor. Elimden ne geliyorsa yapmaya çalışırım. Mağdur olan kişinin zarar görmemesi için, duyurmamak lazım, duyurmamaktan ziyade şu, sorumlular cezasını çeksın ama mağduru gizlemek lazım. Profesyonel destek alarak, psikologlardan, psikiyatristlerden destek alarak mağduru daha az zarar görmesi sağlanmalıdır.”

Okul müdürü Hüseyin, kız arkadaşlarını taciz eden öğrencilere okul değiştirme cezası verdiklerini söylemiştir:

“Okul değiştirme cezasını biz verdik. İlçe onaylıyor. İlçe onayladıktan sonra yürürlüğe giriyor. Disiplin davranış değerlendirme kurulu ve rehberlik servisi topladık. Öğrencilerin ifadelerini aldık. Bu kurulları çalıştırarak onların cezasını belirledik. İlçeye bildirdik. İlçede disiplin kurulu var. Üst disiplin kurulu bizim evraklarımızla ilçe milli eğitim şube müdürü, okul müdürü, müdür baş yardımcısı bizim buradan gönderdiğimiz evrakları incelediler. Evet, doğru deyip gönderdiler. Öğrencileri başka okulla gönderdik bu karar sonucunda.”

Okullarda gerçekleşen cinsel tacizlere yönelik rehber öğretmenlerin okul müdürlerine göre daha donanımlı oldukları görülürken, rehber öğretmenler öğrencilere hangi davranışların cinsel taciz kapsamına girdiği ile ilgili eğitim verdiklerini ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmen Ahmet, taciz konusunda öğrencileri bilgilendirmek için senede bir kez sınıf bazlı çalışma yaptıklarını söylemiştir:

“Tabii biz elimizden geldiğince ilkokuldaki öğrencileri bilgilendirmeye çalışıyoruz. Örneğin vücudumuzu tanıyalım şeklinde. Hangi davranışların cinsel taciz anlamına geldiğini, bize zarar verdiği konusunda çocukları

bilgilendiriyoruz. Sürekliliği olan bir çalışma değildi. Daha çok yeni gelen öğrencilere uyguluyoruz. Genelde senede bir kez yapıyoruz. “

İlkokulda görev yapan Fatma, geçen yıl öğrencilere yönelik cinsel istismar semineri verdiğini belirtmiştir:

“Geçen sene yanlış hatırlamıyorsam 3. ve 4. sınıflara girmiştım. Cinsel istismarla ilgili bilgilendirmiştım çocukları. Kendimizi nasıl korumalıyız? Özel bölgelerimiz nereler? İyi dokunma, kötü dokunma şeklinde.”

İlkokul rehber öğretmeni Ayşe, tacize uğramış öğrencilerle daha farklı terapi teknikleri kullanarak onların travmayı atlatalmalarına yardımcı olmaya çalıştığını söylemiştir:

“Bireysel danışma yaptık. Her gün öğrencileri yanıma aldım. Sorumluluk verdim. Çeşitli ödevler verdim bana kontrole gelmesi için. Ben çocuklara genellikle videolar ile gösteriyordum. Bu çocuklar anlatım yöntemini sevmiyordu. Çocuğa sağ kolummuş gibi davranıyordum. Ben bir ortam yaratıyordum. Arkadaşıyla muhabbet eder gibi görsün de yakalasin gibi. Benim yaptığı mı örnek alsın gibi oluyor.”

Rehber öğretmen Filiz, tacize uğrayan öğrencisiyle görüşmeler yaparak sorunu çözmeye çalışmıştır:

“Çok zorlandım onu konuşturmak için. Çünkü ilkokul öğrencisi kendisini zaten doğru düzgün ifade edemiyordu. Öğrenciyi açmak için bayağı şeyler yaptık. İlk başlarda çok çekinikti, anlatamayacak durumdaydı. Ama ben bu durumun onun suçu olmadığını, karşı tarafın suçlu olduğunu ve bu sefer anlatmasa başına başka olaylarında gelebileceğini bahsettiğimde birazcık anlatmaya meyilli olmaya başladı. Sonrasında anlattı zaten neler yaşadığını, neler hissettiğini.”

Rehber öğretmen Selim taciz uğrayan öğrenciyle ilgili yaptığı çalışmayı şu cümlelerle anlatmıştır:

“Sonra çocuğu Çocuk Esirgeme Kurumuna yönlendirdik. Çocuk bir sene Çocuk Esirgeme Kurumu’nda kaldı. Bir yıl sonra köyüne geri döndü. Şuan eğitimine devam ediyor.”

Rehber öğretmen Yılmaz, tacize uğrayan öğrencilerle grup görüşmesi yaptığını söylemiştir:

“Arkasından bununla ilgili eğer birden fazla istismara, ihmale uğrayan çocuğum varsa grup görüşmeleri, eğer bireyselse bire bir görüşmeler, aileyle görüşmeler ve takip izleme. Mutlaka izleme yapıyorum. Bu tür bilgilendirmeleri ayrı gruplar halinde, bazen de birlikte çocuklara yapıyoruz. Sonra işte değerler eğitimiyle ilgili, çocukların toplumsal değerleri benimsemeleri, ahlaki kurallarla birlikte yaşamaları ve bunun bir parçası haline gelmeleri için çocuklarla konuşuyoruz. Bunu diğer öğretmenler vasıtasıyla kendim bire bir, fırsat buldukça çocuklarla konuşuyorum. Bu biraz doğaçlama, yani rutin bir program dahilinde gitmiyor. Sonuçta hedef kitemiz 500 öğrenci ve çeşitlendirdiğiniz zaman mesleki çabalardan eğitsel çabalardan arta kalan vakitlerimizde böyle küçük küçük rötuşler yapmaya çalışıyoruz.”

Rehber öğretmen Yılmaz, babası tarafından tacize uğrayan öğrenciyi annesiyle konuşarak korumaya çalıştıklarını belirtmiştir:

“Engel koyduk. Anneyi araya koyduk. Dokunmasına müsaade etmemesini gerektiğini, kızının artık ergen bir yetişkin kız olduğunu. Bunun sadece şey değil, hoş olmayan bir davranış olmadığını, aynı zamanda bir suç olduğunu, eğer bir daha böyle bir şey yaparsa, şikayetçi olacağımızı ciddi ciddi anlattık. Annede sağ olsun duyarlı davrandı. Tekrar böyle bir olay olmadı. Baba birkaç adım geri çekildi.”

Rehber öğretmen Ahmet, taciz eden birey ile görüşme yaptıklarını ve taciz davranışını tekrar yapma olasılığına karşı gözlem altında bulundurduklarını söylemiştir:

“Cinsel tacizi yapan kişiyle ilgili okula devam ediyorsa, çocuğun takibini yapıyoruz, sınıf öğretmenleriyle görüş alışverişinde bulunuyoruz. Aynı zamanda çocukla görüşmeler yapıyoruz. İşte önce yapmış olduğu yanlış davranışla ilgili herhangi bir belirti var mı, tekrardan yapabilir mi, okula uyumu, çevreye uyumu, akademik başarı nasıl vb. gibi durumları gözlemlemeye çalışıyoruz. Çocuğu okula adapte etmeye çalışıyoruz.”

Rehber öğretmen Ayşe, okul yönetiminin taciz eden bireylere karşı sınıf değiştirme yaptırımını uyguladığını belirtmiştir:

“Şiddet asla yok. Sinirlenir de erkeğe bir tane yapıştırır derler ya. Maksimum sınıfı değiştiriliyordu. Sonuçta hiçbir şey değişmiyordu.”

Rehber öğretmen Mustafa, taciz davranışının yanlış olduğunu anlamaları için öğrencilerle empati çalışmaları yaptığını söylemiştir:

“Şimdi daha çok pratik bir yöntemim var. Empati yöntemini kullanıyorum. Aynı durumda ben olsam bana ne dersin. Bu iyi bir şey değil, değil mi? Evet bununla ilgili ben yapsam ben senin öğrencim olsan ne dersin bana? Orada şey yani, var olan olaya yönelik tutumlarını değiştirmeye yönelik bir şey var orada. Yani süreçle ilgili, neyin ne olduğu, insanın gelişim süreciyle ilgili bilgi verme noktası var. Bir noktada kişisel sınırların ihlal edilmemesi var. Her kişi özeldir. Bu olayı yaşadığım kişi de özel. Ama bunu yaparsan o kişiselliği rahatsız edersin. Bu hoş olmaz. O tarz şeylerdi.”

Rehber öğretmen Ferhat, cinsel tacizlere yönelik öğrencileri bilinçlendirme çalışmaları yaptığını ifade etmiştir:

“İyi dokunma, kötü dokunmayı öğrettik. Çocuğun erojen bölgelerini, çocuğun dokunulmaması gereken bölgelerini tahtaya çizdiğimiz şekillerle gösterdik. Dedik ki bu bölgelerinize dokunulmasına izin vermeyin. Ne yapılması gerektiği, hangi dokunmanın nereden sonra, hangi sözün, hangi bakışın nereden sonra tehlike arz ettiğini, onların anlayabileceği şekillerde anlattım. Bir çocuğu çıkartarak dedim ki ”Ben bir yabancıyım. Seni kandırmaya çalışacağım. Kanmayacaksın. Oyunumuz bu. Ben senin babanı tanıyorum, ben senin anneni tanıyorum, gel arabamla seni götürüyüm” gibi değişik bahaneleri çocuklara duyurdum. Ondan sonra çocuk akıllı olduğu için, mizansenin bildiği için kanmadı. En sonunda çocuğun kolundan tutup, sırtıma atıp zorla götürdüm. Dedim ki:” Sen tüm bahaneleri bilmene rağmen ben seni kaçırdım. Engel olamadın. Demek ki yapabileceğin şeyler sınırlı. Buradan sonra ne yapacaksın? Buradan sonra bağıracaksın. Polis başta olmak üzere insanlara sesini duyuracaksın.“

4.15.2. Ailelere yönelik politikalar.

Ailenin eğitim - öğretim faaliyetlerindeki önemi yadsınmaz. Ailenin, okul, öğretmen ve öğrenci ile olan sağlıklı iletişimi başarı için ön şarttır. Cinsel taciz olaylarında öğrenciler kadar, ailelerinde donanımlı olması gerekir. Katılımcılar ailelerin eğitim ve toplantılara katılımının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların birçoğu ailelere ulaşamamaktan şikayet etmektedir.

Rehber öğretmen Melek, her sene ailelere cinsel taciz eğitimi verdiklerini belirtmiştir:

“Her sene mutlaka açık oturum veli toplantısı yapıyoruz ve cinsel istismar, cinsel taciz bizim ana başlıklarımızdan biri. Bütün 1’den 4’e kadar 970 küsur velimizin hepsine davetiye gönderiyoruz. Ve konu başlıklarını da yazıyoruz cinsel taciz deyince televizyon bağımlılığı, internet bağımlılığı falan gibi. İnsanlar tek bir başlıkta böyle bir şey geldiklerinde etiketlenmesinler diye. Hem nasıl tespit edilir, nasıl hissedilir, nerelerden yardım alınır, işte okul bu süreçte nasıl destek olabilir, okul tespit ettiğinde nasıl bir süreç işletiliyor. Bu anlamada bayağı detaylı bilgi veriyoruz.”

Rehber öğretmen Melek iki sene önce kendi inisiyatifiyle ailelere cinsel taciz eğitimi verdiğini belirtmiştir:

“İki sene öncede 6 oturumluk kapalı grup çalışması yaptık. Her hafta bir gün ve 2 saat olarak planladık. Tamamen konumuz cinsel ihmal ve istismardı. 12 veli katıldı. Bu konuyla ilgili özel derdi olan, farkındalık yaşamak isteyen annelerimiz katıldı.”

Rehber öğretmen Ahmet, 14 aileye eğitim verdiğini söylemiştir:

“Biz Milli Eğitim Bakanlığının bünyesinde bulunan Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından aile eğitimine alındık. Aile eğitimi alan rehber öğretmenlere de devlet bu kursu zorunlu olarak her sene açtırıyor. 14 aileye bu eğitimi verdik. Eğitimin içinde modülleri var. İletişim, bedensel gelişim, duygusal gelişim, fiziksel gelişim, anne-baba tutumları gibi modülleri var. Bunun içinde bedensel gelişimi anlatırken aynı zamanda cinsel tacize de değiniyoruz.”

Rehber öğretmen Ayşe, cinsel taciz konusunda aileler ile ilgili ciddi bir çalışma olmadığını söylemiştir: “Ailelere veli toplantılarında konu çitlatılıyordu. Veli toplantısına gelen veli sayısı yok denecek kadar azdı.”

İlkokulda görev yapan rehber öğretmen Fatma, ailelere yönelik çalışmalarının olduğunu belirtmiştir:

“Biz sunum yaptık velilere bilinçlendirme amaçlı. Böyle bir şey gerçekleşirse ne yapmaları gerektiği üzerine. Daha çok önlem amaçlı yaptık seminerleri.”

Rehber öğretmen Filiz, taciz konusunda yaptığı çalışmaları şu cümleler ile özetlemiştir:

“Aileler bu konuda hiç bilinçli değiller. Öncelikle bu konu ile ilgili bilgi veriyorum. Hangi davranışların cinsel istismar olduğunu söylüyorum. Çocuğunuzun cinsel istismara uğradığını nasıl anlarsınız. Çocuklarla iletişim kurmak hakkında bilgi veriyorum.”

Rehber öğretmen Mustafa, ailelerin ilgisizliği ve bir sorun oluşmadıkça okula gelmemelerinden şikayet etmiştir:

“Ebeveyn eğitimi yapıyorum 300 tane veli olsun. 20 tane veli geliyor. O zamanda sizin dediğiniz bu süreçle ilgili, dedim ya okul, aile, öğrenci, veli. Tamamına ulaştık öğrencilerin diyelim, veli gelmiyor. Kendilerine göre evet, yaşamla ilgili kaygıları var onları anlıyorum. Bir oturumun 3/2 si. Kadına yönelik şiddet, istismar ve aile içindeki disiplin yönetimleri. Eğitimin temellerinden biri zaten. Şu oluyor. Oku oku oku, altyapısı olmayınca, geri dönüt olmayınca boşa okuyorsunuz gibi bir şey oluyor. Bahsettiğiniz süreçle ilgili ne yapabiliriz? Bizim ülkemizdeki insanların şöyle bir sıkıntısı var. Problem ortaya çıkana kadar bir şey olmuyor. Problem ortaya çıktıktan sonra aaaa öyle bir şey varmış yapıyoruz.”

Okul müdürü Görkem, taciz ile ilgili toplantıya ailelerin katılmadığını belirtmiştir:

“Ekim ayında bir toplantı yaptık. İki hafta sonra cinsel istismarla ilgili toplantı yapacağız dedik rehber öğretmenimizle. Bir tane veli gelmedi. Velilerimiz çiftçi olduğu için gelmiyorlar. Bu ancak velinin ayağına gidilerek

halledilebilir. İşte diyorum ya bir gün şu köyde şu mahallede, x köyünde y mahallesinde gibi olmalı eğitimler.”

Okul müdürü Hakan, çalıştığı bölgede ebeveynlerin ayrılma ve boşanmaların yaygın olduğunu belirtmiştir:

“Burada aile yapıları bozuk zaten. Öğrencinin zaman zaman annesini babasını bulmakta zorluk çekiyoruz. Aileyi okula toplayamıyoruz. Getiremiyoruz. Bundan zorluk çekiyoruz. Ailenin ilgili sıfır biz de. Aile duyarlı değil bu konuda.”

Okul müdürü Burak ise genel bir tabir ile rehber öğretmenlerin aileler ile görüşmeler yaptığını söylemiştir: “Tabii zaman zaman toplantılarımızda rehber öğretmenlerimiz velilerle görüşüyorlar. “

Okul müdürü Yunus, taciz konusunda rehber öğretmenin çalışmalar yaptığını söylemiştir:

“Bütün velilere yönelik rehber öğretmenimiz eğitim veriyor bu konuda. Okula çağırıp zaman zaman bu konuyla ilgili seminerler yapılıyor.”

Rehber öğretmenlerle birlikte cinsel tacize karşı çalışmalar yapan müdürlerin yanında mahalle baskısı kaygısıyla bu konuda çalışma yapmaktan kaçınan idareci pozisyonunda katılımcılarımız olduğu da tespit edilmiştir.

Okul müdürü Hüseyin, taciz konusunda ailelerle bir çalışma yapmadığını söylemiştir:

“Yapmadım. Yaptım dersem yalan olur. Niye diye sorarsan bu konuda çalışma yaptığın zaman, olmayan bir şeyi de oldu diye dedikodusunu çıkarıyorlar. Mahalle baskısı, toplum baskısı denen olay bu.”

Benzer kaygıları taşıyan okul müdürü Kazım da, cinsel taciz konusunda eğitimin okul tarafından değil, uzmanlar tarafından verilmesi gerektiğini savunmaktadır:

“Hayır ailelere bu konuda kendi başımıza eğitim vermemiz başımızı çok büyük sıkıntıya sokar. Bu konuda eğitim verecek kişi bu konuda yeterli, uzman, hem adli hem sağlık yönünden uzman kişi olması lazım. Efendim işte gelişigüzel çocuğunuza böyle yaparsa birisi gibi cümleler çok yanlış boyuta

çekilebilir. Aileler fazla alıngan davranabilirler, fazla şüpheli davranabilirler. Bu sorumluluk çok sıkıntılıdır.”

4.16. Öğretmenler bu konuda bilinçli değildir.

Öğretmenler eğitim faaliyetlerinin en önemli öğelerinden biridir. Bu nedenle cinsel taciz olaylarına yönelik, öğretmenlerin tutum, farkındalık ve uygulamaları önemlidir. Katılımcılar öğretmenlerin taciz konusunda bilgi eksikliği bulunduğunu, öğretmenlerin bu konuyu ciddiye almadıklarını, öğretmenlerin okullarda daha çok işin öğretim boyutuyla ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Okul müdürü Hakan, öğrencisini taciz eden öğretmenin görevine devam etmesini doğal karşılamıştır: “Öğretmenliğe devam etti. İdareciliği alındı. Çünkü olay şey bir olay, dokunmayla alakalı.”

Okul müdürü Yunus, okulunda görev yapan öğretmenlerin cinsel tacize ilişkin yeterince bilinçli olmamaları nedeniyle taciz vakalarını geçiştirdiklerini düşünmektedir:

“Öğretmenlerin bu konuda bilinçli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü çoğunun başına gelmemiştir. Başına da gelmeyince bunu bilemiyorlar. Bu geçici bu çocuksu bir şey falan, geçer diyorlar ama geçmiyor.”

Rehber öğretmen Ahmet, öğretmenlerin ve idarecilerin bilinçli olmadığını düşünmektedir:

“Bu konuyla ilgili herkesin bilgi eksikliği var. Şahsen kendimin de bilgi eksikliğim olduğunu düşünüyorum. Ama özellikle öğretmenlerin bilgi eksikliği var. İdarecilerin de bu konuda tutumlarının değişmesi gerekiyor. Gerek öğretmen gerekse idareci cinsel tacize rastladığında gerekli hamleleri yapmıyor.”

Rehber öğretmen Ayşe, çalıştığı kurumdaki öğretmenlerin taciz konusunu ciddiye almadıklarını ve bu konuda öğretmenlerin donanıma sahip olmadıklarını düşünmektedir:

“Öğretmenler bilinçli değiller. Bilinçli gelmişler bile burası küçük bir yer olduğu için herkesleştireyorlardı [asimile oluyorlar]. Yani çok geniş düşünmeleri gereken noktalarda çok katı düşünürler. Öğrencinin hayatını bir

cümle ile karartabilirler. Cinsel taciz eğitimi verdim. Gülerek izlediler. Biz zaten bunları biliyoruz da niye anlatıyorsun falan da filan da...”

Rehber öğretmen Filiz, öğretmenlerin bilgi eksikliği olduğunu söylemiştir: “Öğretmenler ailelere göre daha bilinçliler ama bu konuda bilgi eksiklikleri olduğunu düşünüyorum.”

Rehber öğretmen Melek, cinsel taciz konusunun öğretmenin ilgi alanına giriyorsa, bu konularda bilgili olduğunu savunmaktadır:

“Burada hep şeyler devreye giriyor. Benim eksiklik olarak tarif ettiğim durumdan bahsedeyim. Belki de tüm kurumlar için geçerli milli eğitim için değil, biraz kişisel duyarlılığımızın açık olmasına bırakılmış bir durum gibi hissediyorum. Yani öğretmenin algısı daha açıksa, kişisel anlamda bununla ilgili hassasiyeti varsa daha kolay işliyor süreç. Ama bazen öğretmen bunu görmüyor olabilir.”

Rehber öğretmen Yılmaz, okulda öğretmenlerin, daha çok işlerin öğretim boyutuna önem verdiklerini, eğitim boyutunu ise ihmal ettiklerini ve buna bağlı olarak da cinsel taciz olaylarını göz ardı ettiklerini düşünmektedir:

“Öğretmenler genelde işin öğretim sürecine daha fazla odaklanıyorlar. Yani birbirleriyle de bu konuda yarışıyorlar. Davranışları düzgün, ahlaklı, kendi sınırlarını bilen, taciz, tecavüz ve istismara karşı kendini koruyabilen, hayır diyebilen, gerektiğinde her ortamda kendini taciz eden insana karşı koyabilen ve güçlü hisseden kendini bireyler yetiştirmenin daha mantıklı olduğunu, daha iyi bir eğitim olduğunun farkında değil öğretmen arkadaşlar. Durum bu olunca da haliyle akademik başarıya odaklanınca, camianın bu tür ahlaki, sosyal, kişilik gelişimine öncelmesi biraz zor.”

4.16.1. Aile kurmak taciz davranışını engeller.

Baskın cinsiyet rejimi kapsamında norm olarak dayatılan heteronormativite toplumsal düzen ve huzurun sağlanmasının ancak heteroseksüel çekirdek aile yapısının sürdürülmesi ile mümkün olabileceği iddiasını taşır. Toplumdaki her türlü sorunun altyapısında çekirdek aile formunun bozulmasının yer aldığı iddiası sık sık vurgulanır. Bu baskın söylemin bazı katılımcılar arasında da kabul gördüğü dikkati çekmiştir. Katılımcılardan bazıları aile kurmanın taciz olaylarının oluşmasını engelleyeceğini düşünmektedir.

Okul müdürü Kazım, görev yaptığı kurumda öğretmenlerin taciz davranışı göstermeyeceğini belirtmiştir:

“Şimdi benim buradaki öğretmenlerim, bekar olan yok. Hepsinin çocuk var. Dolayısıyla onlardan böyle bir şey beklemediğim gibi bu konuya da hassas olduklarını biliyorum. Bu konuda öğretmenlerime güveniyorum.”

Okul müdürü Yaşar, taciz konusunda çocuklarına, terbiyeli olmaları gerektiği telkininde bulunarak eğitim verdiğini belirtmiştir:

“Çocuklarıma diyorum ki siz nasıl benim çocuklarımsanız, başka çocuklarında anne babaları var. Kız çocuğu kadar erkek çocuğunun da terbiyeli, ahlaklı, namusuna düşkün olması gerektiğini düşünüyorum. Çocuklarıma da o şekilde terbiye veriyorum. Erkeklerin her şeyi yapma özgürlüğü yoktur. Ailede çocuklara bu eğitim verilmesi gerekiyor.”

Rehber öğretmen Yılmaz, cinsel isteklerin karşılanmasının legal yolunun aile olduğunu belirtmiştir: “Cinsel açıdan meşru yollar vardır. Aile vardır. Aile hayatı vardır.”

4.16.2. Kadın olmak tacize uğramaya neden olabilir.

Ataerkil toplum yapısı erkek egemenliğine dayanır. Ataerkil toplum yapısı, erkek bireylerin, kadınlar üzerinde otorite, güç ve karar mekanizması kurmasına olanak sağlar. Kadının bedeni, eğitim hakkı, sosyal hayatı, kariyer planlanması gibi konular erkeğin kararlarına göre şekillenir. Ataerkil toplum yapısı bu otoriteyi, Connell’ın bahsettiği erkeklik kavramı ile sağlar. Ataerkil yapı tarafından oluşturulmuş bu kurallara uymayan kadınların şiddete maruz kalması, tacize uğraması normaldir. Bu bağlamda bazı katılımcılar kadınların tacize uğrama riskinin daha fazla olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle kadınların giydikleri kıyafetlere dikkat etmeleri gerektiğini iddia etmektedirler.

Okul müdürü Hakan, ailelerin kız çocuklarına yönelik kontrol mekanizması oluşturmadıklarını düşünmektedir:

“Gayet rahatlar. Gece 12’ye kadar kız çocukları sokakta başıboş geziyor. Yol boylarında ırmak boylarında geziyorlar. Bu böyle olunca bunlar beraberinde geliyor zaten.”

Okul müdürü Yaşar, kadın olmanın güçsüzlük olduğunu düşünmektedir:

“Güçsüzün bu durumundan yararlanarak ondan yararlanmaktır. Çünkü güçlü bir insana taciz yapamazsınız. Zayıf insana ancak yapabilirsiniz. Yani bayan olması mesela bir güçsüzlük örneğidir. Bu açıdan baktığında bunlar bu şeye daha açık diye düşünüyorum.”

Okul müdürü Yaşar, kız öğrencilerin kıyafetlerine dikkat etmeleri gerektiğini, kız öğrencilerin giydiği kıyafetler yüzünden erkeklerin tacize uğradığını iddia etmiştir:

“Bakıyorsun 12-13 yaşında evlilikler başlıyor. Zaten bekaret olayı kalmamış. Normalleşmiş. Güzel giyin edepli giyin dediğimizde çocuk orasını burasını açarak ne varmış giyinmemde deyip biz tacize uğradık. Yani okullarda da bu tür kıyafet uygulamalarına sınır getirilirse, kaldı ki taciz denildiği zaman hep bayanlar hep kızlar, kız çocukları tacize uğruyor anlaşılıyor çoğu zaman. Ama bakıyorum kız çocuklarımız öyle giyiniyor ki erkek çocuk kendini taciz edilmiş zannediyor bazen. Tahrik etme o anlamda yani. Çok kötü giyiniyor çocuklar. Tamam özgürlük özgürlükte beni taciz edecek kadar açık giyinmesini ben özgürlük olarak algılamıyorum.”

4.17.Milli Eğitim Bakanlığı'nın okullara yeterli derecede rehber ve yönlendirici değildir.

Katılımcılar MEB tarafından yeterli desteği göremediklerini, MEB tarafından yapılan uygulamaların kağıt üstünde kalan, sorunu çözmekten uzak uygulamalar olduğunu belirtmişlerdir. Bazı rehber öğretmenler kendi araştırmaları sonucunda, cinsel tacizler konusunda eğitim alırken, birçok okul müdürü cinsel tacizler konusunda herhangi bir eğitim almamıştır.

Okul müdürü Görkem, MEB'in çalışmalarını yetersiz olarak değerlendirmiştir:

“Milli eğitim müfredatının yeterli olmadığına inanıyorum. Aslında ilçe milli eğitimler kaymakamlıklardan destek alarak bir sağlıkçı, bayan rehber öğretmenlerle seminerler verilse çok şeyin değişeceğine inanıyorum ben. Sadece resmi kağıt üzerinde olan şeyleri yapıyoruz.”

Okul müdürü Hakan, MEB'in yaptığı çalışmalarını şu şekilde değerlendirmiştir:

“Bir ara ergenlikle ilgili kitapçık gelmişti. Bir ara cinsellikle ilgili konular verilecek denmişti. Herhalde geri çekildi. Bir şeyler duyulmuştu.”

Okul müdürü Hasan, MEB’in yaptığı çalışmaları yetersiz bulmaktadır:

“Olayları kendi içimizde çözüyoruz. Velilerimizle, öğretmenlerimizle çözüyoruz. Milli Eğitim yazışma boyutundan öteye destek vermiyor. Uygulamada herhangi bir şey yok. Resmi yazılarla işte ilgilenilsin, böyle bir durum varsa bildirilsin gibi.”

Okul müdürü Hüseyin, taciz konusunda MEB’i yetersiz olarak değerlendirmiştir:

“Milli Eğitim’in bize gönderdiği bir şey yok. Toplantılarda sözel olarak taciz konularına göz yummayın, saklamayın diyorlar. Onlara güvenerek bizde cezai işlem yapıyoruz.”

Okul müdürü Kazım da diğer katılımcılar gibi MEB’in taciz konusunda yaptığı bir çalışma olmadığını belirtmiştir:

“Milli eğitimin bu konuyla herhangi bir projesi herhangi bir çalışması olmadığını ben biliyorum. Varsa ağızda var. Fiiliyatta böyle bir şey yok. Cinsel istismarla ilgili bir yazı gelmedi. Milli eğitim’den beden eğitimi odalarının kapıları şeffaf olsun gibi bir iki sene önce yazı gelmişti. Bu konularla ilgili hassas olun diye toplantılarda söylüyorlar.”

Okul müdürü Yaşar, MEB’in okullardan şiddete karşı eylem planları yapmasını istediğini ve yaptıkları çalışmaları raporlaştırarak ilçe milli eğitime gönderdiklerini söylemiştir:

“Bu zaten rehber öğretmenlerimizin yıllık eylem planlarında var. Şiddet eylem planları var. Hatta geçen gün yine yazı gitmesi gerekiyordu. Zaten bu cinsel taciz istismar planları Milli Eğitim Bakanlığının geliştirdiği eğitimler. 3 aylık planlamalar yapıyor bakanlığın isteği çerçevesinde. Bu planları raporlaştırıyorlar ilçe milli eğitime gönderiyorlar. Müfettiş geldiğinde de bu raporları istiyor.”

Okul müdürü Rıfat bu konuda rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından bazen eğitime alındıklarını fakat bu eğitimlerin nitel ve nicel anlamda yetersiz olduğunu düşünmektedir:

“Şimdi üniversitede böyle bir konu yoktu. Atandıktan sonra hizmet içi kurslarda zaman zaman bu konular rehberlik ve araştırma merkezinden gelen rehber öğretmenleri tarafından, çok sınırlı sayıda ve çok sınırlı sürede, gündeme geldiği oldu ama çok aşırı eğitim almadık.”

Rehber öğretmen Ahmet, taciz konusunda ne üniversite tarafından ne de bakanlık tarafından eğitim verilmediğini, kendi çabaları ile bilgi edinmeye çalıştığından bahsetmiştir:

“Bununla ilgili daha öncede söylemiştim bunla ilgili herhangi bir eğitim almadık üniversitede, Sadece işe başladıktan sonra yönetmelikleri inceledim ve bilgi sahibi olmaya başladım. Cinsel taciz konusuyla ilgili herhangi bir eğitim almadım. Bu olaylar yaşandığında neler yapılması gerekiyor, yasal prosedür nedir, cinsel tacize uğrayan kişilerin yaşadıkları, o süreçte ona nasıl davranılmalı, nereye yönlendirilmeli ya da cinsel tacize bulunacak kişilerin profili, davranışları ile ilgili eğitim almadık.”

Cinsel tacizler konusunda kendi çabalarıyla eğitim aldığını belirten Melek, MEB’in cinsel tacizler konusunda temkinli olduğunu düşünmektedir:

“Aldım. Şöyle söyleyeyim. Aslında Milli Eğitim bu konuya bu konuya çok dokunmak istemiyor. Belki şu son dönem medyada çok fazla yer alması, çok olay yaşanması hareketlilik yaratır ve bununla ilgili bir dizi eğitime tabii tutuluruz. Ben daha çok sendika üzerinden ve kişisel ilgi alanım olduğu için eğitimlere katıldım. Sendikada ciddi eğitimler aldım bununla ilgili. Artı bağımsız kadın oluşumları, kadın örgütleri üzerinden eğitimler aldım.”

Katılımcılardan Ayşe, Burak, Fatma, Ferhat, Görkem, Hakan, Hasan, Hüseyin, Kazım, Kenan, Rıfat, Yunus ve Yılmaz okullarda gerçekleşen taciz ile ilgili eğitim almadıklarını belirtmişlerdir:

Ayşe: “Hizmet içi hiçbir eğitimimiz olmadı bizim.”

Burak: “Almadım.”

Fatma: “Yok hiç eğitim almadım. “

Ferhat:” Formal anlamda bir eğitim almadık.”

Görkem: “Şimdi bu konuyla ilgili maalesef eğitim almadım.”

Hakan: “Hayır, sadece pedagojik manada üniversite yıllarında kendimizi yetiştirmeye ilgili aldığımız bilgiler oldu. “

Hasan: “Herhangi bir çalışmaya katılmadım. Hatırlamıyorum. “

Hüseyin: “Yok almadım.”

Kazım bu konuda eğitim verilmemesinden şikayetçiydi:

“Tacizle ilgili eğitim almadım. Zaten sıkıntıda oradan kaynaklanıyor. Bu ana kadar ben görmedim. Üniversitede okudum zamanda da yoktu. Şuan da var mı bilmiyorum. Kız ve erkeklerin ergenlik dönemleriyle ilgili ne yapmaları gerektiği konusunda bilgilendirme yapıldığı halde, tacizle ilgili hizmet içi seminer, kurs duymadım. “

Kenan: “Herhangi bir eğitim almadım ama. Verilse de çok iyi olurdu. “

Yunus: “Hayır almadım. Öğretmenlere kesinlikle bu konuyla ilgili bir uzman tarafından bir seminer verilmeli.”

Yılmaz: “Bu konuyla ilgili üniversitede direkt somut olarak eğitim almadık. Yok. Bu alanda yok çünkü bu alan şey değil, başarıya hizmet eden bir alan değil. Ya da nitelik olarak çok ölçülebilen bir alan değil. Yani bireyin kendisini daha iyi ifade edebilmesini ölçebilecek parametremiz yok elimizde. Ama matematiği ne kadar iyi öğrendiğini ölçebiliyoruz kolay bir şekilde.”

Ahmet, taciz konusunda öğretmen, hizmetli ve ailelere yönelik bir eğitimin planlanması gerektiğini düşünmektedir:

“Öğrenci ve aileler bilgilendirdikten sonra okulların çalışanlarının da bilgilendirilmesi gerekiyor. Okulda çalışanlar sadece öğretmenlerden ibaret değil. Hizmetlisinin ya da ne bileyim iş-kur personelinin bilgilendirilmesi gerekiyor. Çocuğa yaklaşımı konusunda, çocukla kuracağı sağlıklı iletişim konusunda personelin bilgilendirilmesi gerekiyor.”

Rehber öğretmen Mustafa, AÇEV’in düzenlediği baba eğitimi BADEP, anne eğitimi ADEP’e katıldığını belirtmiştir:

“Mustafa AÇEV’in düzenlediği bu eğitimlerden kuzeni vasıtasıyla haberdar olduğunu söylemiştir: Aile eğitimlerinde, aldığım eğitimlerin içeriğinde. AÇEV’in baba eğitim var BADEP. Anne eğitimi var ADEP. Bu aldığım

eğitimlerin içerisinde vardı. En azından eğitimin 1 ya da 2 oturumu bu konuyla ilgiliydi. Kadına şiddet, ne yapılması gerektiği, bu anlamda baba rolündeki erkeklere yönelik bir algı kazandırmak noktasında verilen 1-2 oturum içerisinde geçen sağlam bir eğitimdi. Milli Eğitim üzerinden ya da sosyal medyadan takip ediyorsunuz. BADEP’le ilgili kuzenim bu eğitimi almıştı. Sohbet ederken bende başvurabilir miyim dedim. Tabii dedi.”

Mustafa, MEB’in 7-19 yaş aile eğitimi semineri düzenlediğini belirtmiştir: “Eğitimler, seminerler oluyor. Milli Eğitim tarafından seminer olarak verildi bize. Nedir ne değildir diye. Milli eğitim Bakanlığı’nın eğitimi vardı 7- 19 yaş aile eğitimi. Aile eğitimlerinde, aldığım eğitimlerin içeriğinde taciz, istismar vardı. Böyle kritik bir şeyde zorunlu oluyor. Öncelikle rehber öğretmenler, uygun olan öğretmenlerde gelsin denildi. Bize biraz zorunluluk olarak konuldu.”

Rehber öğretmen Selim, taciz konusunda Ram’ların düzenlediği seminerler olduğunu, katılımın isteğe bağlı olduğunu belirtmiştir:

“Ara ara bizim bağlı olduğumuz Rehberlik araştırma merkezinde seminerler oluyor. Onlara katılıyoruz. Rehberlik araştırma merkezinde aldığımız seminer ise doğrudan cinsel istismarla ilgili bir seminerdi. Yaklaşık üç gün sürdü. İstismar vakasıyla karşılaştığımızda neler yapman gerekiyor. Hukuki süreçleri nelerdir? Öğrenciye, çocuğa nasıl yaklaşılmalı vb. gibi konularla bilgiler aldık. İsteğe bağlıydı. Seminer ile ilgili bilgi bize e mail yoluyla geldi. Bu seminerler sürekli düzenleniyor. Biz isteğe bağlı olarak katılıyoruz.”

4.18. Okullar güvenlidir.

Katılımcılar okulların güvenli olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar okullarda kamera sisteminin olduğunu, ayrıca nöbetçi öğretmenler ile öğrencilerin gözleminin yapıldığını belirtmişlerdir.

Okul müdürü Hakan, taciz konusunda dikkatli olduklarını belirtmiştir: “Güvenlik tedbirlerimiz had safhada. Her yerde kamera var. Giriş çıkışlar kontrol altında. “

Okul müdürü Hüseyin, okulun güvenli olduğunu iddia etmiştir: “Elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. Dışarıdan herhangi bir şey yok. Sokak serserilerinin okula

girme şansı yok. Okul içerisinde ise nöbetçi öğretmenler dikkatli bir şekilde çalışıyorlar.”

Okul müdürü Kazım, tuvaletler hariç okulun güvenli olduğunu belirtmiştir: “Benim okulumun güvenli olduğunu düşünüyorum, tuvaletler hariç. Çatı katı kapalı. Mesela birçok okulda zemin kat vardır ve açıktır. Bu alanlara da dikkat etmek lazım.”

Okul müdürü Yaşar okulunun güvenli olduğunu düşünmektedir:

“Okulumuz güvenlik kameraları nedeniyle güvenli olduğunu düşünüyorum. Mesele öğretmenlerimiz öğrencileri tek başına çocuğu tuvalete göndermezler. Mutlaka yanına bir çocuk daha verirler. Bu tür önlemler alıyoruz. Ama en önemli güvenlik olayı da bir şey duyduğunuz zaman üzerini örtmemektir. Üzerine gitmektir.”

Okul müdürü Rıfat okuldaki kameralar nedeniyle okulun güvenli olduğunu düşünmektedir:

“Şimdi kamera sistemimiz var. 26 kameramız var. Çocuklara merasim alanında okulun kameralarla izlendiğini, böyle caydırıcı olması açısından, söylüyoruz. Öğretmenlerimizi zaman zaman uyarıyoruz dikkatli olmaları açısından.”

Okul müdürü Yusuf, okulun güvenli olduğunu düşünmektedir: “Güvenli olduğunu şahsen düşünüyorum. Nöbetçi öğretmenlerimiz sürekli öğrencilerimizi gözlemliyor. Bizler dışarıda olsun içerde olsun dikkat ediyoruz.”

Rehber öğretmen Kenan, okulun güvenli olduğunu düşünmektedir: “Yaşadığımız çevrede çoğu akraba, birbirini tanıyan insanlar. Bu tür tehlikeli insanların olduğunu düşünmüyorum. İlkokul olduğu için aileler öğrenciyi almaya geliyorlar. Yolda herhangi bir şeyle karşılaşmıyorlar. Taşımali öğrencilerde şoförün yanına oturan yok. Böyle bir şey yapacaklarını da pek düşünmüyoruz ama tabii insan her şey olabilir biz önlemimizi almaya çalışıyoruz.”

Rehber öğretmen Mustafa 6 yıldır aynı kurumda çalıştığını ve okul güvenli olduğunu iddia etmiştir: “Evet, bu il çevresinde merkezde en güvenli okullardan bir tanesi olarak diyebilirim. 6 senedir buradayım.”

Rehber öğretmen Yılmaz okulun şehir dışında bulunduğu için güvenli olduğunu düşünmektedir: “Bizim okulumuz bu konuda biraz şanslı, MEB’in hangi mantıkla planladığını bilmiyoruz ama tarlanın ortasına yapılmış bir okul. Çevresel risklerden uzak.”

4.19. Okullar güvenli değildir.

Katılımcıların birçoğunun aksine bazı katılımcılar okulların güvenli olmadığını, cinsel taciz davranışının kimden nasıl geleceğinin bilinemeyeceğini savunmuştur.

Rehber öğretmen Melek, okulların güvenli olmadığını ifade etmiştir:

“Hayır. Hiçbir yer güvenli değil. Bu benim kurumuma özgü bir durum değil. Şu çok net ortada her gün üç kadının öldürüldüğü bir ülkede yaşıyoruz yani. Dolayısıyla patır patır birçok cinsel taciz, istismar olayı dökülüyor ortaya ve o sıcak aile dedikleri yerden çıkıyor bunlar. Toplum tarafından en güvenilir yer olarak kabul edilen aile güvenli bir yer değil ki benim kurumum nasıl güvenli olsun.”

Rehber öğretmen Fatma cinsel taciz olaylarının nereden kaynaklanacağını kestiremediğini, bu nedenle çalıştığı kurumu güvenli görmediğini belirtmiştir:

“Yani şimdi çok güvenli buluyorum diyemem. Bu durumun nereden geleceği hiç belli olmuyor. Sonuçta köylerde yaşayan aileler var. Bilinçsiz olan anne babalar çok fazla. Yani Milli Eğitim olarak toplu bir seminer verilmeli. Geçen sene zaten seminer çalışması yaptık velilere. Maalesef katılım azdı. Mesela 150 velinin gelmesi gereken seminere 20 ya da 30 veli geldi.”

Rehber öğretmen Ferhat, okulların güvenli olmadığını, insanların toplu yaşam sürdürdüğü her yerin cinsel taciz konusunda risk taşıdığını düşünmektedir:

“İnsanın olduğu her yerde istismar, taciz olma riski vardır. Şimdi bir kişiye göre taciz erojen bölgesine dokunmaktır, bir diğerine göre göz kırpmaktır, bir diğerine göre geçerken omuzla çarpmaktır, bir diğerine göre çeşitli vesileler odasına çağırmaktır. O yüzden bu anlamda güvenli bir yer olabileceğini düşünmüyorum. İnsanların toplu yaşam içinde oldukları devlet daireleri, hastaneler, okullar, askeri ortamlar mutlaka ve mutlaka bu anlamda kendini tatmine yönelik insanlar olacaktır.”

4.20. Tacizi önlemeye yönelik öneriler

Katılımcılar taciz olaylarının önlenmesi için öğrencilerin, ailelerin, okul personelinin, öğretmen ve idarecilerin eğitilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Okul müdürü Kazım, taciz olaylarının önlenmesinin öğrenciyi eğitmekten geçtiğini düşünmektedir:

“Valla cinsel tacizle ilgili ilkökul ve ortaokul sınırlarında öğrencinin öğrenciyeye yapmış olduğu cinsel taciz sadece eğitimle düzeltilebilir diye düşünüyorum.”

Okul müdürü Hüseyin, cinsel tacizlerin önlenmesinde rehberlik servisine büyük görev düşüğünü düşünmektedir:

“Bir defa rehberlik servisleri iyi çalışmalı. Çocukların görüştüğü kişilere güvenmeleri lazım.Yani bunlar saklanmamalı, gizlenmemeli. Hemde rehberlik servislerini bu konuda bilgili, donanımlı olmalı.”

Okul müdürü Hakan, taciz vakalarını önlemenin yolunun öğrencileri bilinçlendirmekten geçtiğini savunmaktadır:

“Çözünme gelince işte gençleri bilinçlendirmek. Yetişkinler için bir şey yapmayız ama en azından elimizde sözümüzün geçtiği gençler var bunları bilgilendirerek bu konuda dokunmayı, iyi dokunma kötü dokunma, taciz, tam manada nasıl anlatabilirim ki. Neyin cinsel taciz olduğunu anlatmalıyız yani. Özellikle 4.sınıftan 5.sınıftan sonra çocuklara hangi davranışın taciz olduğu anlatılmalı. Aaa bu kafamı okşadı, omzumu okşadı. Bunlar iyi belirtilmeli.”

Okul müdürü Yunus, okullarda tacizlerin önlenmesi için öğrencilerin sosyal aktivitelere yönlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır:

“Yani bu sorunu azaltmamız için şu çok önemli. Öğrencilerimizi sosyalleştirmek. Sosyal olmayan bir kişi potansiyel bir sapıktır. Bir tiyatroya, bir sinemaya, bir futbol maçına, geziye, bir konferansa, kitap okumaya yöneltmeye gibi bir şekilde çocuğun bilgilenmesini, cahil kalmasını engelleyici etkinlikler çok etkili olur. Bu şekilde bu çocuk içinde eğer sapıklık şeyi varsa bundan kurtulabilir.”

Okul müdürü Görkem, taciz konusunda tüm kurumların işbirliği yaparak aile eğitimleri verilmesi gerektiğini önermiştir:

“Bu sorun %100 biter mi bitmez. Ama azaltılabilir. Bunu da insanlara çocukların gelişimi ile ilgili, çocuklar nasıl yetiştirilecek, cinsellikle ilgili nasıl bilgi verilecek bunun eğitimi verilmesi lazım. Psikologlar tarafından, okuldaki rehber öğretmenler tarafından ailelere eğitim verilmeli. Bunu da yapacak kaymakamlık ve milli eğitimlerdir. Aile aile toplayıp, sağlık kuruluşlarından da yararlanılabilir, bir doktor bir rehber öğretmen gidip bu konuları çok rahat anlatması lazım.”

Okul müdürü Kazım, okullarda cinsel tacizlerin önlenmesi için, okullara alınan personelin dikkatli seçilmesi gerektiğini ve bu kişilerin hizmet içi eğitime alınması gerektiğini belirtmiştir:

“Bir de şunu söyleyeyim okullara geliş güzel personel alınmamalı. Bak bunlar çok hassas. Belediyeden geçiyor adam okula sapık mı, sıkıntılı mı, eğitilmiş mi bilinmeden okula gönderiliyor. Bunlar okullarda çok büyük tehlike yaratıyor. Bu kişiler hizmet içi eğitime alınmalı. Gelişigüzel alınan belediyeden, işte yetiştirme yurdundan, oradan buradan alınan kişilerin incelenerek, sicili sorgulanarak, hele de günümüzde, en az lise mezunu olması, sicilinin temiz olması gibi konuların üzerinde durulmalı. Bir de tuvaletler okulun bazı bölümleri bu işe mahal vermeyecek şekilde getirilmeli. Artı öğretmen odalarının bazıları mutlaka şeffaf olmalı. Beden, müzik ve rehber öğretmenlerinin odaları şeffaf olmalı.”

Okul müdürü Rıfat, öğretmenlere cinsel taciz konusunda uzmanlarca eğitim verilmesi gerektiğini, ailelerin ise cinsel taciz eğitimine katılmayacağını düşünmektedir:

“Öncelikle eğitim altyapısı olması lazım. Öğretmenlere rehberlik ve araştırma merkezinden veya bu işin uzmanları tarafından zaman zaman bu işlerin nasıl anlaşılacağı, ne yapılması gerektiği konusunda eğitim verilmeli. Bir de duyarlılık açısından böyle bir şüpheye varıldığında hemen ilgili kurumlara, kişilere gidilmesi lazım ki, varsa var olduğu çıksın, yoksa da yok olduğu. Velilere bu konuda eğitim biraz şey olur, onlar kaldıramayabilir belki bu eğitimi, cahillik, bu tür bir eğitime girmek istemeyebilirler. Ama eğitimciler, öğretmenler bence bununla ilgili eğitimden geçirilmeli. Mağduriyetin oluşmaması için önleyici olabilir çalışmalar yapılmalı.”

Rehber öğretmen Melek, önce ailelerin cinsel taciz eğitiminden geçirilmesi gerektiğini savunmuştur:

“Şöyle şeyler yaşıyoruz biz birinci sınıfta öğrencilerimiz birbirlerinin cinsel organlarına dokunuyorlar ya da tuvalette birbirlerine cinsel organlarını gösteriyorlar. Dolayısıyla bizim için şöyle bir anlam taşıyor. Çocuk özel bölgeyi bilmiyor ve bununla ilgili bir çalışma yapılması lazım. Ama sadece çocukla değil aile ile ilgili çalışma da yapılması lazım. Sonra açığa çıkan şu oluyor mesela çocuk arkadaşının poposuna vuruyor, aslında çocuğunda evde ailesi poposuna vuruyor. O beden sınırlarının evde ihlal edildiğini gözlemliyoruz. Sabırlı olmak lazım, iyi anlatmak lazım. Metni iyi hazırlanmış, altı iyi doldurulmuş bir eğitime ihtiyaç var diye düşünüyorum veli ayağında. Ben rehber öğretmenim ben kafama göre bu eğitimi veririm değil. Standart bir eğitim olması lazım. Ciddi anlamda psikiyatrların, çocuk gelişim uzmanlarının yani aslında işin ehillerinin bir arada bulunduğu, yetişkin eğitimcilerinin bir arada bulunduğu, veli ve çocuk ayağının iyi kurulduğu, ama her okulda standardize edilmiş, yerel farklılar dikkate alınarak bir program hazırlanmalıdır.”

Rehber öğretmen Yılmaz, taciz olaylarının önlenmesi için geniş kapsamlı bir araştırılma yapılmasını önermiştir:

“Daha cesaretli araştırmalar gerekiyor. Bu tür çalışmaların daha ciddi, sağlam yürütülmesi lazım ve sonuçta öğretmen yetiştiren kurumların, bu konuda belli bir bilinç geliştirmesi lazım. Belli bir birikime, kültüre, altyapıya sahip olması lazım. Her alanda biraz daha çalışmamız lazım. “miş gibi yapmak” yerine, gerekirse taşın altına elimizi sokup, gerekirse kuru elimizle tutup bu işte ciddi çaba sarf etmek lazım. O yüzden açık bir alan. Türkiye’de gerçekten üzerinde çalışılması ve belki de nasıl söyleyeyim kaynaklar oluşturulması gereken bir alan.”

Rehber öğretmen Mustafa, MEB’in kadın erkek eşitliğine yönelik çalışmalar yapması gerektiğini düşünmektedir:

“Bakanlığın evet işi zor ama bakanlık bu noktada bahsettiğim kadın erkek ilişkilerine dair, anne baba rollerine dair, daha modern diyeyim ya da insana dair diyeyim şeyler olsa daha olumlu olacağını düşünüyorum.”

Rehber öğretmen Selim, taciz olaylarının önlenmesinde aile eğitiminin önemli olduğunu vurgulamıştır:

“Bunları önlemek için bilinçlendirme çalışmaları yapmak gerekiyor. İlk önce ailenin bilinçli olması gerekiyor. Biraz önce dedim bu bölgede aile çok eğitilmiş değil. Aile eğitilmiş olmadığı için çocuğa anlatamıyor. Daha gelişmiş bir yerde olsa, mesela burada liseye gelmiş çocuk bile cinsel istismarın ne olduğunu bilmiyor. Ama mesela ailesi eğitilmiş olsa, çocukla görüşebilse, bir kız çocuğu annesine her şeyi anlatabilse bunların önüne geçilebilir.”

Rehber öğretmen Ayşe, taciz konusunda öğretmenlere yönelik eğitim çalışmaları yapılması gerektiğini savunmaktadır:

“Yani bence verimli değil, öğretmende bir yere kadar, öğretmeninde önce bu açıdan değerlendirilmesi lazım, eğitilmesi lazım. Bize üniversitede ne anlatacağsak onu söylüyorlar. Pratiği yok bu işin. Şöyle bir durumda karşılaştığımızda şunu yapın bu tarz hiçbir şey görmedim ben üniversitede.”

Rehber öğretmen Ahmet, cinsel tacizlerin önlenmesi için öğrencilerin bilinçlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır:

“Çocukların bir kere kendilerini tanımaları gerekiyor. Cinsel tacizin ne olduğunu, böyle bir şey yaşadıklarında neler yapabileceklerini bilmeleri gerekiyor. Sorun zaten buradan çıkıyor.”

Rehber öğretmen Ferhat cinsel taciz konusunun çok hassas bir konu olduğunu, bu konunun tacize uğrayan bireyin mahremiyetini ihlal etmeden, uzmanlarca incelenmesi gerektiğini ifade etmiştir:

“Bu iş anlamadan, dinlemeden atlanacak bir konu değil. O kadar ince bir durum ki. Bir kişi bunu dillendirdiği zaman, öncelikle bu çocuğun rencide olmasına engel olmak için, gizlilik kapsamında, bireyin değeri, bireyin mahremiyeti kapsamında konunun uzmanlarınca, gazete köşelerindeki insanlar değil, meraklı Naciye abla tarafından değil. Konunun uzmanı rehber öğretmeni, psikiyatrist, psikolog, çocuk şubeden görevli polis memurları, efendim bilgisayar ortamında işlenmişse siber suç kapsamında bununla ilgili şube tarafından titizlikle incelenmesi gerekiyor.”

BÖLÜM 5

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde, bulgular bölümünde elde edilen veriler, literatür ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Katılımcı okul idarecileri ve rehber öğretmenlere göre, cinsel taciz davranışı, fiziksel temas, sözel ifadeler, jest ve mimiklerle gerçekleştirilen, başka bir bireyi korku ve baskı altına alan rahatsız edici davranış biçimidir. Keddie ve Robinson'un okullarda taciz konusunda yaptığı çalışmaya göre, okul müdürleri ve öğretmenlerin taciz davranışını fiziksel taciz olarak algıladıkları tespit edilmiştir (Keddie, 2009, s.10; Robinson, 2006, s. 24). Araştırma bulguları, çalışmaya katılan okul müdürleri ve rehber öğretmenlerin taciz davranışının boyutları ile ilgili bilgi sahibi oldukları tespit edilmiştir.

Okul idarecileri ve rehber öğretmenlerden alınan verilere göre, cinsel taciz davranışı öğrenilmiş davranışlardır. Katılımcılar, ilkokullarda cinsel taciz davranışının el şakası, lakap takma şeklinde ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Katılımcılar cinsel taciz davranışının cinsel dürtüler ile desteklendiğini ve çevreden öğrenilerek uygulandığını savunmaktadır. Yapılan birçok araştırma da, cinsel tacizlerin öğrenilmiş davranışlar olduğunu doğrulamaktadır (Morgan & Gruber, 2011, s. 78; Keddie, 2009, s. 7; Leach ve Humphreys; 2007, s. 107, Lee vd., 1996). Fakat bu çalışmalar cinsel tacizlerin, cinsel dürtüler ile değil, kadına karşı şiddet nedeniyle uygulandığını savunmaktadır. Öğrenciler ataerkil yapının dayatması olan hegemonik erkek davranışlarını çeşitli şekillerde toplumdan, aileden, medyadan, arkadaşlarından öğrenmektedir (Connell, 2005, s. 37). Dolayısıyla öğrenciler öğrendikleri hegemonik erkek davranışlarını okullarda diğer öğrencilere cinsel taciz olarak uygulamaktadır (Robinson, 2006, s. 32). Bu nedenle okul idarecileri ile rehber öğretmenlerin cinsel tacizlerin ortaya çıkma nedenleri ile ilgili bilgi eksikliği bulunmaktadır.

Araştırma bulgularına göre taciz davranışı süreklilik gösterir. Connell'a göre, ataerkil toplum yapısı varlığını sürdürebilmek için kendini yeniden inşa etmek zorundadır (Connell, 2005, s. 85). Bu nedenle ataerkil yapının sürdürebilirliği çeşitli hegemonik erkek davranışların varlığı ve bu davranışların bireyler tarafından içselleştirilmesine bağlıdır (Hearn, 2012, s. 25). Taciz davranışı ataerkil yapının

sürekliğinin sağlanması ve bireylerin ataerkil normları içselleştirmesi için kullanılır. Erkek öğrencilerin diğer öğrencileri taciz etmesi, okulda onların popüler ve lider olmasını sağladığı gibi, erkekliklerini kanıtlanmanın bir aracıdır (Connell,2005, s. 67; Robinson, 2006, s. 22). Bu aynı zamanda kız öğrencilere ataerkil normların öğretilmesi için kullanılan sürecin adıdır. Bu nedenle taciz davranışı sürekli gerçekleşen bir davranış biçimidir.

Ataerkil toplumlarda cinsellik konuşulması yasak, ayıp olan konulardır. Bu nedenle cinsel tacizler gizlenir ya da kapatılır (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği [CETAD], 2006, s. 11). Katılımcı okul idarecileri ve rehber öğretmenlerden alınan verilere göre, toplumda cinselliğin bir tabu olduğu, bireylerin cinsellik ile ilgili bilgilerini çevrelerinden duyarak öğrendikleri belirlenmiştir. Katılımcıların ifadeleri, öğretmenlerin, öğrencilerin, ebeveynlerin cinsel eğitimlerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu nedenle sağlıklı bir cinsel yaşamın nasıl olduğu ile ilgili doğru bilgi, ne öğretmenler ne de ebeveynler tarafından öğrencilere anlatılmamaktadır. Cinselliğin toplumda konuşulmasının ayıp kabul edildiği, namus kavramının önemli olduğu, cinsel taciz vakalarının aileler ve okul tarafından kapatıldığı belirlenmiştir.

Robinson'un Avustralya'da okullarda taciz üzerine yaptığı çalışmada, erkek öğrenciler yaptıkları davranışları taciz amacıyla değil, şaka amacıyla yaptıklarını belirtmişlerdir (Robinson, 2006, s. 25). AAUW'un 2011 yılında okullarda cinsel tacizlere yönelik yaptığı çalışmaya göre, kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla tacize maruz kalmakta, erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla taciz davranışı göstermektedir (AAUW, 2011, s. 13). Katılımcı okul idarecileri ve rehber öğretmenlerden elde edilen verilere göre, erkek öğrenciler kız öğrencilere yaptıkları taciz davranışını, taciz olarak değil; şaka, gelişigüzel davranış olarak açıklamaktadır. Erkek öğrencilerin cinsel taciz davranışları göstermesi, onların toplumsal cinsiyet normlarına uygun olarak hareket ettiklerini göstermektedir. Cinsiyet kelimesi biyolojik anlamları içerirken, toplumsal cinsiyet ise içinde yaşadığımız toplumun, bireylere sahip oldukları cinsiyete göre yüklemiş olduğu görev ve sorumlulukları ifade eder. Bu görev ve sorumluluklara bağlı olarak, ataerkil toplumda erkek kadından üstündür, kadın erkeğe bağımlıdır. Eğer kadın erkeğin otorite sınırlarını zorlarsa, erkek kadına şiddet uygulamaktadır. Cinsel tacizler ise erkeklerin, kadınların kendilerine olan bağımlılıklarını sağladıkları şiddet araçlarından bir tanesidir. Erkek öğrenciler hegemonik erkek davranışı ile toplumun

her alanında karşılaşmaktadır. Aile içinde erkek daha özgür yetişmekte, sokakta kadınlar şiddete maruz kalmakta, medya da erkek profilleri öne çıkarılmaktadır. Bu nedenle okulda erkek öğrenciler, kız öğrencilere şiddet uygulamakta, lakap takmakta ve çeşitli formlarda taciz etmekte ve bu davranışları normal olarak algılamaktadır (AAUW, 2011, s. 12; Connell, 2005, s. 83; Hearn, 2012, s. 3; Robinson, 2006, s. 26).

Hernandez, Goodhand ve McGregor'un araştırma sonuçlarına göre hegemonik heteronormatif davranışlar okullarda yaygındır. Chiodo, Wolfe, Crooks, Hughes ve Jaffe tarafından yapılan araştırmaya göre, her 6 erkek öğrenciden 1 tanesi tacize maruz kaldığını belirtmiştir (Chiodo vd., 2009, s. 247). Katılımcı okul idarecileri ve rehber öğretmenlerden alınan bilgilere göre, erkek öğrencilerinde tacize uğradığını belirlenmiştir. Heteronormativite, toplumda tek bir cinsel yönelim olarak heteroseksüelliğin kabul edilmesidir. Heteronormatif düşünceye göre, erkek ve kadının biyolojik cinsiyetine uygun hareket etmeleri gerekir. Bu söyleme uygun davranmayan bireyler şiddete maruz kalmaktadır. (Connell, 2005, s. 78; Goodhand, 2014, s. 34)

Okullarda cinsel taciz vakaları kapatılarak ataerkil yapı korunmuştur. Connell toplumda kadın-erkek, erkek-erkek eşitsizliğinin oluşumunda ve hegemonik erkekliğin kurulmasında bazı kurumların olmazsa olmaz desteğine işaret eder. Bu kurumlardan bir tanesi okuldur (Connell, 2005, s. 85; Hearn, 2012, s. 20). Okullarda taciz olaylarına verilen tepkiler, ataerkil toplumun öğretilerine pekiştireç olabildiği gibi, söndürme etkisi de yaratabilir. Bu noktada okullarda cinsel taciz vakalarının kapatılması, ataerkil toplumu korumak anlamına gelmektedir. Taciz vakalarının kapatılması, taciz eden bireylerin yaptığı davranışların cezasız kalmasına neden olur. Bu durum taciz eden bireylere, yaptıkları davranışın karşısında ceza verecek kurumun bulunmadığı mesajı vererek, bu davranışların süreklilik arz etmesine neden olur. Okullarda cinsel tacizlerin kapatılması, tacize uğrayan bireye ceza vermek ve okula olan inançlarının yıkılmasına neden olmak demektir. Taciz eden bireyin ceza almadığını gören mağdur, ne yaparsa yapsın sonucun değişmeyeceğine inanır. Bunun yanı sıra, taciz davranışının cezalandırılmaması, taciz olayını gözlemleyen erkek ve kız öğrencilere, kadına yönelik şiddet davranışlarına karşı cezai bir yaptırım olmadığı algısını yaratmaktadır. Bu durum ise gelecekte yaşanacak taciz olaylarının oluşmasına düşünsel olarak dayanak sağlar. Sonuç olarak, bireyler ataerkil toplumun ürettiği kadın-erkek rollerini kabullenmiş olur. Katılımcıların cinsel taciz olaylarını

kapatması ataerkil yapının korunması, hegemonik erkek davranışının pekiştirilmesi ve bu sisteminin sürdürülebilirliğine katkı sağlamıştır (Connell, 2005, s. 85; Hearn, 2012, s. 23).

Araştırmadan elde edilen verilere göre, çalışmaya katılan okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin taciz davranışının nedeni, oluşum süreci ve sonuçları ile ilgili donanımlı olmadıkları görülmektedir. Katılımcılar çoğu taciz davranışını anormal, hasta, sapık, ahlaksız insanların içsel dürtülerle gerçekleştirdiğini iddia etmiştir. Bunun yanı sıra katılımcılar dini eğitimin yetersizliğinin ve aile ortamının cinsel tacizlere neden olabileceğini savunmuşlardır. Katılımcıların bu söylemleri, taciz davranışını basite indirgemek anlamına gelmektedir. Connell, Hearn ve Robinson'un çalışmalarına göre taciz davranışı, toplumda hegemonik erkekliğin bir sonucu olarak ortaya çıkan, kadın-erkek arasında hiyerarşik güç oluşturma aracıdır. Connell'a göre, kadın ve erkeğin biyolojik olarak farklı değildir. Connell duyguların toplumsal yargılarla bireylere aşılandığını iddia eder. Bu bakış açısına göre, ataerkil toplumlarda kadınsı ve erkeksi duygular üretilmiş duygulardır (Connell, 2005, s. 85; Robinson, 2006, s. 30). Ataerkil toplumlarda, kadınlar cinsel duygularını ifade etmeye çekinirken, erkeklerin cinsel duygularını ifade etmesi bir problem olarak karşımıza çıkmamaktadır. Toplumda kadının cinsellik hakkında konuşması ayıplanan bir durum iken, erkeğin cinsellik üzerine konuşması gurur duyulan bir durumdur. Bu algının süregelmesi erkeğin cinsel dürtülerinin, erkeği kontrol ettiği algısını yaratmaktadır. Fakat kadın ve erkek biyolojik anlamda farklı değildir. Erkeğin içsel dürtülerini kontrol edemediği düşüncesi, hegemonik erkek algısının üretilmesi, temellendirilmesidir. Bu çerçevede, katılımcıların erkeklerin cinsel dürtüler nedeniyle taciz ettiğini söylemesi mantıklı bir sonuç ortaya çıkarmamaktadır. (Connell, 2005, s. 85)

Ayrıca katılımcıların taciz davranışını sapık, hasta, anormal insanların yaptığını belirtmeleri, toplumda bu davranışın belirli sorunları olan insanların gerçekleştirdiği iddia etmek anlamına gelmektedir. Fakat yapılan çalışmalar, eğitim seviyesi, ekonomik ve sosyal statü gibi parametrelerin taciz davranışının ortaya çıkmasında etkili olmadığını göstermektedir. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırmasına göre, kadınlara şiddet uygulayan erkeklerin eğitim, sosyal ve ekonomik statülerinin ayırt edici faktör olmadığı görülmektedir (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı[ASPB],

2014, s. 14). Daha açık şekilde ifade etmek gerekirse, farklı eğitim ve ekonomik güce sahip insanlarda taciz davranışı uygulamaktadır. Dolayısıyla taciz davranışını belirli bir grup insanın gerçekleştirdiğini iddia etmek, taciz davranışını bireysel sorunlara bağlayarak, toplumsal bir sorun olmadığını iddia etmektedir. Bu bakış açısı, sorunun asıl kaynağına inilmesini engelleyerek, taciz davranışlarının devamlılığına katkı sağlamaktadır.

Bazı katılımcılar, MEB'in okullarda uyguladığı müfredatın, toplumsal cinsiyet normlarını destekleyici olduğunu düşünmektedir. Connell'a göre, toplumsal cinsiyet rolleri, kadına ve erkeğe yüklenen görev ve sorumlulukları ifade eder (Connell, 2005, s. 71). Avrupa Birliği ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın desteğiyle geliştirilip, finanse edilen, Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi'nin bulgularına göre, MEB'in okullarda uyguladığı müfredat cinsiyetçi yaklaşıma göre şekillenmiştir. Kitaplarda erkek ve kadın rolleri, toplumsal cinsiyete uygundur. Kadın pasif, ev işlerinden sorumlu birey; erkek ise aktif, evin geçiminden sorumlu birey olarak gösterilmektedir (Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi [ETCEP], 2016, s. 33). Bu durum kitaplar vasıtasıyla toplumsal cinsiyet rollerinin öğrencilere öğretilmesine neden olmaktadır.

Kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamasının altında yatan bir diğer etken ise medyadır. Medya kısa sürede birçok insana ulaşabilen bir araçtır. İnsanlar vaktinin çoğunu televizyon izleyerek, gazete okuyarak, radyo dinleyerek geçirir. Bu nedenle medyanın topluma vermiş olduğu mesajlar önemlidir. Medya yaptığı yayınlarla hegemonik erkekliği destekleyici yayınlar yapmaktadır (Alat, 2007, s. 295; Erdoğan, 2010, s. 42; Koğacıoğlu, 2007, s. 4; Koğacıoğlu, 2011, s. 179). Medyada yer alan kadın rolleri, erkek rollerine göre pasiftir. Kadınlar iyi bir eş ve ev hanımı olarak yansıtılmakta, erkekler tarafından şiddete maruz kalmaktadır. Erkekler ise kaslı, güçlü, şiddete başvuran bireyler olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdoğan, 2010). Medya kadın cinayetleri işleyen erkeklerin kimliklerini gizleyerek, cinayetin sebeplerini din, namus kavramları üzerinden insanlara duyurmaktadır (Alat, 2007, s. 297; Erdoğan, 2010, s. 50; Koğacıoğlu, 2007, s. 4; Koğacıoğlu, 2011, s. 179). Ataerkil normları kabul eden toplum için, namus ve din adına bir bireyi öldürmek, kabul edilebilir bir durumdur. Bu nedenle medya hegemonik erkeklik davranışlarını, bireylere ulaştırarak desteklemektedir.

Taciz olaylarının çok azının mahkemeye taşındığını belirlenmiştir. Katılımcılar mahkemeye taşınabilen olayların ise yargı tarafından yeterli şekilde incelenmediğini, gerekli cezaların verilmediğini, hatta taciz eden bireylerin iyi hal indirimiyle cezalarında indirimine gidildiğini belirtmişlerdir. Connell ataerkil yapının ve hegemonik erkekliğin varlığını bazı kurumlar aracılığıyla sürdürdüğünü belirtir. Bu kurumlar: devletin kurumları, yasaları hazırlayanlar, uygulayanlar ve okullardır (Connell, 2005, s. 77). Bu noktada kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasında devletin rolü önemlidir. Devlet ürettiği politika ve yasalar ile kadın-erkek eşitsizliğini önlenmesi için gerekli adımları atmalı, kurumları vasıtasıyla yasaların uygulandığından emin olmalı ve tutarlı bir politika izlemelidir. Katılımcıların iddiaları Türkiye’de yasaların, yasaları uygulayanların ve okulların, taciz eden bireylere ceza indirimi sağlayarak ya da hiç cezai işlem uygulamayarak ataerkil yapının sürdürülebilirliğine katkı sağladığını göstermektedir. Bu durum Türkiye’de hegemonik erkek davranışının devamını sağlamaktadır. Araştırma bulgularına göre, otorite ve hukuk sistemi, ataerkil statükoyu ve taciz eden bireyi korumaktadır.

Hearn toplumsal cinsiyet rollerinin ve hegemonik erkekliğin varlığının kişilerin onayı olmadan sürdürülemeyeceğini savunur (Hearn, 2012, s. 14). Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi’nin bulgularına göre, Türkiye’de anne ve babalar toplumsal cinsiyet rollerinin söylem ve uygulamalarını onaylamaktadır (ETCEP, 2016, s. 83). Elizabeth 2008 yılında yaptığı çalışmada, okullarda cinsel taciz ve şiddet olaylarının, kız öğrencilerin erkek öğrencilere bağımlılığını sağlamak amacıyla kullanıldığını belirtmiştir (Elizabeth, 2008, s. 41). Sultana, güç, otorite ve ailenin, erkeklerin kontrolünde olduğuna vurgu yapmıştır (Sultana, 2010, s. 2). Toplumun en önemli birimi ailedir. Bu açıdan bakıldığında ailenin taciz olaylarına bakışı birçok anlamda önemlidir. Katılımcıların ifadelerine göre, ailelerin taciz konusundaki değerlendirmeleri, ataerkil yapının söylemlerine göre şekillenen düşünceler bütünüdür. Katılımcılar, ailelerin cinsel taciz vakalarını ciddi bir durum olarak kabul etmediklerini, çocuklarının böyle bir şey yapmayacağını ya da çocuklar arasında olabilecek şakalaşmalar olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Hatta bazı aileler taciz olaylarında suçlunun kız öğrenciler olduklarını iddia etmiş, bu olayları örtbas etmeye çalışmışlardır. Dolayısıyla Türkiye’de aile kurumu, ataerkil yapının varlığını onaylamakta ve sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

Okul idarecileri ve rehber öğretmenler, cinsel taciz konusunda toplumsal baskı hissettiklerini belirtmiştir. Cinsel tacizlerin ataerkil toplumlarda ortaya çıkarılması hoş karşılanılan bir durum değildir. Ataerkil toplumlarda sorunların çözüm yöntemi şiddete başvurmaktır. Dolayısıyla öğretmenler ve okul idarecilerinin böyle bir olay ile ilgili çalışma yapması birçok risk faktörü oluşturmaktadır. Katılımcılar taciz olaylarını resmi yöntemlerle ortaya çıkarttıklarında, devletin öğretmenlere gerekli güvenlik önlemlerini sağlayamadığı için, taciz eden birey ve ailesi ile karşı karşıya bırakıldıklarını düşünmektedirler. Bu nedenle bu olaylarla ilgili konulara temkinli yaklaşmaktadırlar. Ayrıca okul idarecileri ve rehber öğretmenler taciz korkusu nedeniyle öğrencilerine şefkat gösteremediklerini belirtmişlerdir. Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Geliştirilmesi Projesi'nin bulgularına göre, öğretmenler kız öğrencilerle fiziksel temasta bulunmaktan kaçınmaktadır (ETCEP, 2016, s. 81). Okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin toplumsal baskı nedeniyle cinsel taciz olaylarını kapattıkları belirlenmiştir.

Katılımcıların söylemlerine göre, tacize uğrayan öğrencilerin psikolojilerinin bozulduğu tespit edilmiştir. Cinsel taciz konusunda yapılan birçok çalışma göre, tacize uğrayan bireylerin, taciz olaylarından duygusal, fiziksel ve psikolojik olarak olumsuz etkilendiğini saptamıştır (Gruber & Fineran, 2007, s. 7; Land, 2003, s. 149; Murnen & Smolak, 2000, s. 11; Human Rights Watch [HRW], 2001, s. 65). Katılımcılar tacize uğrayan öğrencilerin bazılarının okulu bıraktığını, intihar etmeye çalıştığını, korktuğunu, gelecek kaygısı yaşadığını belirtmiştir.

Katılımcılar, öğrencilerin cinsel taciz davranışının boyutları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, bu nedenle taciz şikayetinde bulunmadıkları ifade etmişlerdir. Bu durum, okullarda taciz konusunda öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların yeterli olmadığını göstermektedir. Dünyanın birçok ülkesinde okullarda cinsel tacizleri önlemek adına çeşitli programlar yürütülmektedir. The Expect Respect School programı, Opening Our Eyes, Auntie Stella, Girls' Education Movement programları bu çalışmalardan bazılarıdır (Free vd., 2001, s.1; Wilson, s. 2, 2008; NRCDV, 2002, s. 10-13; TRSC, 2006b, s. 5). Bu programlar okullarda, kadın-erkek eşitliği sağlama, şiddet ve taciz ilişkisini açıklama, taciz davranışıyla baş etme, taciz davranışıyla karşılaşıldığında kimden, nasıl yardım alınması gerektiği konuları üzerine yoğunlaşmış ve eğitim-öğretim yılı boyunca sürdürülmüş programlardır. Katılımcıların cinsel tacizleri önlemeye yönelik çeşitli çalışmalar yaptıklarını

belirlenmiştir. Fakat yapılan çalışmalar yüzeysel, taciz sorunun nedenlerini kavrayamayan, dolayısıyla çözüme yönelik olmayan faaliyetlerdir. Hawaii Healthy Start Program ve Healthy Families America programları ise, cinsel tacizleri önlemek adına ailelere yönelik uygulanan programlardır. Programların amacı, cinsel istismar riski taşıyan ailelerin tespit edilerek, taciz davranışı ortaya çıkmadan, çocuk gelişimi, çocuk istismarı ve belirtileri, problem çözme, aile içi şiddet, anne-babalık yeterlilikleri ile ilgili ailelere eğitim vermektir (NYSOCFS, 2005, s. 1-7; HFA, 2014, s. 3).

Katılımcılar birçoğu cinsel taciz konusunda ailelere yönelik eğitim vermediklerini belirtmişlerdir. Ailelere yönelik cinsel taciz eğitim düzenleyen katılımcılar ise, ailelerin eğitim çalışmalarına katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konuda herhangi bir çalışma yapmayan katılımcılar ise ailelerin aşırı alingan davranabileceklerinden çekindikleri için, sadece öğrencilere yönelik faaliyetler yaptıklarını belirtmişlerdir. Okul idarecilerinin birçoğu, cinsel tacizlere yönelik çalışmaların rehberlik servisi tarafından yürütüldüğünü belirtmiştir. Rehber öğretmenleri okullarda iyi dokunma ve kötü dokunmanın farkını her sınıfa birer saat olmak üzere yılda bir kez yaptıkları belirtmişlerdir. Katılımcılar cinsel tacize uğrayan öğrencilere yönelik uyguladıkları çalışmaları, öğrencilerle görüşme yapmak ve onları gözlem altında tutmak olarak özetlemişlerdir. Rehber öğretmenlerin, tacize uğrayan öğrenciler ile planlı ve programlı şekilde terapi yapması beklenir. Bunun aksine, rehber öğretmenler tacize uğrayan öğrenciler ile gelişigüzel, gözleme dayalı çalışmalar yapmışlardır. Katılımcılar taciz eden öğrencilerin okuldan atıldığını, sınıflarının değiştirildiğini ya da okul yönetimi tarafından şiddetli şekilde uyarıldığını belirtmişlerdir. Bilindiği gibi taciz olaylarına sebep olan faktörler, cinsiyetçi yaklaşım, kadın-erkek eşitsizliği ve hegemonik erkek davranışlarının varlığıdır. Okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin bu sorunları çözmeye yönelik çalışmalar yapması beklenir. Fakat okul idarecileri ve rehber öğretmenler, cinsel tacizlerin sebebi olan kadın-erkek eşitliğini sağlamaya yönelik çalışma yapmadıkları gibi, taciz eden bireylerin davranışlarını düzeltmeye yönelik basit adımlar atmaktadırlar. Bu nedenle okul idarecilerinin ve rehber öğretmenlerin taciz olaylarını önlemeye yönelik ürettiği politikalar yetersizdir.

Çalışmaya katılan rehber öğretmenlerin, okul müdürlerine göre cinsel tacizler konusunda daha donanımlı olduğu görülmektedir. Bu konuda donanımlı olan rehber

öğretmenlerin kendi araştırmaları sonucunda cinsel taciz konusunda eğitim alırken, konuyla ilgili donanımı daha az olan idarecilerin cinsel tacizler konusunda eğitim almadığı görülmektedir. Bu nedenle birçok okul müdürü, cinsel tacizlere yönelik yapılan çalışmaların rehber öğretmen tarafından planlandığını ve uygulandığını belirtmiştir. Bazı okul idarecileri ve rehber öğretmenlere göre, öğretmenler okullarda gerçekleşen cinsel taciz olayları hakkında bilinçli değildir. Keddie (2009) ve Robinson (2006) öğretmenlerin cinsel taciz konusunda bilgi eksikliklerinin bulunduğunu belirtmiştir (Bolen & Fineran, 2006, s. 1775; Keddie, 2009, s. 10; Robinson, 2006, s. 26). Katılımcılar öğretmenlerin, okullarda öğretim çalışmalarına önem verdiklerini, cinsel taciz vakalarını önemsemediklerini ve bilgi eksiklikleri bulunduğu ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı rehber öğretmenler, cinsel taciz konusunda yaptıkları çalışmaların, öğretmenler tarafından ciddiye alınmadığını, öğretmenlerin bu konuları bildiklerini iddia ettiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılar aile kurumunun cinsel taciz olaylarını önleyeceğini düşünmektedir. Bu düşünce taciz olaylarının cinsel içgüdü ile gerçekleştiğini, cinsel ihtiyaçların karşılanması halinde taciz olaylarının ortaya çıkmayacağını savunmak demektir. Fakat cinsel taciz davranışı cinsel içgüdü ve istekler nedeniyle değil, kadına karşı uygulanan şiddet nedeniyle ortaya çıkar (Robinson, 2006, s. 35). Bireylerin başka bireyler taciz etmesinin sebebi, kadınların erkeklere bağımlı olduğu düşüncesini sahiplenen hegemonik erkekliktir. Bazı okul idarecileri ve rehber öğretmenler okullardaki taciz olaylarını, kadınların bedenleri ve hayatları üzerinden açıklamışlardır. Bu açıklamalar katılımcıların heteronormatif söylemleri kabul ettiğini göstermektedir. Heteronormativite, kadın ve erkeğin biyolojik cinsiyetine atıf yapılarak, bireylere yüklenen görev ve sorumlulukları açıklar. Heteronormativite kavramına göre, kadınların giyeceği kıyafetler belirli standartlarda olmalı, kadınlar gece geç saatlerde dışarıda bulunmamalı, kadınlar söz dinlemeli, asexual davranmalıdır. Kadınlar bu sınırların dışına çıktıklarında taciz davranışı ile karşılaşabilir. Bazı katılımcılar taciz davranışının kadınların giydiği kıyafetlere, geç saatlerde dışarıda olmalarına ve kadınları güçsüz olmalarına bağlamıştır. Bu söylemler hegemonik erkekliğin ürettiği heteronormatif söylemlerdir. Bu nedenler bazı katılımcılar ataerkil yapının varlığına ve sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığının okullara yeterli derecede rehber olamadığı görülmektedir. Okul idarecileri ve rehber öğretmenler, cinsel taciz olayları konusunda gerek lisans eğitimi süresince, gerekse Milli Eğitim Bakanlığı'nda görev yapmaya başladıktan sonra bu konuda eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcılar MEB'in cinsel tacizler konusunda ciddi bir çalışma yürütmediğini belirtmişlerdir. MEB'in cinsel taciz olayları hakkında, okul idarecileri ve rehber öğretmenlere, rehber olarak sunduğu yasalar yüzeysel, çok fazla inisiyatif sunan yasalardır. Bu nedenle birçok taciz olayı resmileşmeden kapatılmaktadır. Bu konuda eğitim alan bazı katılımcılar, kendi araştırmaları sonucunda rehberlik araştırma merkezleri, Anne Çocuk Eğitim Vakfı gibi kurumlara başvurarak eğitim almışlardır.

Okullar cinsel taciz olaylarına karşı güvenli değildir. Katılımcılar çalıştıkları okulların güvenli olduğunu düşünmektedir. Katılımcılar okullarda nöbetçi öğretmen sistemi bulunduğunu, koridor ve bahçenin kameralar ile izlendiğini, okula okul dışından bireylerin alınmadığını ifade etmişlerdir. Fakat okul idarecileri ve rehber öğretmenler, okullarda gerçekleşen birçok cinsel taciz vakasından bahsetmiştir. Bu durum okulları güvenli kurumlar olmadığının bir kanıtıdır.

Katılımcı okul idarecileri ve rehber öğretmenler cinsel tacizlerin önlenmesi ile ilgili çeşitli öneriler getirmişlerdir. Katılımcılar, öğrencilerin ve ailelerin cinsel taciz olayları ile ilgili kapsamlı şekilde eğitim almaları gerektiğini savunmuştur. Ayrıca katılımcılar, öğrencileri sosyal aktivitelere yönlentmenin taciz olayını azaltacağını düşünmektedir. Cinsel taciz konusunun toplumsal bir sorun olduğunu düşünen bazı katılımcılar, çeşitli kurumlardan oluşan personel ile kırsalda köy köy, ev ev gezilerek, ailelere cinsel eğitim verilmesi gerektiğini savunmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamasının bu sorunun önüne geçilmesindeki en büyük engel olduğunu göz ardı etmişlerdir.

Özet olarak, okullar öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri kurumlar olmalıdır. Araştırma bulgularına göre, erkek ve kız öğrenciler, okullarda cinsel tacize maruz kalmaktadır. Taciz olaylarının okullarda yaygın şekilde görülmesi, okulların önleyici ve koruyucu işlevini yerine getiremediğini göstermektedir. Okullarda taciz davranışlarının önlenmesinde okul idarecilerinin, rehber öğretmenlerin ve öğretmenlerin, taciz olayına bakış açısı, müdahale etme becerisi ve bu olayları önleme adına yürüttükleri faaliyetler önemlidir. Araştırmaya katılan okul idarecileri ve rehber öğretmenler, taciz olaylarının altında yatan nedenleri bireysel sebeplere

bağlayıp, sorunun asıl kaynağı olan kadın-erkek eşitsizliğini göz ardı etmişlerdir. Dolayısıyla, okul idarecileri ve rehber öğretmenlerin taciz olaylarının sebeplerine yönelik algılarındaki yanlışlıklar, taciz olaylarının önlenmesine yönelik yaptıkları uygulamaların yetersiz oluşuna sebep olmuştur. MEB'in okullara bu konuda yeterince yardımcı ve yönlendirici olmadığı görülmektedir. Sonuç olarak, okul idarecileri ve rehber öğretmenler, hukuk sistemi, aileler, okullarda gerçekleşen taciz olayları konusunda uyguladıkları ve uygulamadıkları ile taciz olaylarına, kadın-erkek eşitsizliğine ve ataerkil yapının sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

BÖLÜM 5

SONUÇ ve ÖNERİLER

Cinsel taciz konusu toplumsal önyargılar ve baskılar nedeniyle çalışması zor bir konudur. Tacize uğrayan bireyler, toplum tarafından etiketlenmemek adına, taciz ile ilgili konuşmama, durumu kabullenme, intihar etme, okulu bırakma gibi seçimler yapmak zorunda bırakılmaktadır.

Okullarda gerçekleşen taciz olaylarının küresel bir sorun olduğu görülmektedir. Dünyanın birçok ülkesinde okulda tacizi önlemek adına programlar, projeler üretilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1950 yılından itibaren, tacizleri önlemek için yoğun çaba gösterilmektedir. Buna rağmen tacizleri önleme konusunda başarı oranı düşüktür. Bu durum, taciz sorunun ne derece önemli ve köklü bir problem olduğunu göstermektedir. Tacizleri önlemek için yapılan projelerin başarı oranının düşük olmasının nedenleri arasında, taciz olaylarına sebep olan faktörlerin basit sebeplere bağlanarak açıklanması yer almaktadır. Taciz olaylarının arkasında, kalıplaşmış, değişimi süre alan nedenler bulunmaktadır. Daha açık olmak gerekirse toplumun kadına ve erkeğe bakış açısı, yani cinsiyetçi yaklaşım bulunmaktadır. Üretilen projeler toplumun bakış açısını değiştirmeyi amaçlayan projeler olmalıdır. Toplumun sahip olduğu bakış açısını değiştirmek kolay değildir, bu iğne ile tünel kazmak gibidir. Tacizlerin önlenmesinden geçen yol, toplumsal hayatın her alanında cinsiyet devrimi yaparak, kadın ve erkek kelimelerinin şu an sahip olduğu anlamları değiştirmekten geçmektedir. Toplumsal hayatın tamamını hedef alacak çalışmalar; ancak hükümet, Milli Eğitim Bakanlığı, sivil toplum örgütleri, medya, YÖK vb. gibi kurumların işbirliği içinde çalışması ile gerçekleşebilir. Sivil toplum örgütleri halkın ataerkil yapısını değiştirmek için proje ve programlar üretmeli, gerekirse MEB ve diğer kurumlarla işbirliği yapmalıdır. Medya çok kısa sürede birçok kişiye ulaşabilmeyi sağlayabilecek önemli bir araçtır. Medya yayınlarında kadın-erkek eşitliğine uygun sözel ve sözel olmayan ifadeler, yazılar, posterler, reklamlar kullanılmalıdır.

Türkiye'de yasalar idareci ve öğretmenlere çok fazla inisiyatif vermekte, bu durum taciz olaylarının basit birer olay gibi görülerek, olayların üstünün kapatılmasıyla sonuçlanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı okullarda gerçekleşen

tacizlerin önlemek için kapsamlı bir çalışma başlatmalıdır. Öncelikle bu konu ile ilgili olan yasaların değiştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye’de ve dünyanın birçok ülkesinde uygulanan önlem programlarının yetersiz olduğu bilinen bir gerçektir. Dünyanın birçok ülkesi tacizleri önleme adına çalışmalar yürütmesine rağmen; bu konuda Türkiye’de eğitim alanında yapılan çalışma sayısının bu konuya olan duyarlılığın az oluşu dikkat çekicidir. Bu nedenle bu konunun gerek üniversitelerce gerekse Milli Eğitim Bakanlığınca araştırılması çok önemlidir.

Milli Eğitim Bakanlığı okullarda gerçekleşen taciz olaylarına yönelik daha şeffaf bir politika izlemeli, olayların araştırılarak nedenleri ve çözümleri üzerine çalışmalar yapmalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı her okulun tacizlere yönelik resmi bir politika oluşturmaya rehber olmalıdır.

Okullarda okutulan kitaplarda kadın erkek eşitliğine dikkat edilmemektedir. Erkekler kadınlara göre daha aktif, başarılı gösterilmektedir. Kadınlar aile içi görev paylaşımında, ev işlerinden sorumlu birey olarak gösterilmektedir. Bu nedenle mevcut kitapların incelenerek, gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı cinsel tacizler ile ilgili kısa filmler, videolar hazırlayarak, bu çalışmaların okullarda öğretici materyal olarak kullanılmasını sağlayabilir.

Türkiye’de taciz ile ilgili şikayetlerin ciddiye alınmadığı, öğrencilerin namus korkusu nedeniyle taciz olayını kimseye anlatamadığı bilinen bir gerçektir. Bakanlık bu durumun önüne geçmek amacıyla telefon şikayet hattı kurabilir. Ayrıca okullarda, özellikle Yatılı Bölge Okullarında öğrencilerin okul ile ilgili şikayetleri, düşünceleri dinlenmelidir. Gerekirse bakanlığın görevlendireceği ekipler aracılığı ile bu çalışma yapılabilir. Çünkü mevcut idareciler okulun prestijini, okulda çalışan öğretmeni, personeli korumak adına gerekli adımı atmaktan çekinmektedir.

Toplumsal geleneklerin kısa sürede değişmesi mümkün değildir. Bu nedenle yapılacak reformların halkın talep ve isteklerine uygun olarak planlanması önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı yürürlüğe koyacağı yasaları halka dayatmamalı, bakanlık aldığı kararlara halkın uymasını beklememeli, halka göre uygulamaları hazırlamalıdır. Milli Eğitim Bakanlığı kızların okullaşma oranını artırmak için ilk olarak velilerin güvenlik endişelerini giderecek adımlar atmalıdır.

Türkiye’de öğrencilerin, ailelerin, öğretmenlerin, okul personelinin cinsel tacizler konusunda bilgi eksikliği bulunmaktadır. Bu nedenle öncelikli olarak atılacak adım, okulun ögesi olan tüm bireylere cinsel eğitim verilmesidir.

Yapılan çalışmalar, öğretmenlerin okullarda gerçekleşen cinsel taciz olayları konusunda bilgi ve müdahale eksikliği bulunduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarına üniversitelerde Toplumsal Cinsiyet dersi verilmeli, öğretmen adaylarının bu konudaki duyarlılığı artırılmalıdır.

Okul idarecileri, cinsel tacizleri, okulun gündemine almalı, cinsel tacizlere yönelik politika oluşturmalıdır. Cinsel taciz olaylarının üstüne cesur bir şekilde gitmeli, olayın tüm detayları ile incelenebilmesi için gereken tüm çabayı göstermelidir. Okulun cinsel taciz politikası yazılı hale getirip, öğrencilere, ailelere ve okul personeline ulaştırılmalıdır.

Öğretmenler öğrencilere, hangi davranışların taciz kapsamına girdiğini açıklamalıdır. Öğretmen taciz şikayeti geldiğinde öğrenciyi, dikkatli ve saygılı bir şekilde dinlemeli, öğrencilere karşı yargılayıcı ve suçlayıcı olmamalıdır. Öğrenciye olayı, detaylı bir şekilde, tanık olan bireyleri de belirterek, yazılı bir şekilde rapor etmelerini önermeli, öğrencilere yasal haklarını anlatmalıdır. Öğrenciyi okul müdürüne ya da rehber öğretmene yönlendirmeli, ve olaya karışan öğrencilerin ailelerini bilgilendirmelidir.

Taciz eden öğrencinin okulunun değiştirilmesi ya da okuldan uzaklaştırılması çözüm değildir. Çünkü bu davranış, bireyin etiketlenmesine ve bireyin toplumsal hayattan dışlanmasına neden olacaktır. Taciz eden öğrencilerin okuldan uzaklaştırılması yerine, bu bireyin rehberlik servisi ile terapi çalışmalarına devam etmelidir.

Kaynakça

- Alat, Z. (2007). News Coverage Of Violence Against Women. *Feminist Media Studies*, 6(3), 295-314.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2014). *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara.
- Alikaşifoğlu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Albayrak-Kaymak, D. Uysal, O. ve İlter, O. (2006). Sexual abuse among female high school students in İstanbul, Turkey. *Child Abuse & Neglect*, 30, 247-55.
- American Association of University Women [AAUW]. (2004). *Harassment-Free Hallways How to Stop Sexual Harassment in School*. Washington, DC: Author.
- American Association of University Women [AAUW]. (2011). *Crossing The Line: Sexual Harassment at School*. Washington, DC: Author.
- Bac, M. M. (1999). Turkish women’s predicament. *Women’s Studies International Forum*, 20(3), 303-3015.
- Barret, M. J. (2005). Making (Some) Sense of Feminist Poststructuralism in Environmental Education Research and Practice. *Canadian Journal of Environmental Education*, 10(1), 79-93.
- Baxter, J. (2002). Competing discourses in the classroom: a Post-structuralist Discourse Analysis of girls' and boys' speech in public contexts. *Discourse Society*, 13(827), 827-842.
- Bolen, R. M. ve Fineran, S. (2006). Risk factors for peer sexual harassment in schools. *Journal of Interpersonal Violence*, 21(9), 1169-1190.
- Buchbinder S., Duggan A., Fuddy L., McFarlane E., Rohde C., Sia C., Windham A. (1999). Evaluation of Hawaii’s Healthy Start Program. *Future Child*, 9(1), 66-90.
- Cemalcılar, Z. Gökşen, F., & Gürlesel, F. (2006). *Türkiye’de ilköğretim okullarında okulu terk ve izlenmesi ile önlenmesine yönelik politikalar*. İstanbul.
- Chiodo, D; Crooks, C; Hughes, R; Jaffe, P; Wolfe, D.A. (2009). Impact of sexual harassment victimization by peers on subsequent adolescent victimization and adjustment: a longitudinal study. *Journal of Adolescent Health*, 246-252.

- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği. (2006). *Cinsel Yaşam ve Sorunları*. Ankara.
- Connell, R. (2005), *Masculinities*, Secon Edition. Cambridge: Polity Press.
- Council of Europe. (2010). Policies and standards for child care in Europe. *Preventing and signaling sexual violence against children, 119-127*.
- Dunne, M; Humphreys, S. ve Leach, F. (2006). Gender violence in schools in the developing world. *Gender and Education*, 18 (1), 75-98.
- Elizabeth J. M. (2008). "A Feminist Reframing of Bullying and Harassment: Transforming Schools Through Critical Pedagogy" *McGill Journal of Education* 43(1), 33 – 48.
- Erdoğan, M. (2010) Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Fineran, S. ve Gruber, J. E. (2007). The Impact of bullying and sexual harassment on middle and high school girls. *Violence Against Women*, 13 (6), 627-643.
- Free, V., Goodman, M., Larkin, J., Mabelane, P., Mitchell, C., Mlamleli, O., Mkhize, H., Napo, V., Robinson, K. and Smith, A. (2001): *Opening Our Eyes: Addressing Gender-based Violence in South African Schools*, Pretoria: Canada-South Africa Management Programme.
- Foucault, M.(2015). *Cinselliğin Tarihi*. Hülya Uğur Tanrıöver (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Goodhand, M. (2014). *Teachers' perceptions of heteronormativity in elementary schools: the hidden and evaded curricula of gender diversity*.
- Grube, B. ve Lens, V. (2003). Student to student Harassment: the impact of Davis v. Monroe. *Children & Schools*, 25(3), 173-185.
- Healty Families America. (2014). *A program of Prevent Child Abuse America 2014 Annual Report*. New York.
- Hearn, Jeff (2012) A multi-faceted power analysis of men's violence to known women: fromhegemonic masculinity to the hegemony of men. *Sociological Review*, 60 (4), 589- 610.

- Human Rights Watch (2001) *Scared at School: sexual violence against girls in South African schools* (New York, Human Rights Watch).
- Human Rights Watch & The International Gay and Lesbian Human Rights Commission (2003). *More than a name: state-sponsored homophobia and its consequences in Southern Africa* (New York, Human Rights Wach).
- Isran, A. ve Isran, M. (2012). Patriarchy and women in Pakistan: A critical analysis. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4(6), 835-859.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Keddie, A. (2009). Some of those girsl can be real drama queens' : issues of gender, sexual harassment and schooling', *Sex Education*, 9(1), 1 – 16.
- Koğacıoğlu, D. (2007). "Gelenek söylemleri ve iktidarın doğallaşması: namus cinayetleri örneği." *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar* 3.
- Koğacıoğlu, D. (2011). Knowledge, Practice, and Political Community: The Making of the "Custom" in Turkey. *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies*, 22(1), 172-228.
- Land, D. (2003). Teasing apart secondary students' conceptualizations of peer teasing, bullying and sexual harassment. *School Psychology International*, 24(2), 147-165.
- Leach, F. (2006). Gender violence in schools in the developing world. *Gender and Education*, 18(1), 75-98.
- Leach, F ve Humphreys, S. (2007). Gender violence in schools: taking the 'girls-as-victims' discourse forward. *Gender and Development*. 15(2).
- Los Angeles Unifies School District. (2006). Sexual harassment policy (Student-to-student, adult-to-student, and student-to-adult). Los Angeles.
- McLaren, H.J. (2009). Using Foucault's toolbox: the challenge with feminist poststructuralist, discourse analysis. In I Goodwin-Smith, ed. *Foucault: 25 years on Online Conference Proceedings*. Foucault: 25 years on.

- Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği. Yayımladığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 30.10.1983, 18206.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Ödül ve Disiplin Yönetmeliği. Yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 19.1.2007, 26408.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ödül ve Disiplin Yönetmeliği. Yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 19.01.2007, 26408.
- Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 13.01.2005, 25699.
- Morgan, P. & Gruber, J. E. (2011). Sexual harassment: violence against women at work and in schools. *Violence against Women*, 75-94.
- Murnen, S. K. ve Smolak, L. (2000). The Experience of sexual harassment among grade- school students: early socialization of female subordination. *Sex Roles*, 43 (1), 1-17
- Nalsen, T. R., Overpeck , M. Pilla, R. S., Ruan, W. J., Simons-Murton, B., & Scheidt, P. (2001). Bullying behaviours among U. S. youth: Prevalence and association with psychological adjustment. *Journal of the American Medical Association*, 285, 2094- 2100
- National Resource Center on Domestic Violence. (2002). *A School-based program promoting safe and healthy relationship for youth*. Texas.
- New York State Office of Children & Family Services (2005). *Evaluation of Healty Families New York(HFNY): First Year Program Impacts*.
- Pellegrini, A. D. (2002). Bullying, victimization, and Sexual harassment during the transition to *Middle School*. *Educational Psychologist*, 37(3), 151-163.
- Pierre E. A. S. (2000). Postsructural feminism in education: An overview. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 13(5), 477-515.
- Ray, S.(2007). Understanding Patriarchy, Gender and Environment, Foundation Course, Human Rights, Department of Political Science, Daulat Rath College, University of Delhi, India.

- Robinson, K. H. (2006). Reinforcing hegemonic masculinities through sexual harassment: Issues of identity, power and popularity in secondary schools. *Gender and Education*, 17(1),19-37
- Sabancı Üniversitesi, İstanbul. (2009).*Uluslararası İnsan hakları Belgeleri Işığında Ulusal Mevzuatın Değerlendirilmesi*. İstanbul
- Samuel, A. S. (2009). *Patriarchy, masculinities and health inequalities*. Liverpool: University of Liverpool.
- Sultana, A. (2010). Patriarchy and Women's Subordination: A Theoretical Analysis, *The Arts Faculty Journal*,4(6), 1-18.
- Tan, M. G. ve Somel, R. N. (2005). Eğitimde destek mekanizmalarına yansımalarıyla Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitsizliği. *Amme İdaresi Dergisi*, 38(1), 1-23.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu. (2010). *Türkiye' de çocuk istismarı ve aile içi şiddet araştırması*. Ankara.
- The United States Department of Justice. (1972). *Title IX of the education amendments of 1972*. Washington, D. C.
- Tracy, S. R. (2007). Patriarchy and domestic violence: Challenging common misconceptions. *The Journal of the Evangelical Theological Society*, 50(3), 573-594.
- Training and Research Support Centre [TRSC]. (2006a). *Auntie Stella Facilitator's And Adaptation Guide*. Harare, Zimbabwe.
- Training and Research Support Centre [TRSC]. (2006b). *Trainer's Handbook*, Zimbabwe.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM]. (2010). *Sürt İlinde İlköğretim Öğrencilerine Cinsel İstismarda Bulunması İddialarıyla İlgili İnceleme Raporu*. Ankara.
- Türk Ceza Kanunu. Yayımlandığı Resmi Gazete tarih ve sayısı: 26.9.2004, 5237
- Türk Eğitim-Sen. (2005). *İlköğretim 7 ve 8.sınıflarda okuyan öğrencilerin" Okulda Şiddet ve Taciz" kavramlarına ilişkin kavramsallaştırmaları*. Ankara.
- U.S. Department of Education, Office for Civil Rights (1997). Sexual harassment guidance: Harassment of students by school employees, other students, or third parties. *Federal Register*, 62(49), 12034-12051.

- U.S. Department of Education Office for Civil Rights and National Association of Attorneys General. (1999). *Protecting Students from Harassment and Hate Crime*. Washington, DC: Author.
- Wilson, F.(2008). *Gender Based Violence in South African Schools*, UNESCO and International Institute for Educational Planning, working document
- Wood, K. (1998). Holding school system liable for peer sexual harassment. *Georgia State University Law Review*, 14(2), 695-736.
- World Economic Forum. (2011). *The Global Gender Gap Report 2011*, Geneva, Switzerland.
- Yahia, M. M. H. (2005). On the Characteristics of Patriarchal Societies, Gender Inequality, and Wife Abuse: The Case of Palestinian Society. *Adalah's Newsletter*, 20(1), 1-6.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*(6. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık .
- Zalesne, D. (2002). Sexual Harassment Law in the United States and South Africa: Facilitating the Transition from Legal Standards to Social Norms. *Harvard Women's Law Journal*, 25(143), 151-215.

ÖZGEÇMİŞ

Harun TÜRK 13.16.1988 tarihinde Ordu'da doğdu. Samsun 19 Mayıs Lisesi'ni bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden 2010 yılında mezun oldu. Mezuniyetinden bu yana Ordu ilinde sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

İletişim Bilgileri

E mail : harunturk55@hotmail.com

Telefon :05447159819

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
26.02.2016	2	2016/ 17

KARAR NO:
2016 - 17

Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü yüksek lisans öğrencisi Harun TÜRK'ün "İlkokul Kurumlarında görev Yapan İdarecilerin ve Rehber Öğretmenlerin Cinsel Tacizlere Yönelik Tutumları, Farkındalık Deneyim Ve Uygulamaları" konulu çalışması okunarak görüşüldü.

Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü yüksek lisans öğrencisi Harun TÜRK'ün "İlkokul Kurumlarında görev Yapan İdarecilerin ve Rehber Öğretmenlerin Cinsel Tacizlere Yönelik Tutumları, Farkındalık Deneyim Ve Uygulamaları" konulu çalışmasının, katılımcılardan Göntüllü Katılım Formu (Sosyal ve Beşeri Bilimler Aydınlatılmış Onam Formu) alınması şartıyla kabulüne oybirliği ile karar verildi.

